39

АЗӘРБАЈЧАН ГӘДИМ ЕЛ һАВАЛАРЫ

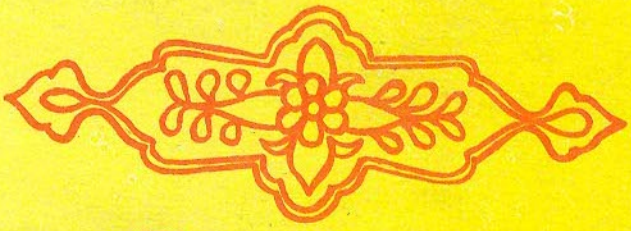

Азербайджанские старинные народные напевы

АЗӘРБАЈЧАН ГӘДИМ ЕЛ һАВАЛАРЫ

Нот јазысы Елдар Мәнсуровундур

ТАРЗӘН БӘһРАМ МӘНСУРОВ
ТАРИСТ БАХРАМ МАНСУРОВ

АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ СТАРИННЫЕ НАРОДНЫЕ НАПЕВЫ

Нотная запись Эльдара Мансурова

Баку — 1990

4

86.244
А 33

Рә'јчиләр: **Б. Һүсејнли, С. Дашдәмирова вә Р. Мәммәдова**
сәнәтшүнаслыг намизәдләри.

А 33 Азәрбајҹан гәдим ел һавалары. Нот јазысы
Е. Мәнсуровундур. Б., Ишыг, 1990.

Сон дөврдә Азәрбајҹан мусиги фолклоруна мараг даһа да артмышдыр. Әввәлләр чапдан чыхмыш «Азәрбајҹан дәрамәд вә рәнкләри», «Азәрбајҹан диринки вә рәнкләри» китабынын давамы олан бу мәчмуә практик әһәмијјәтә маликдир. Бурада гәдим ел һаваларынын чанлы, тәбии сәсләнмәси үчүн мүасир нот јазысынын имканларындан кениш истифадә едилмишдир. Онлар устад тарзән Бәһрам Мәнсуровун ифасындан нота салынмышдыр.
Нәшр гәдим жанрларла марагланан бүтүн мусигисевәрләр үчүн нәзәрдә тутулмушдур.

А $\frac{5202000000}{М\ 654-90}$ 60—90

© «Ишыг» нәшријјаты, 1990.

ÖН СӨЗ

Азәрбајҹан халг мусиги јарадычылығынын гәдим вә зәнкин ән'әнәләри вардыр. Инсан гәлбинин ән инҹә телләрини еһтизаза кәтирмәјә габил олан бу јарадычылыг әсрләрдән бәри зәнкинләшә-зәнкинләшә камилләшәрәк нәсилдән-нәслә верилмишди. Мәшһур ифачыларын јарадычылығы әсасында ән јахшы ифачылыг ән'әнәләринин горунараг бизә гәдәр кәлиб чатмасы дөврләр арасында кениш зәнҹирвари әлагәләр јаратмышдыр, бунун мүгабилиндә дә биз чохәсрли халг мусиги мәдәниҹјәтимиз илә говушмушуг.

Шәрг муғамлары, о ҹүмләдән Азәрбајҹан муғамы мөһтәшәм сәнәтин ән күҹлү голу кими халгын мә'нәви мәдәниҹјәтидир. Муғамлар халг јарадычылығынын бүтүн мусиги формаларынын әсасыдыр: нечә ки, тәснифләр, рәнкләр, дәрамәдләр, шикәстәләр, зәрби-муғамлар, сагинамәләр вә с.

Севиндиричи һалдыр ки, Азәрбајҹан халг јарадычылығы дүнјанын бир чох мусиги һәвәскарларынын диггәтини өзүнә ҹәлб едир. Мүасир сәсјазма апаратлары, пластинкалар, халг мусигисинин нота көчүрүлмәси онун сәрһәдләрини кенишләндирәрәк бизим мусигини бүтүн дүнјанын малы етмишдир.

Азәрбајҹан мусиги мәдәниҹјәтинин өзүнә мәхсус парлаг сималарындан олан мәшһур тарзән Бәһрам Мәнсуров нәинки республикада, һәтта онун сәрһәдләриндән чох-чох узагларда өзүнә бөјүк мәһәббәт вә еһтирам газанмышдыр. Узун илләрин јарадычылыг фәалиҹјәти бу бөјүк ифачынын, даима ахтарышларда олан сәнәткарын, тәблиғатчынын, сөзүн әсл мә'насында мүәллимин сәнәтинин өјрәнилмәси һәм елми, һәм дә практики чәһәтдән сон дәрәчә әһәмиҹјәтлидир.

Бу мәчмуәдә Б. Мәнсуровун ифасындан нота салынмыш халг мусиги нүмунәләри верилмишдир. Бурада ифачынын јарадычылыг позисијасы вә халг мусиги инчиләринә хүсуси гајғы һисс олунур. Бөјүк ифачылар өз сәнәтилә халг јарадычылығынын зәнкинләшмәсинә вә камилләшмәсинә мүәјјән мәзиҹјәтләр, чизкиләр дахил етмишләр.

Биз Б. Мәнсуров јарадычылығыны она көрә јүксәк гиҹмәтләндиририк ки, онун сәнәти халг јарадычылығында парлаг сәһифә кими әбәди галмышдыр.

Ариф Мәликов,
ССРИ халг артисти, профессор.

4

ПРЕДИСЛОВИЕ

Азербайджанское народное музыкальное творчество имеет древние и богатые традиции. Являясь выразителем тончайших нюансов человеческой души, это творчество, совершенствуясь и обогащаясь, передавалось из поколения в поколение.

Многовековая музыкальная культура народа дошла до нас через творчество замечательных исполнителей, которые, бережно храня все лучшее, создали бесконечную цепочку, благодаря чему мы имеем возможность приобщиться к этому великому искусству. Мугамы востока, в том числе азербайджанские мугамы, как одна из наиболее сильных ветвей этого великого древа, являются духовной культурой народа.

Мугамы являются основой всех музыкальных форм народного творчества: как тесниф, рэнги, дерамеды, шикесте, зерби, сагинамэ и др.

Отрадно отметить, что азербайджанское народное творчество привлекает внимание любителей музыки из многих стран мира. Серьезное внимание уделяется изучению и исследованию мугамов. Современная записывающая аппаратура, пластинки, нотная фиксация народной музыки расширили границы и сделали нашу музыку достоянием всего мира.

Ярким и самобытным представителем азербайджанского музыкального искусства является выдающийся тарист Бахрам Мансуров, снискавший себе любовь и уважение, как у нас в республике, так и далеко за ее пределами. Многолетняя творческая деятельность этого замечательного музыканта, пытливого исследователя, пропагандиста, учителя, его записи, нотная фиксация мугамов и различных форм музыкального творчества народа, представляют значительный интерес, как с познавательной, так и с научной стороны.

Предлагаемый Вашему вниманию сборник — это нотная фиксация исполняемых Б. Мансуровым образцов народной музыки. Чувствуется бережное отношение к жемчужинам народной музыки и творческая позиция самого музыканта. При всей традиционности народного творчества большие исполнители вносили свою лепту в дело обогащения и совершенствования его. Поэтому мы так высоко ценим творчество Б. Мансурова, который стал яркой вехой в бесконечности народного творчества.

АРИФ МЕЛИКОВ,
Народный артист СССР,
профессор.

ДӘРАМӘД ВӘ РӘНКЛӘР

ДЕРАМЕДЫ И РЭНГИ

Шур рәнки

Рэнг Шур

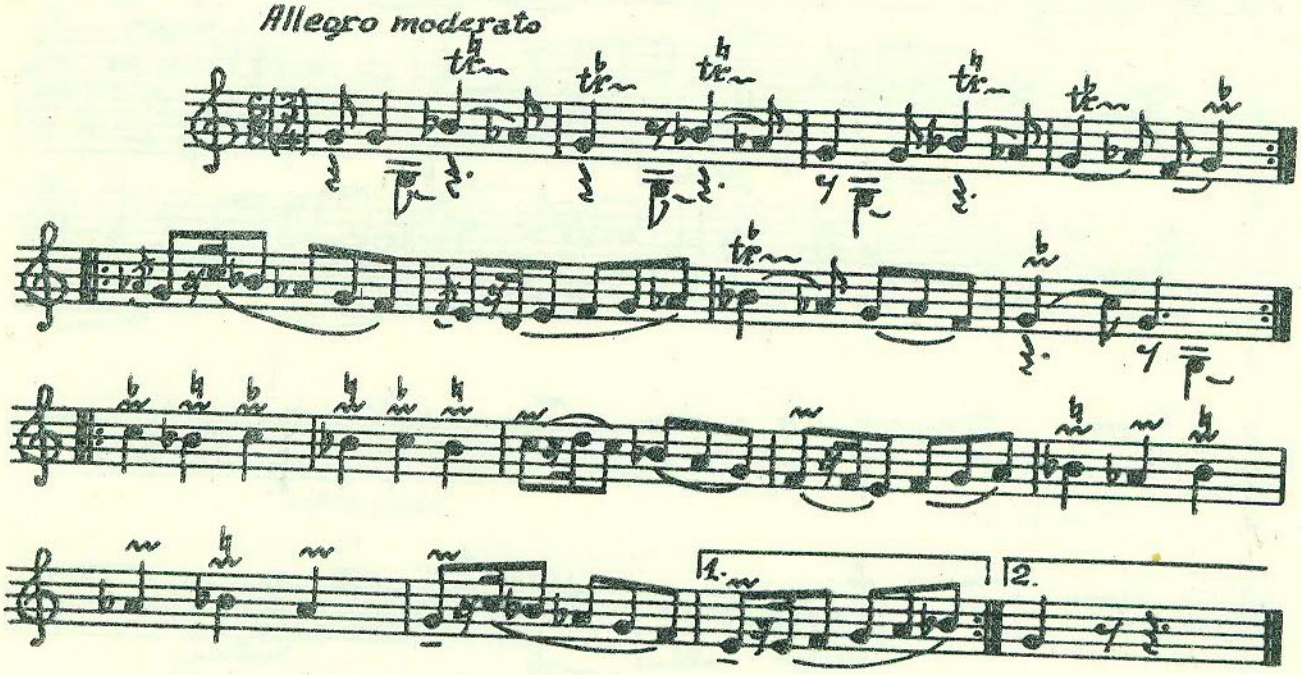

Симаи-шәмс рәнки

Рэнг Симаи-шэмс

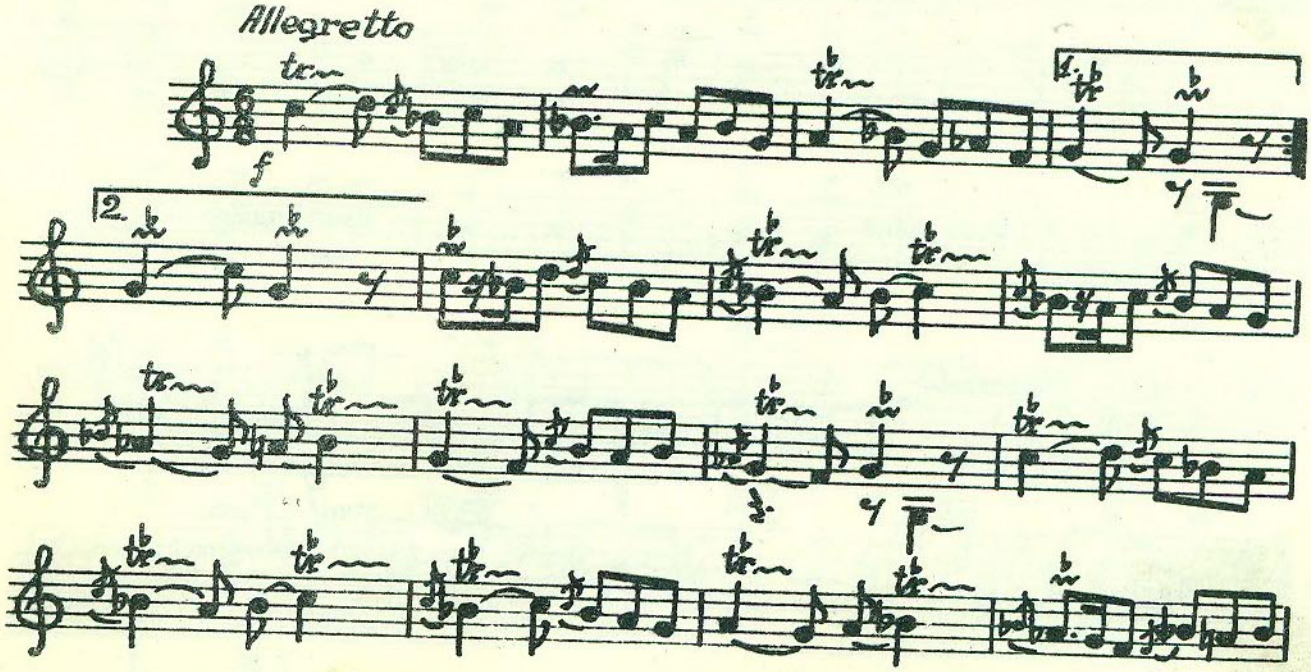

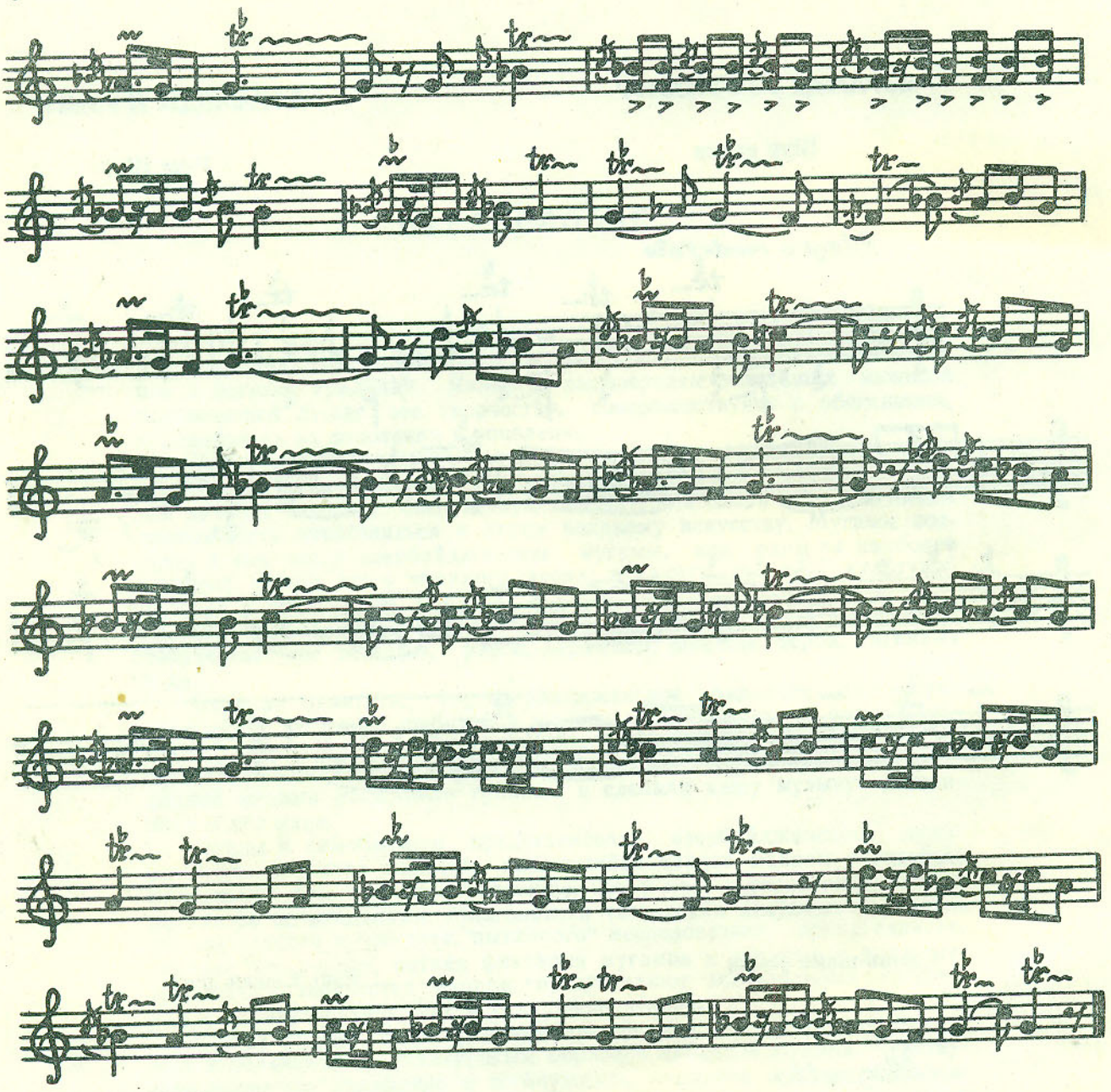

Һичаз рәнки

Рэнг Хиджаз

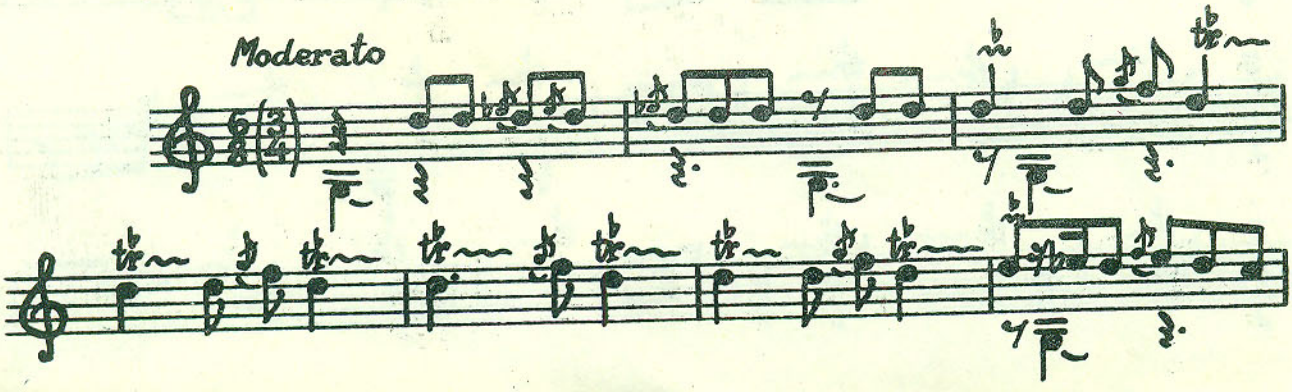

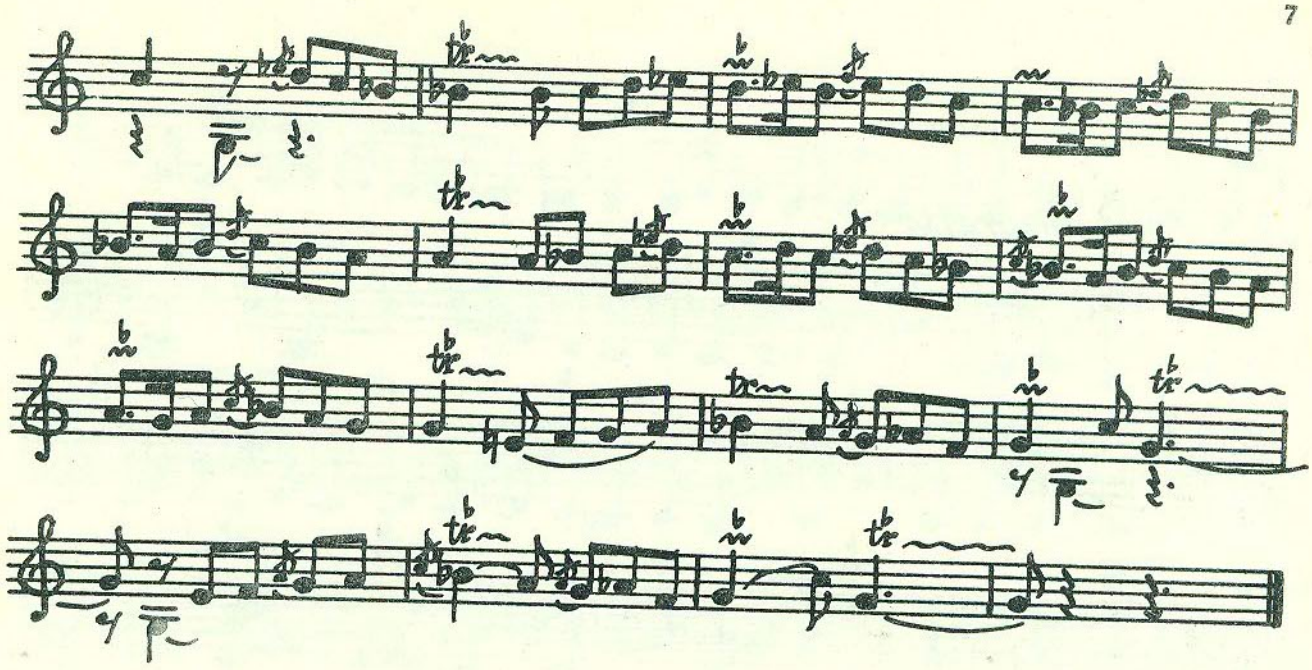

Забол рэнки

Рэнг Забол

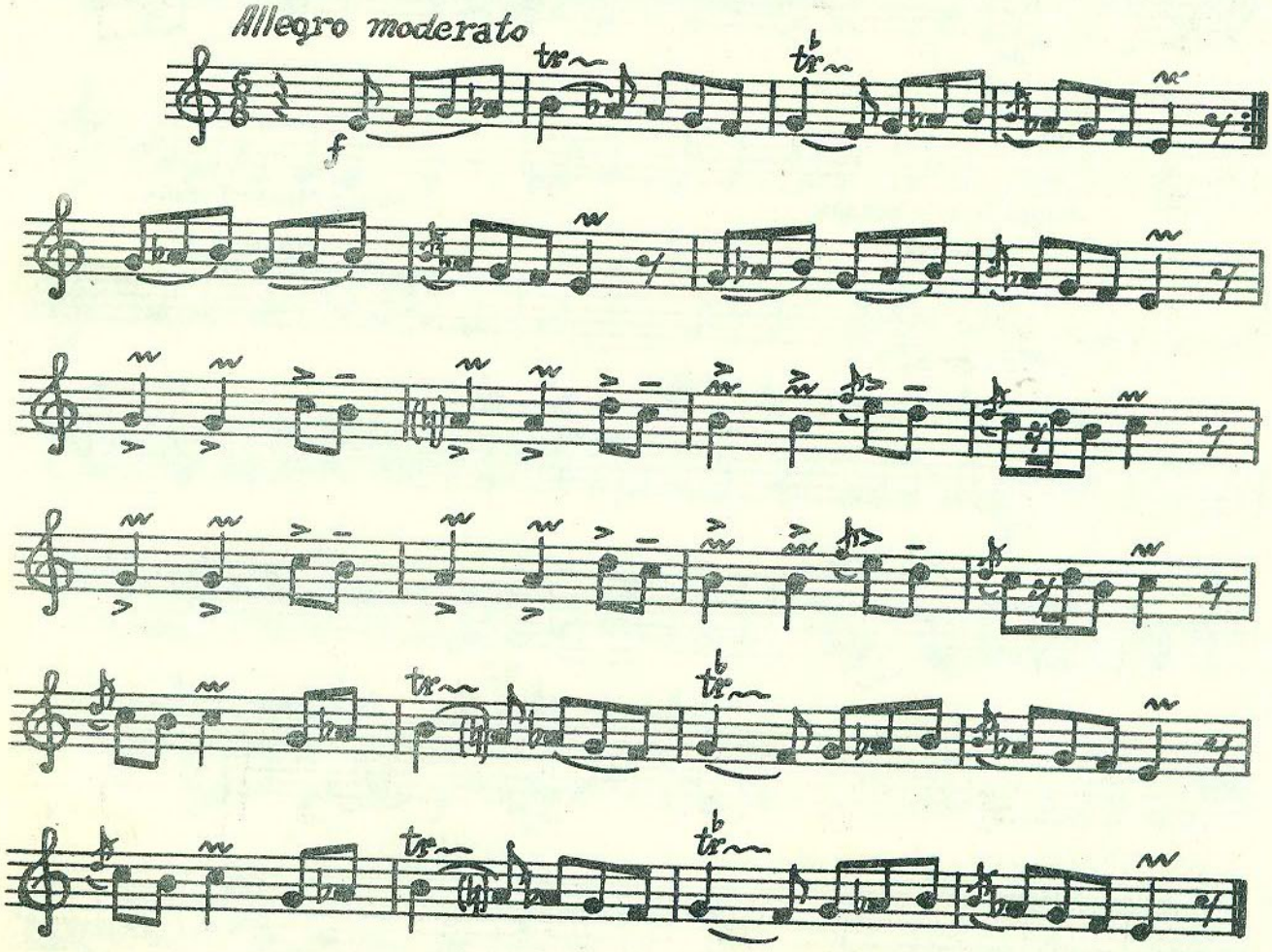

Секаһ рәнки

Рэнг Сегях

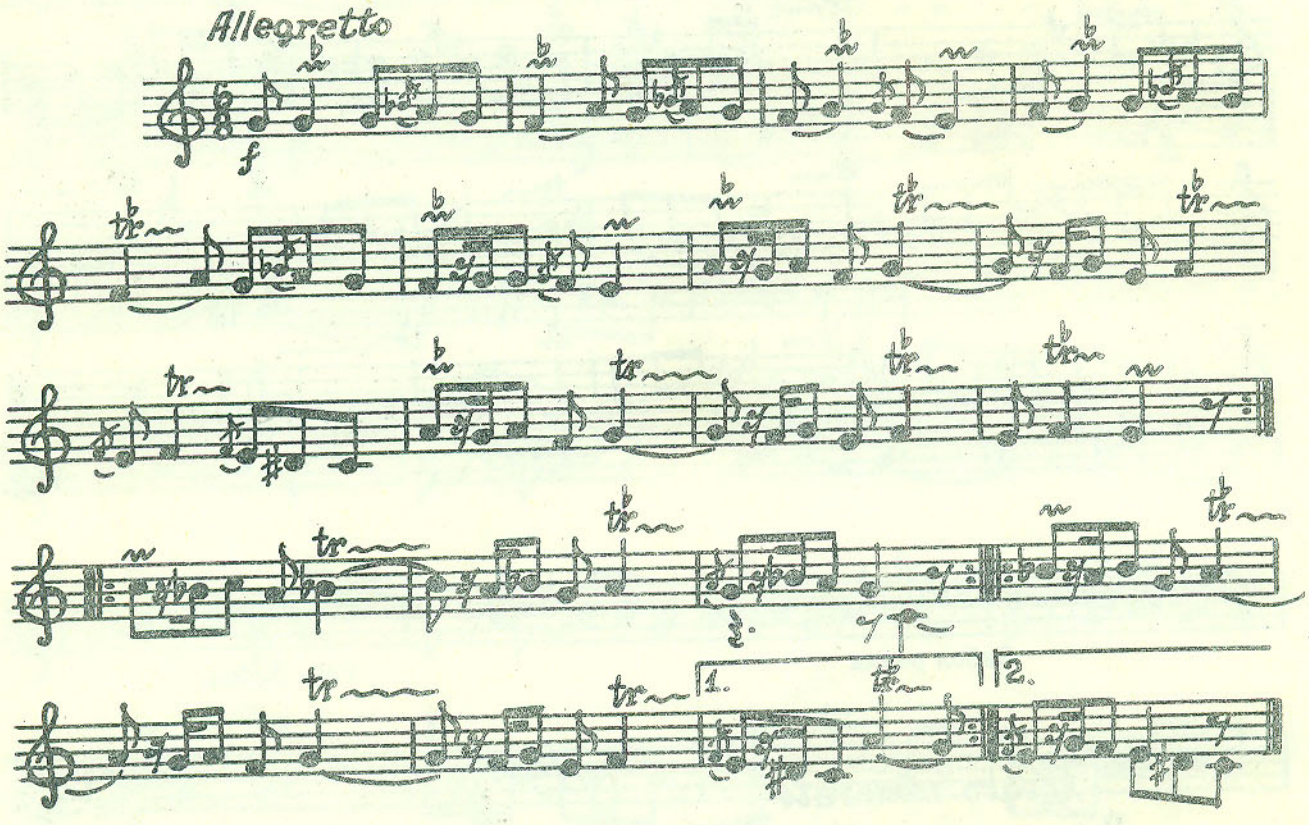

Мирзә һүсејн секаһы дәрамәди

Дерамед Мирза Гусейн сегяхы

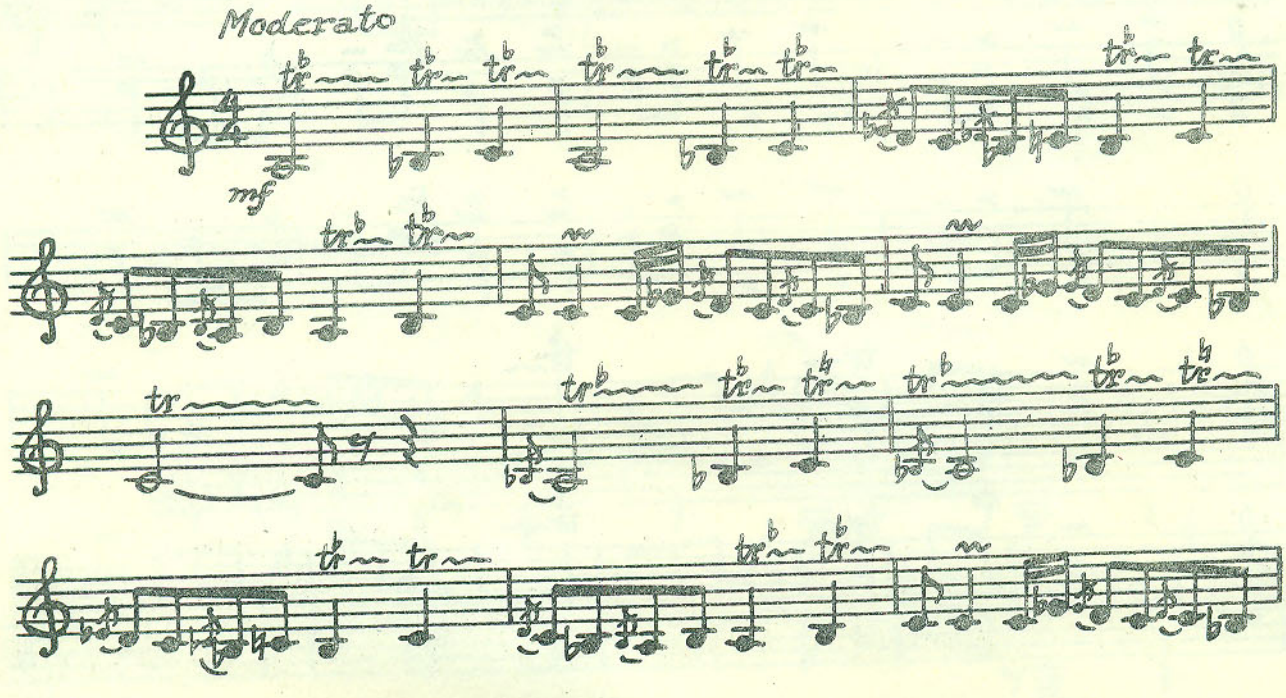

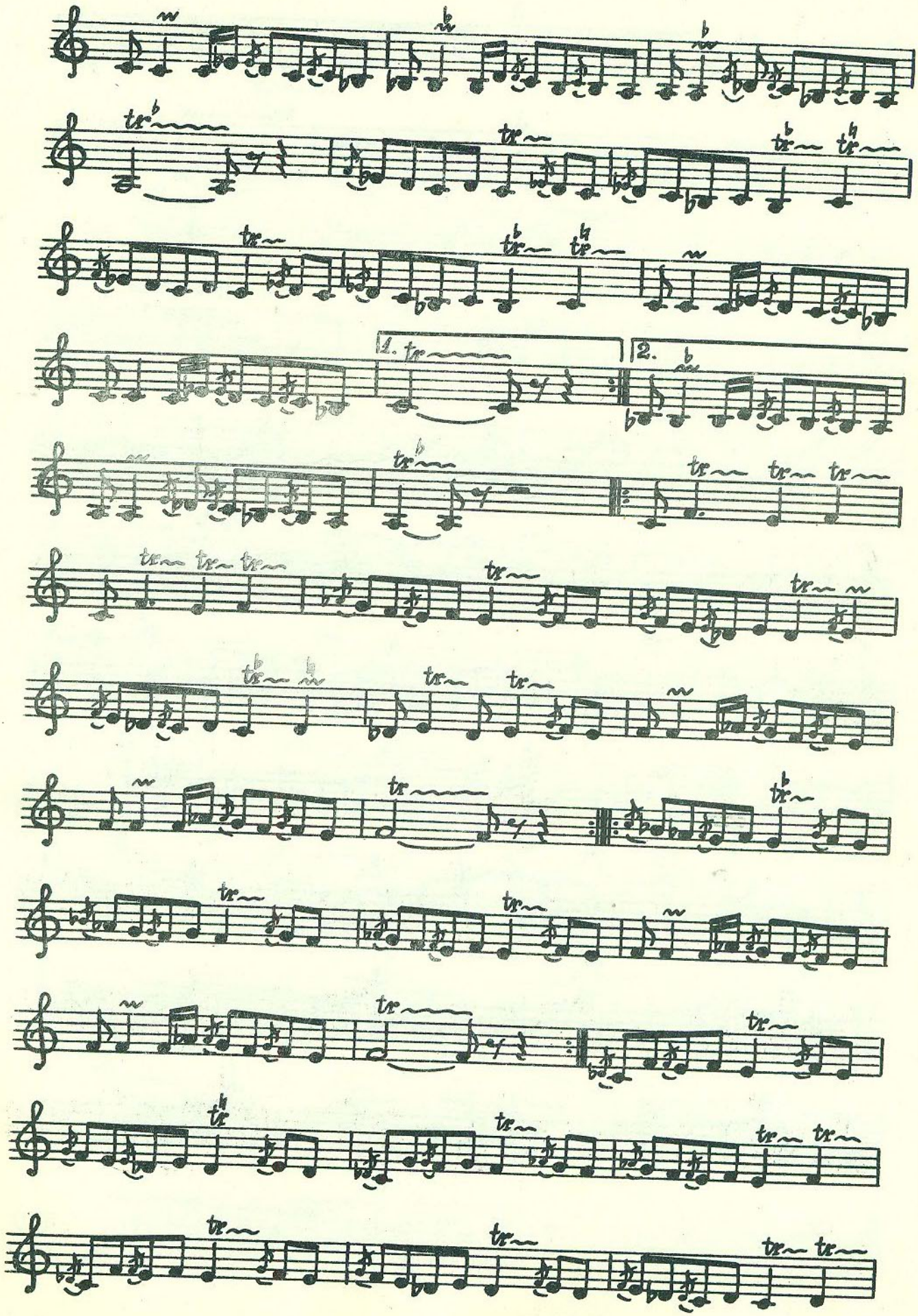
1.
2.

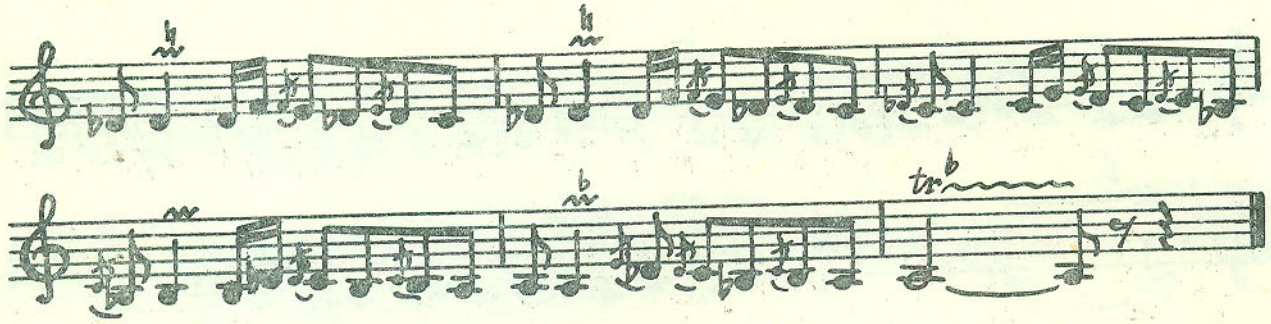

Мирзә Һүсејн секаһы
рәнки I

Рэнг Мирза Гусейн
сегяхы I

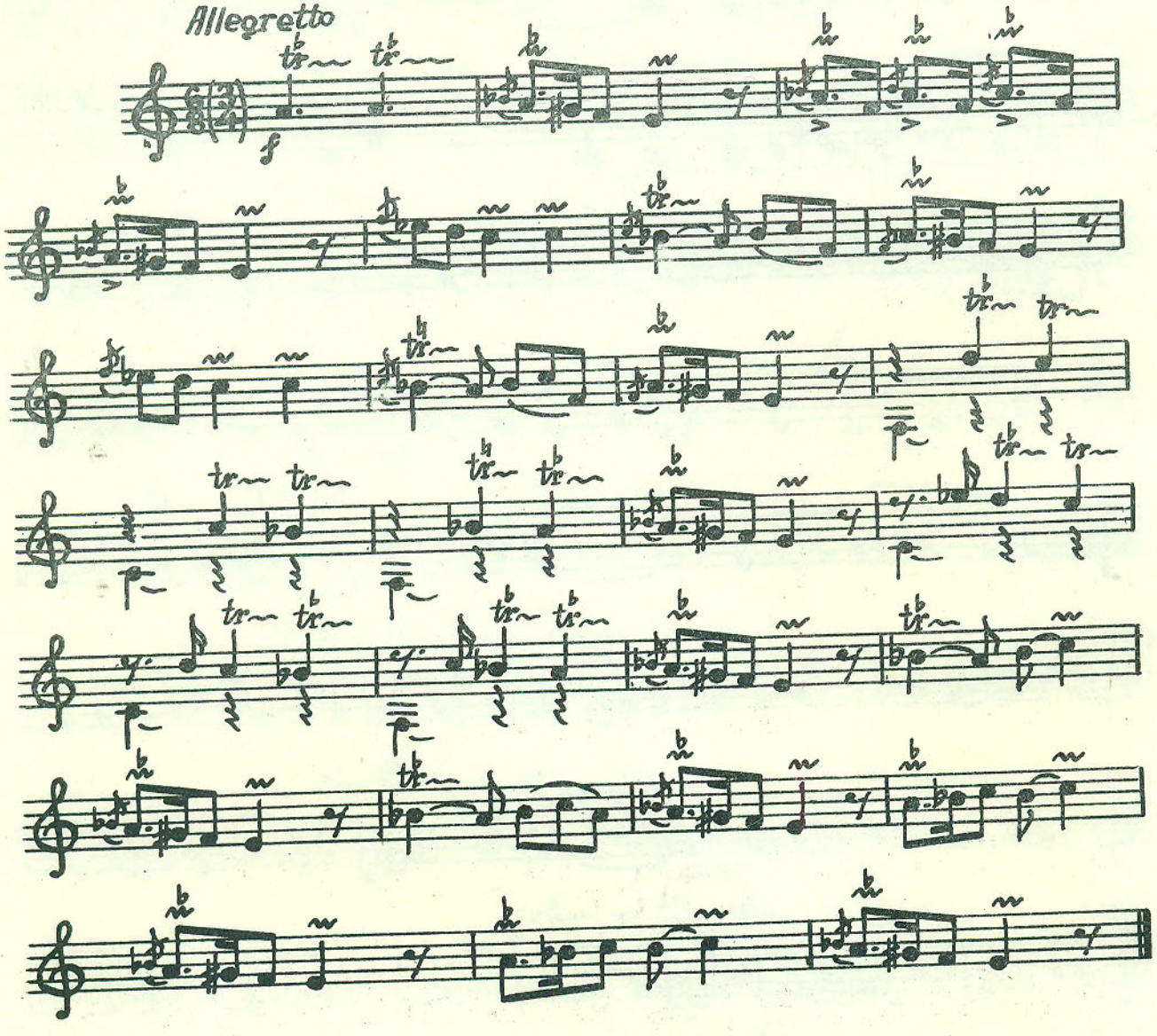

Мирзә Һүсејн секаһы
рәнки II

Рэнг Мирза Гусейн
сегяхы II

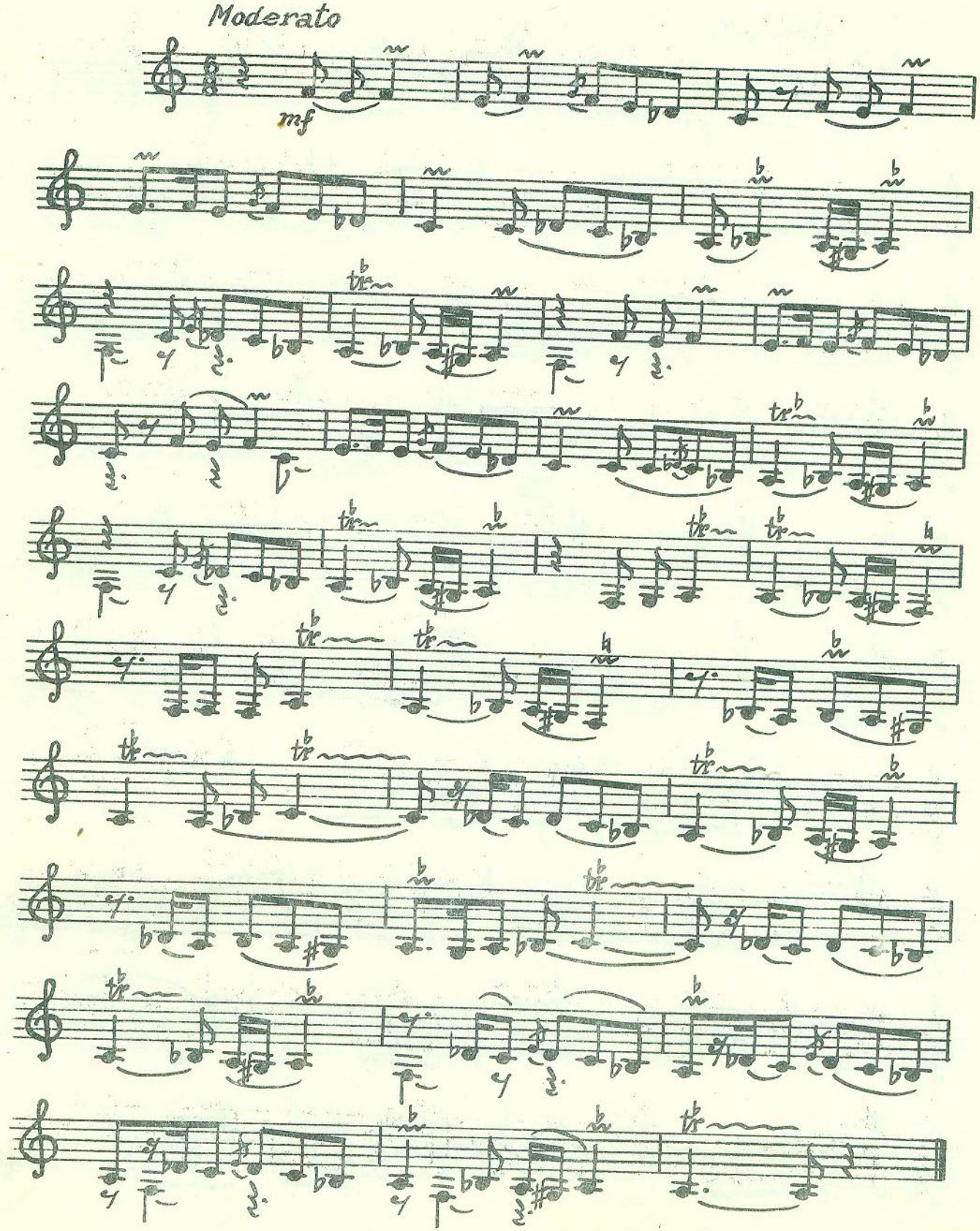

Мирзэ Һүсејн секаһы
рәнки III

Рэнг Мирза Гусейн
сегяхы III

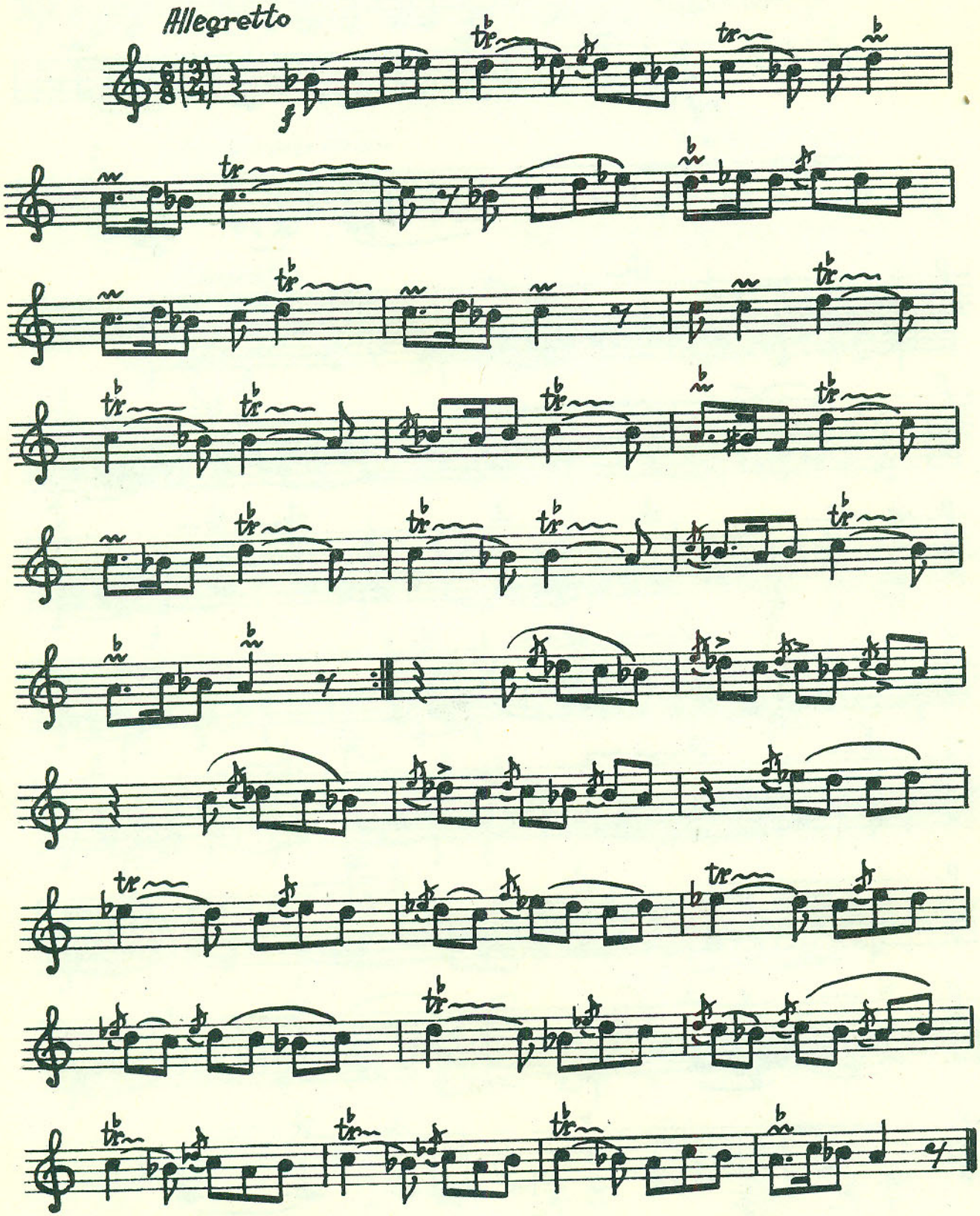

Мүбәрригә рәнки I

Рэнг Мюбаррига I

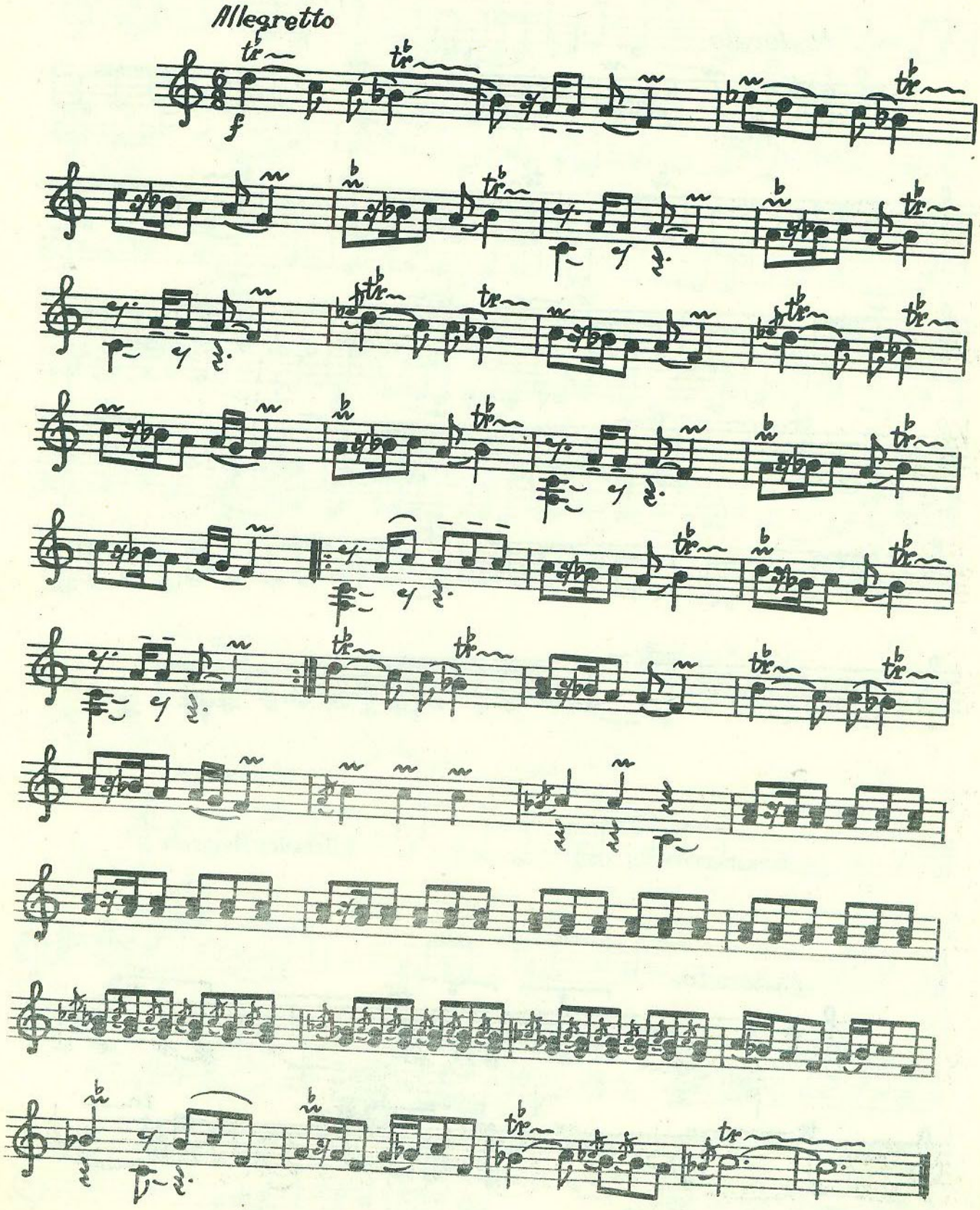

Мүбәрригә рәнки II

Рэнг Мюбаррига II

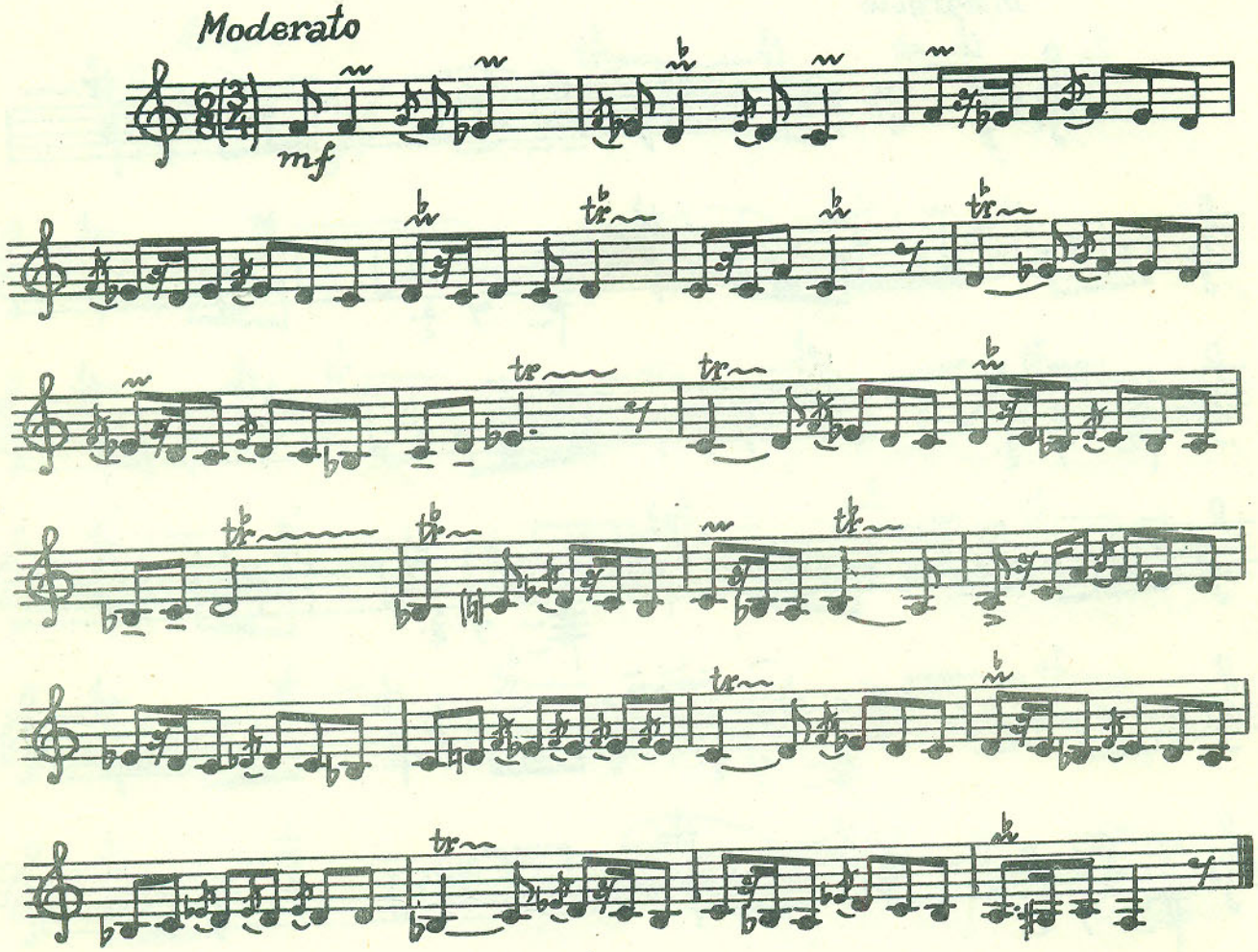

Чаһаркаһ дәрамәди

Дерамед Чахаргях

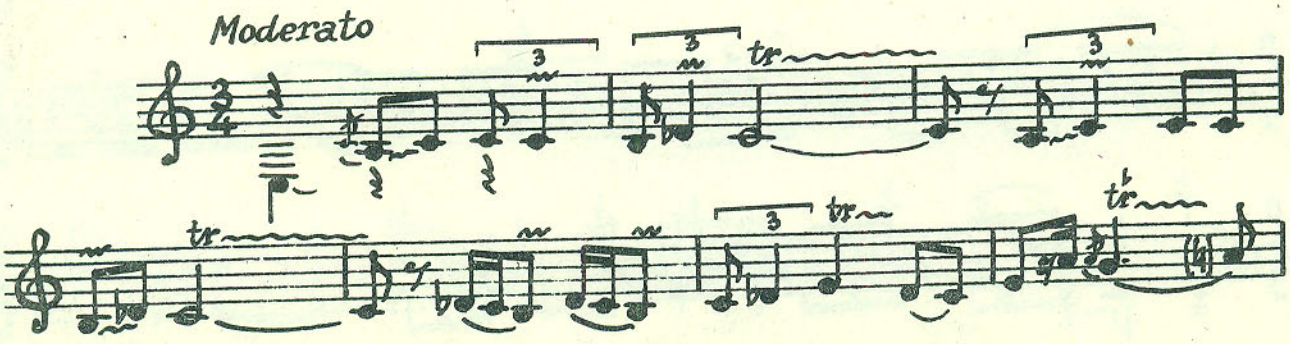

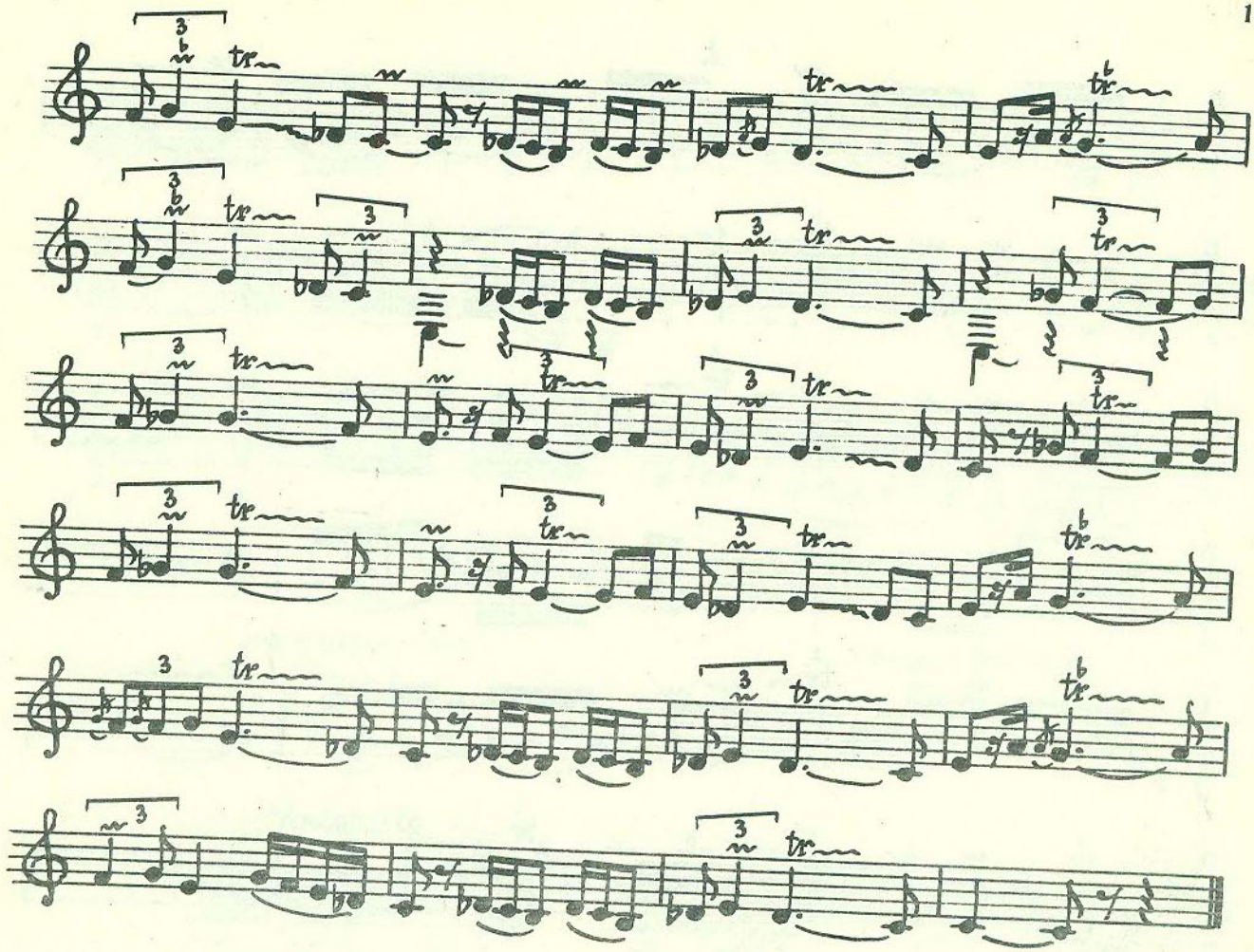

Бајаты—Шираз
дәрамәди I

Дерамед Баяты —
Шираз I

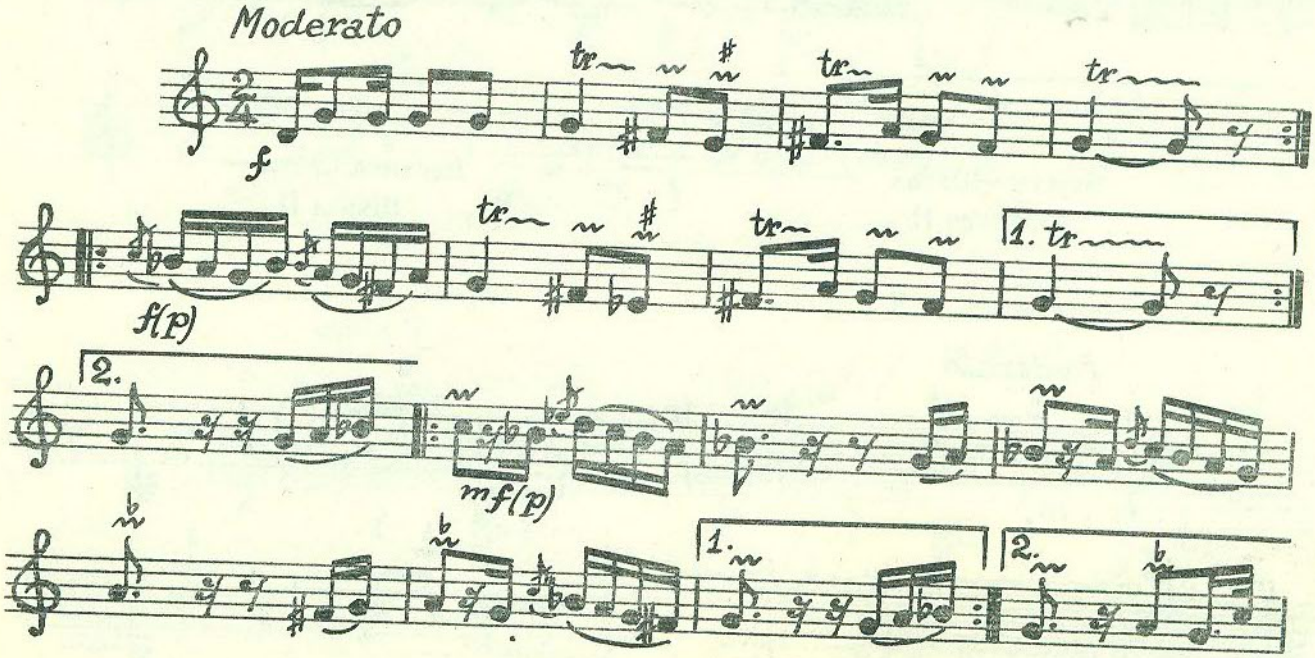

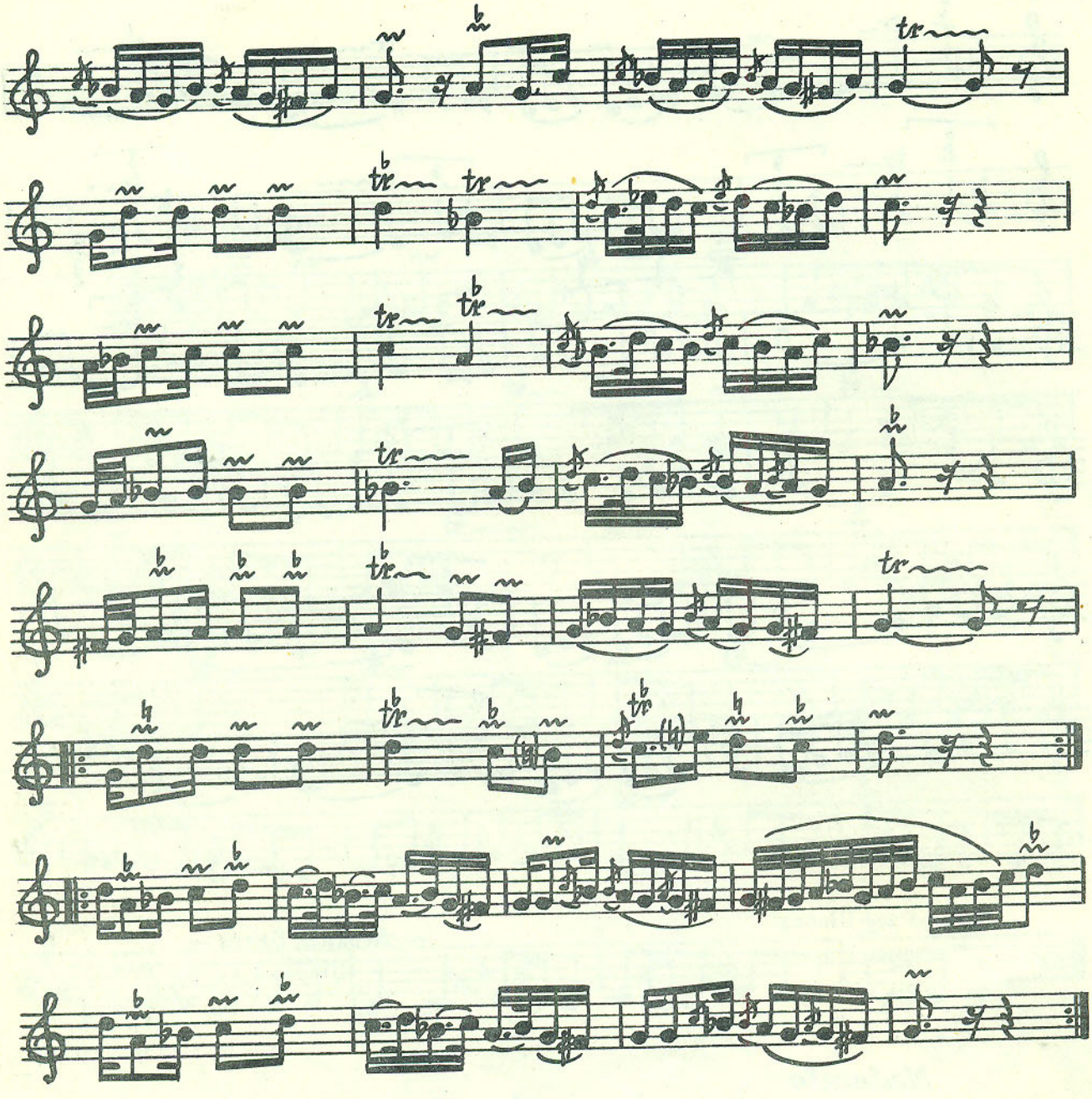

Бајаты—Шираз
дәрамәди II

Дерамед Баяты —
Шираз II

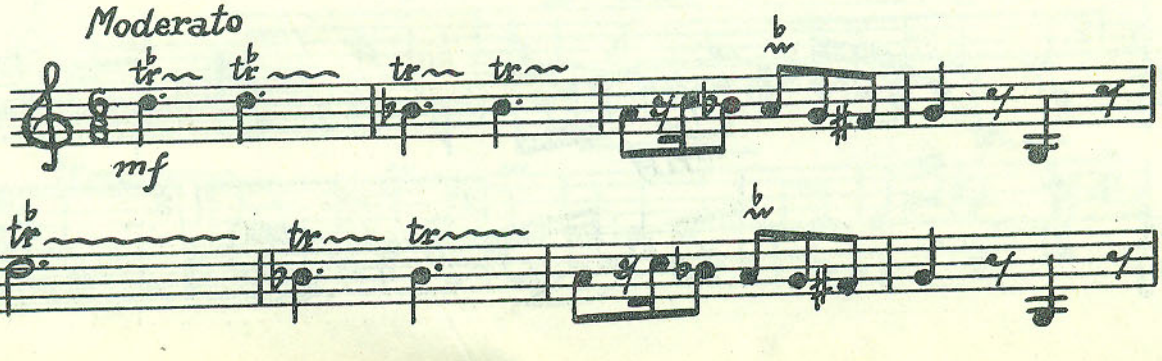

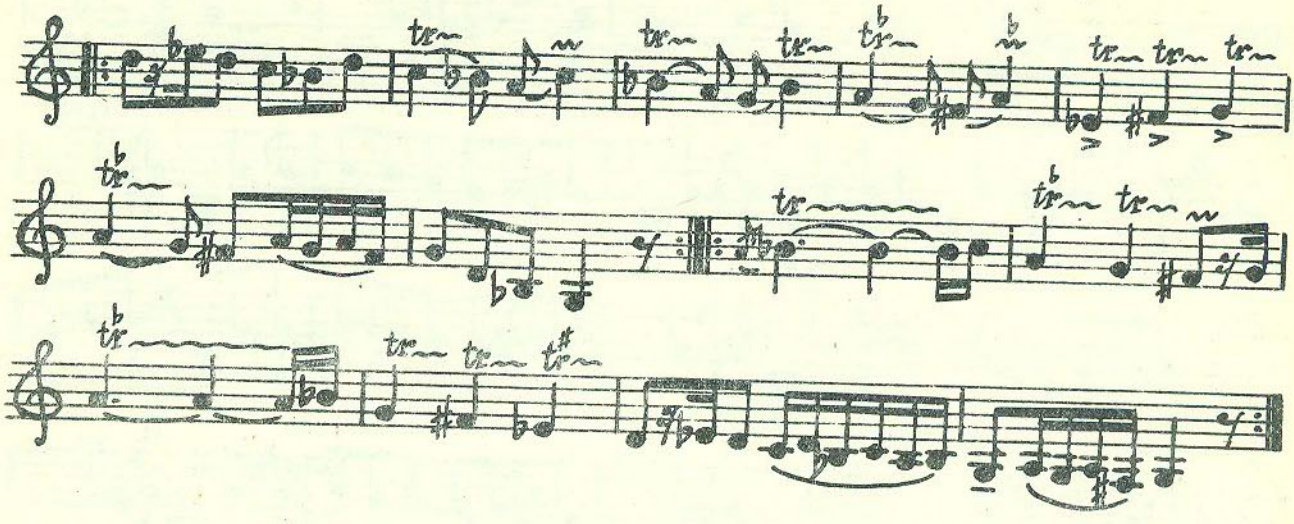

Зил Бајаты—Шираз
рәнки I

Рэнг зил Баяты —
Шираз I

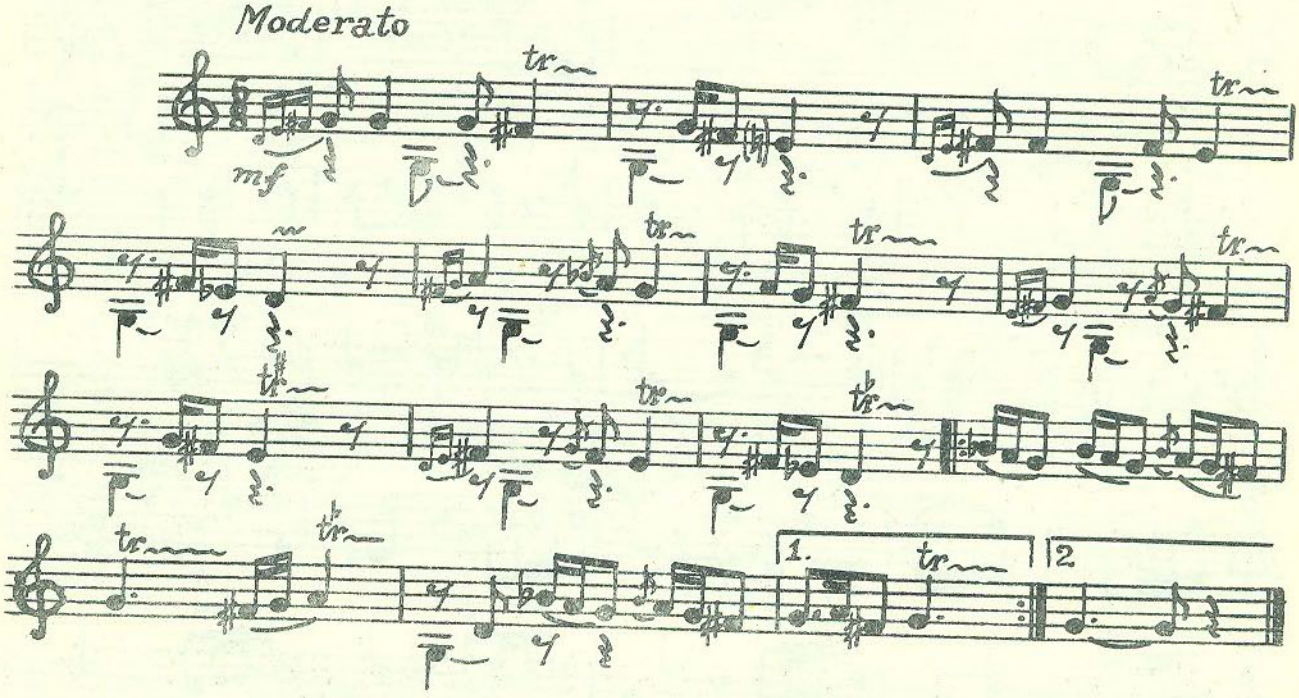

Зил Бајаты—Шираз
рәнки II

Рэнг зил Баяты —
Шираз II

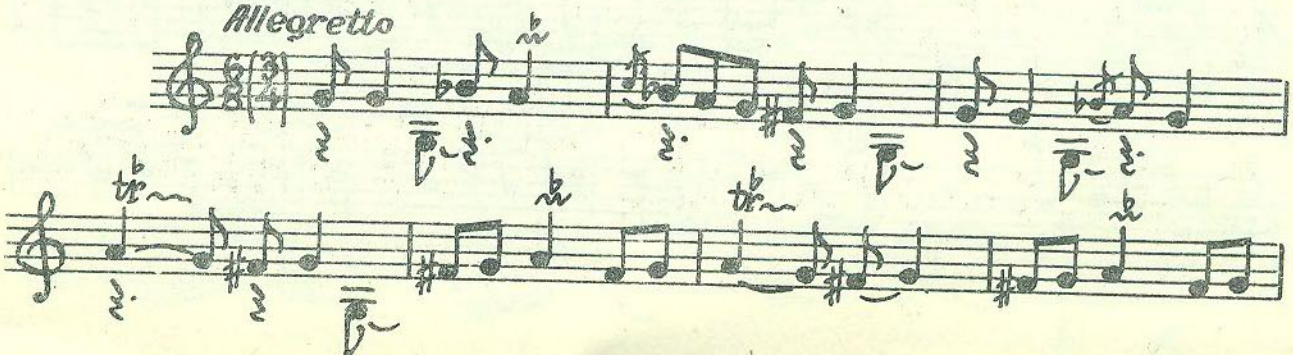

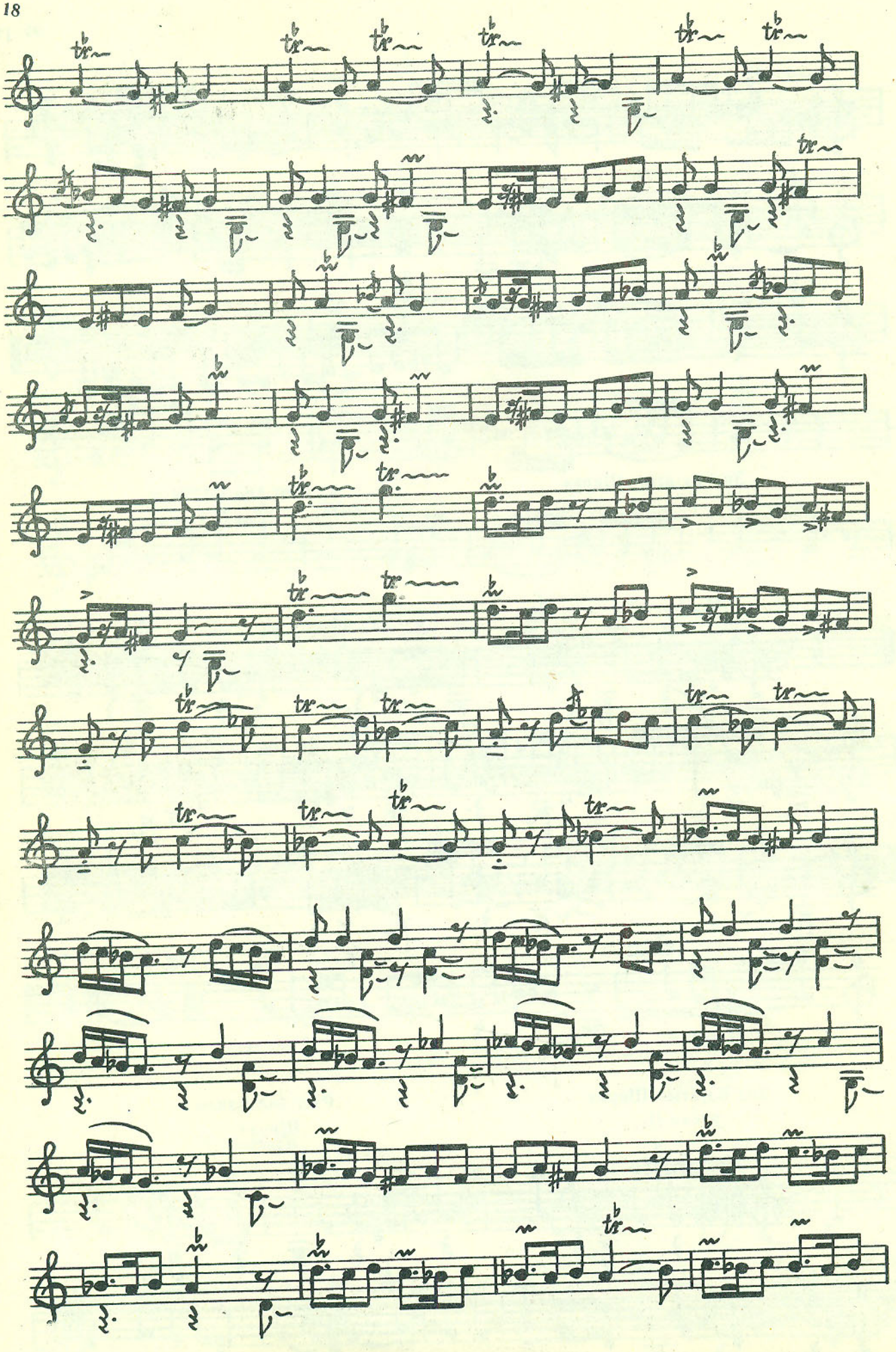

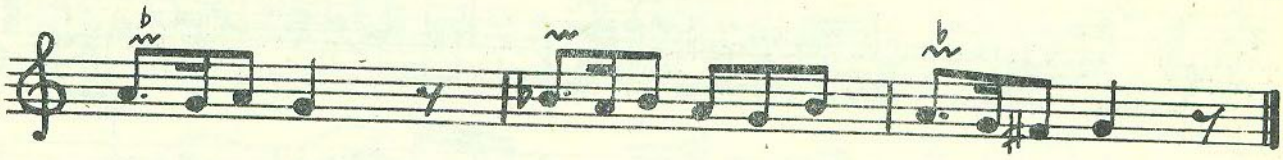

Шикәстеји—фарс рәнки

Рэнг шикестеи-фарс

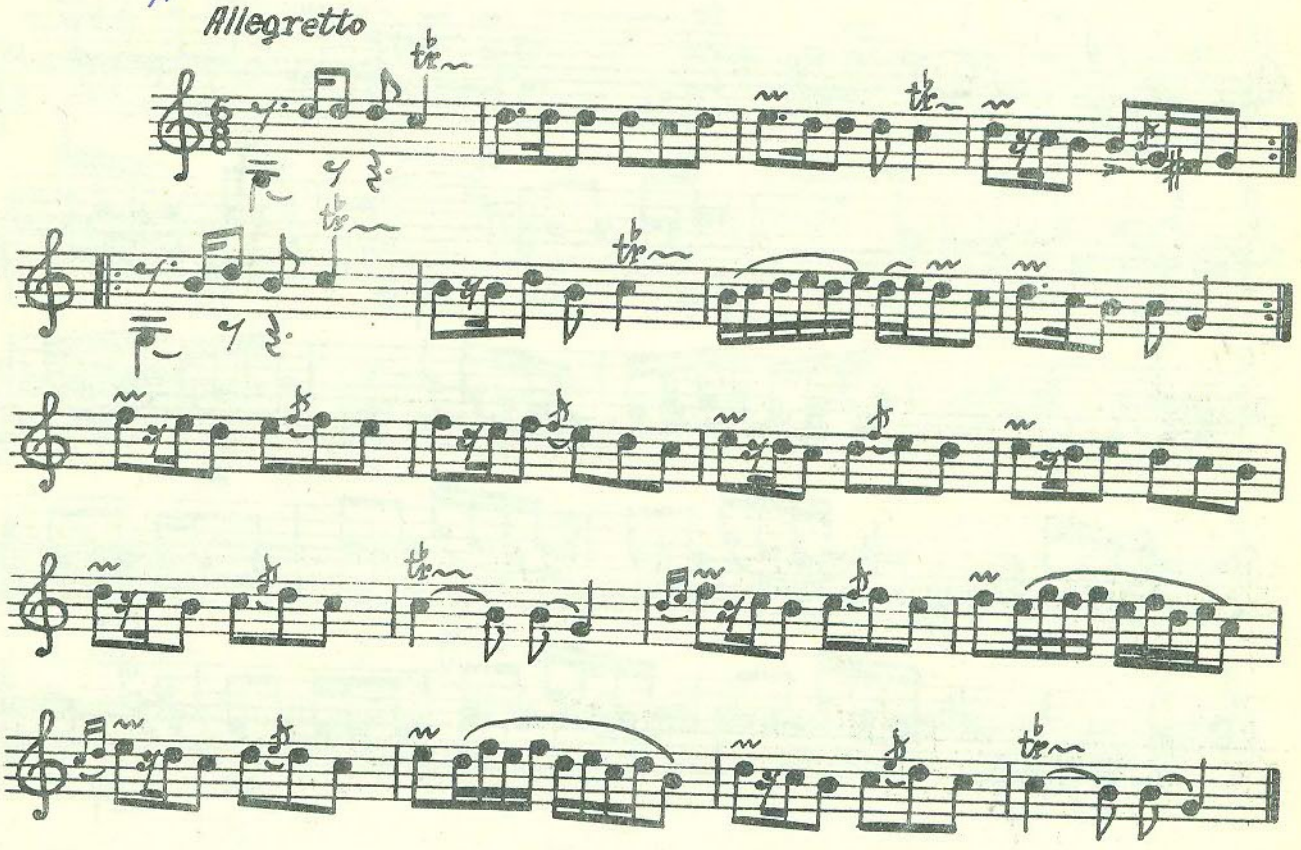

Шүштәр дәрамәди

Дерамед Шуштер

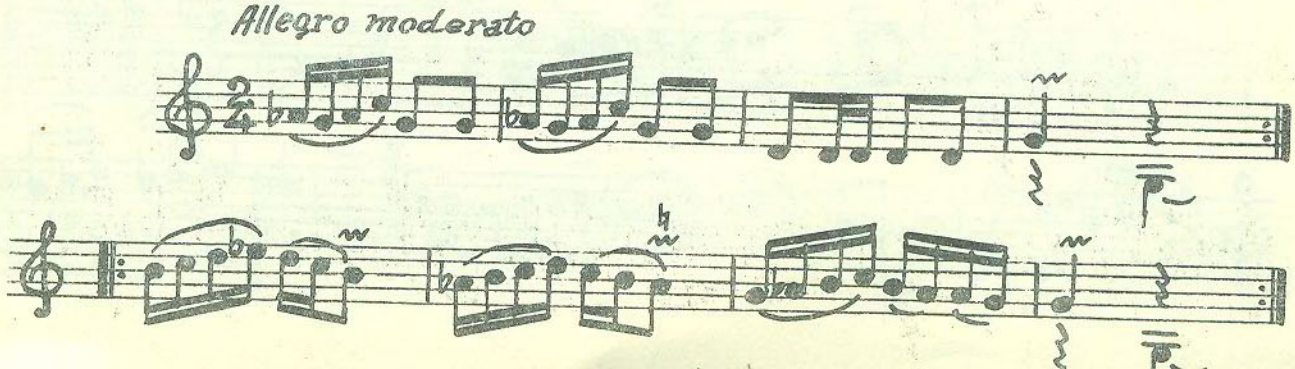

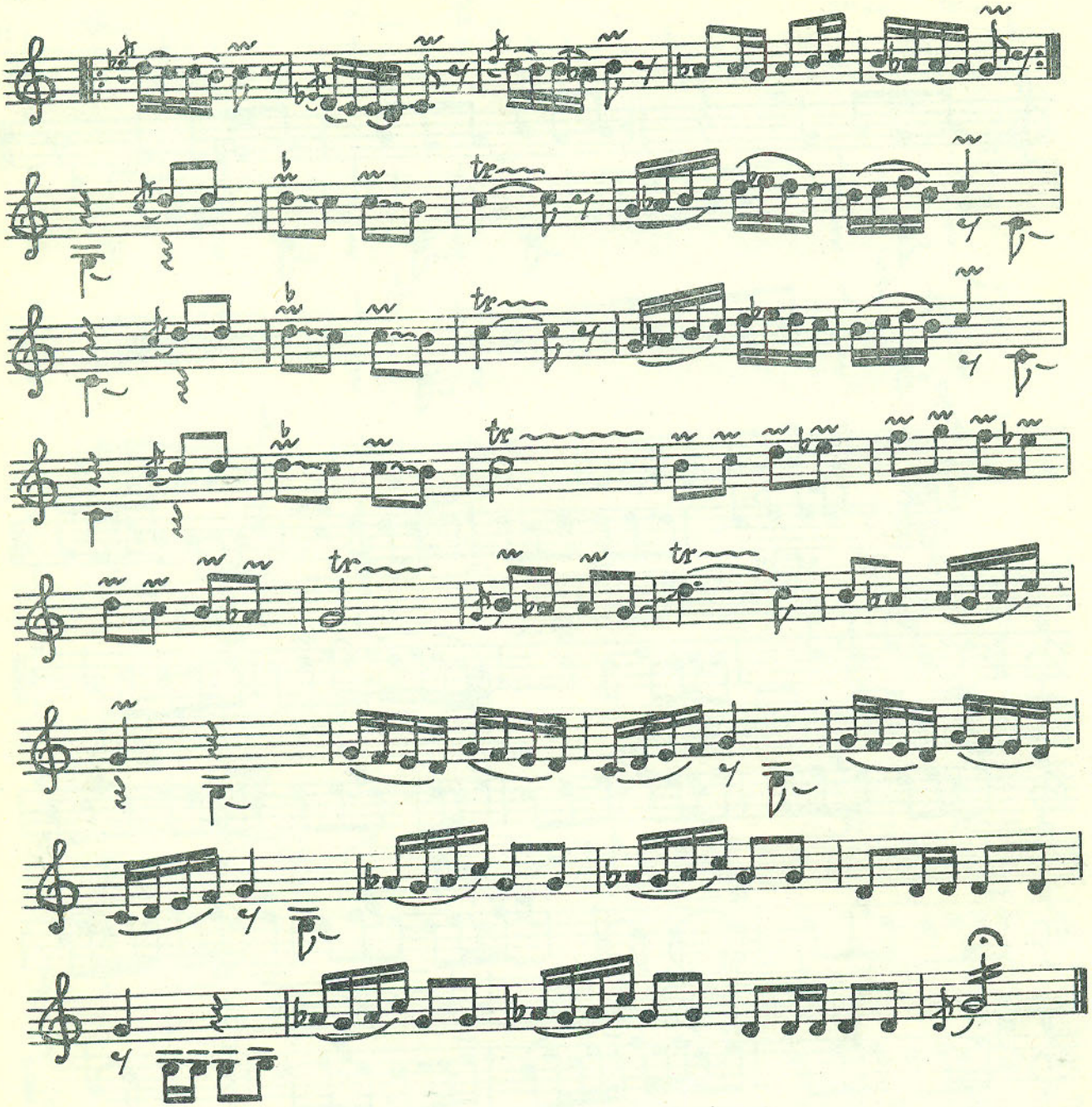

Шуштэр рэнки

Рэнг Шуштер

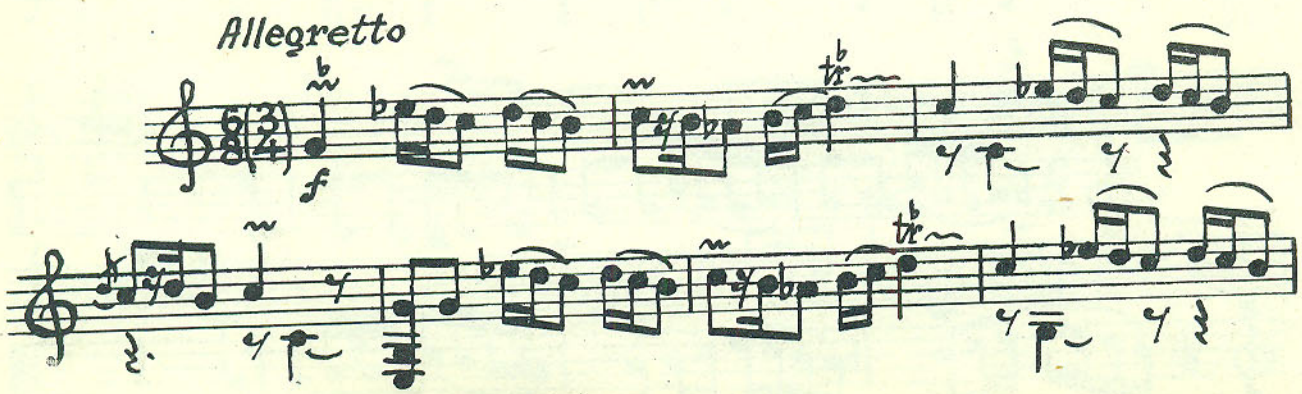

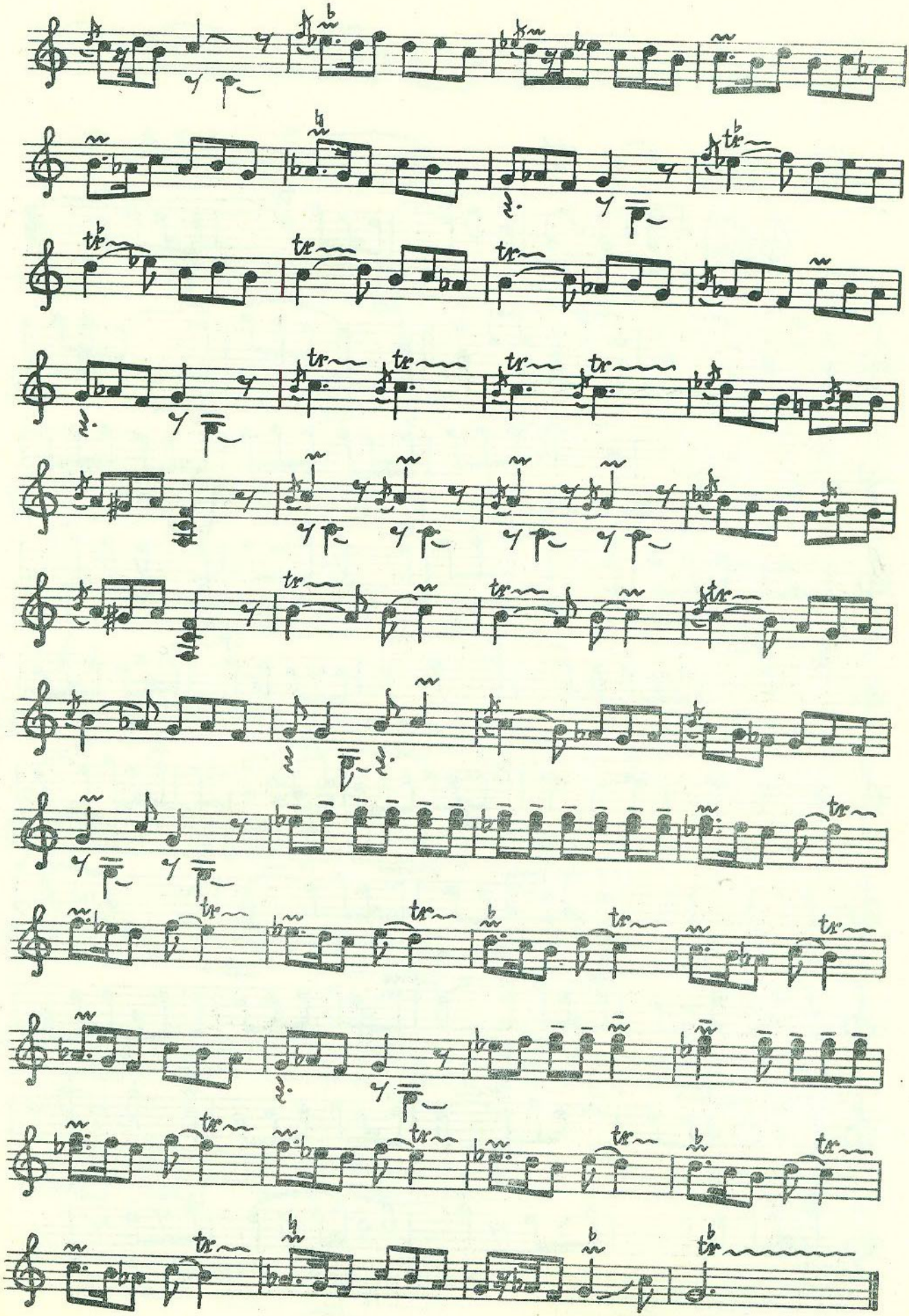

Маһур—һинди дәрамәди

Дерамед Махур-хинди

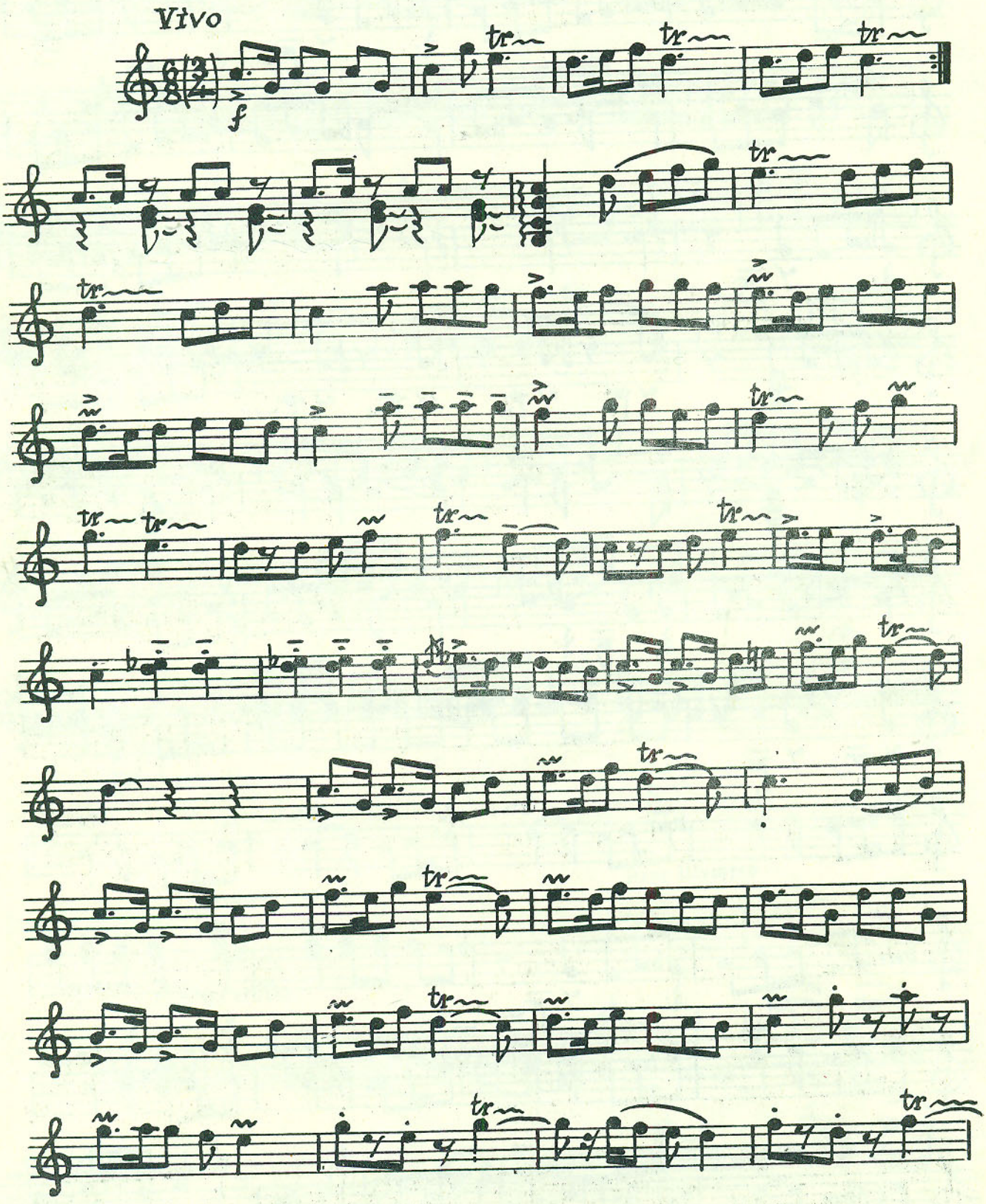

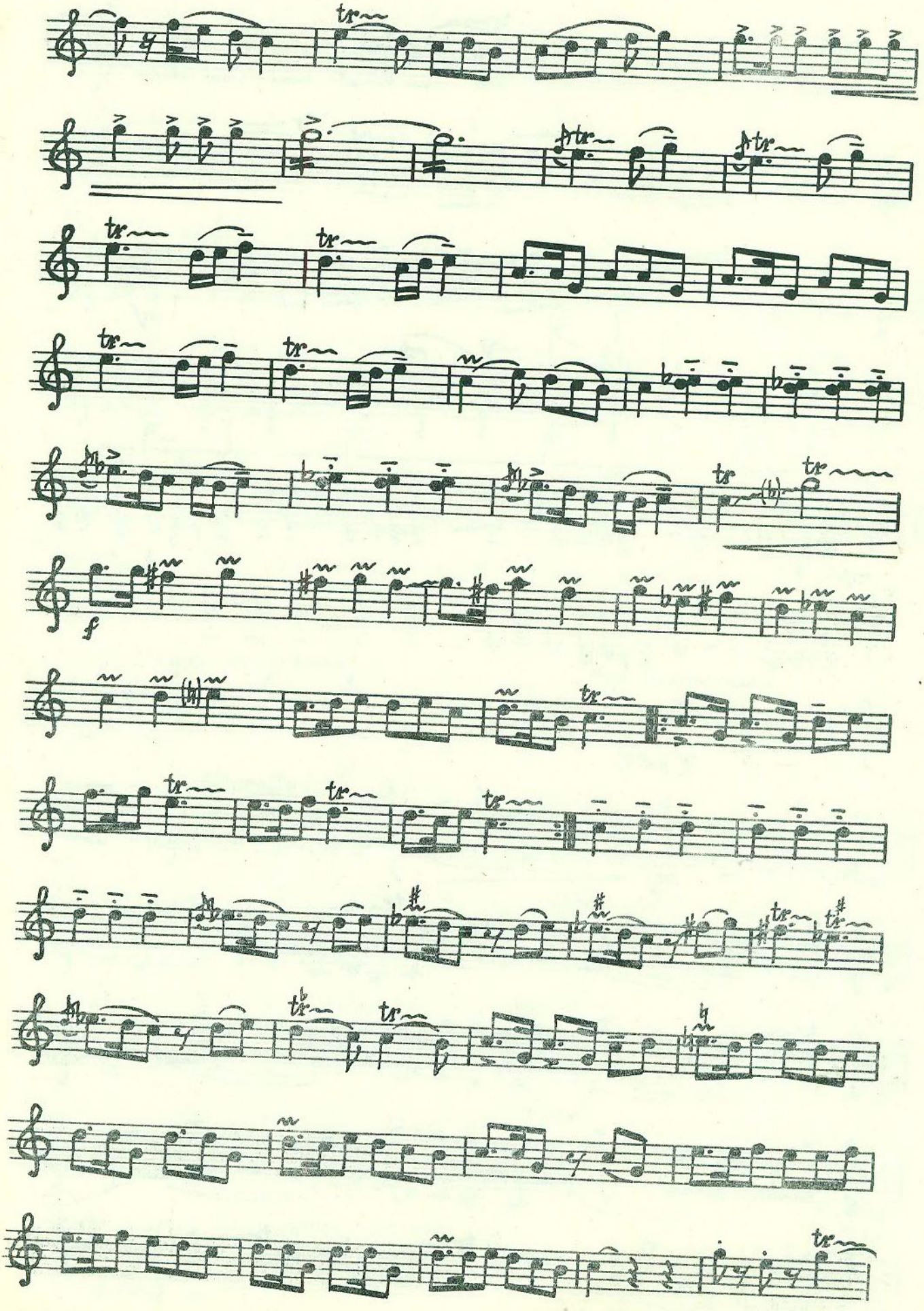

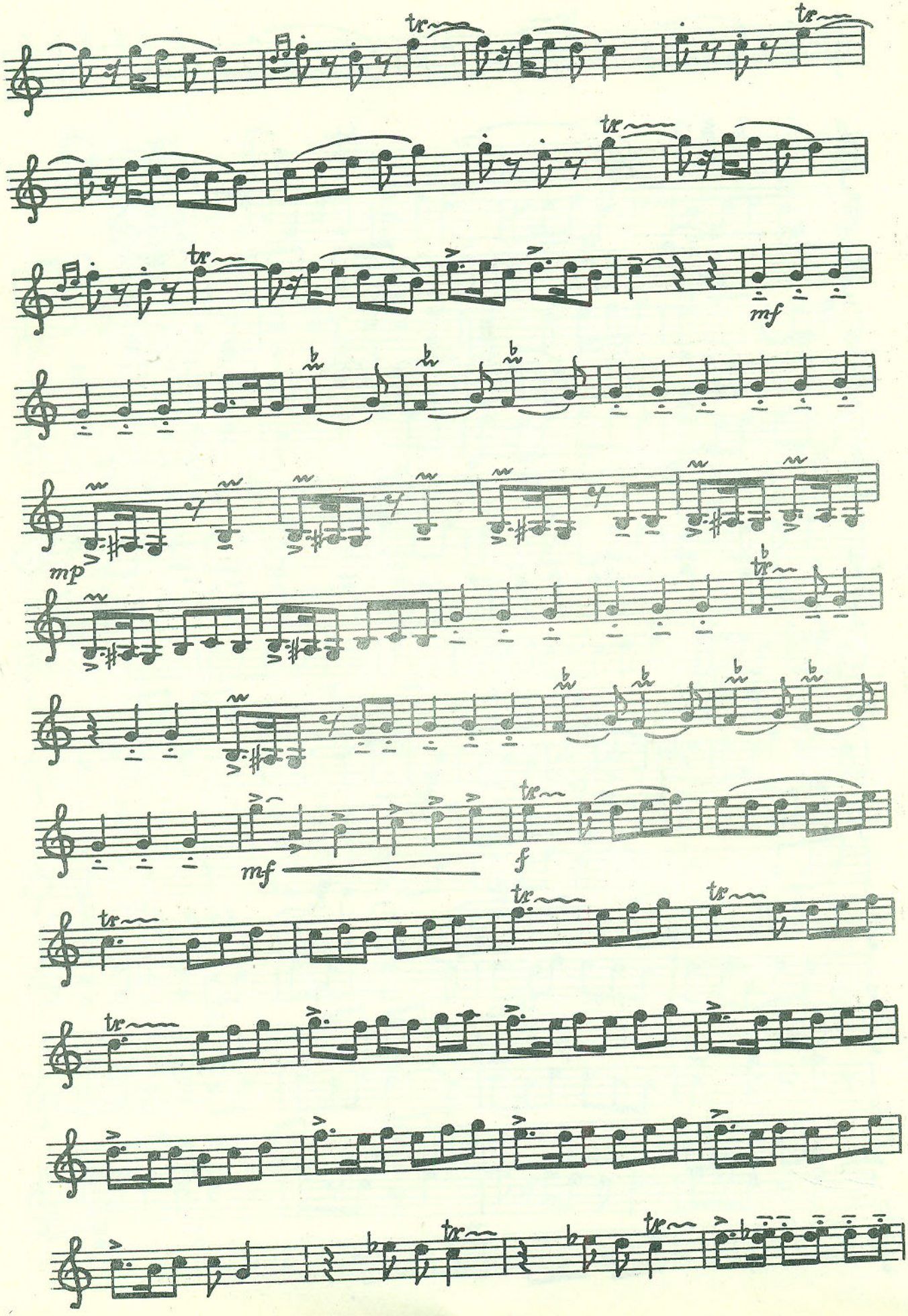
tr
mf
mp
f

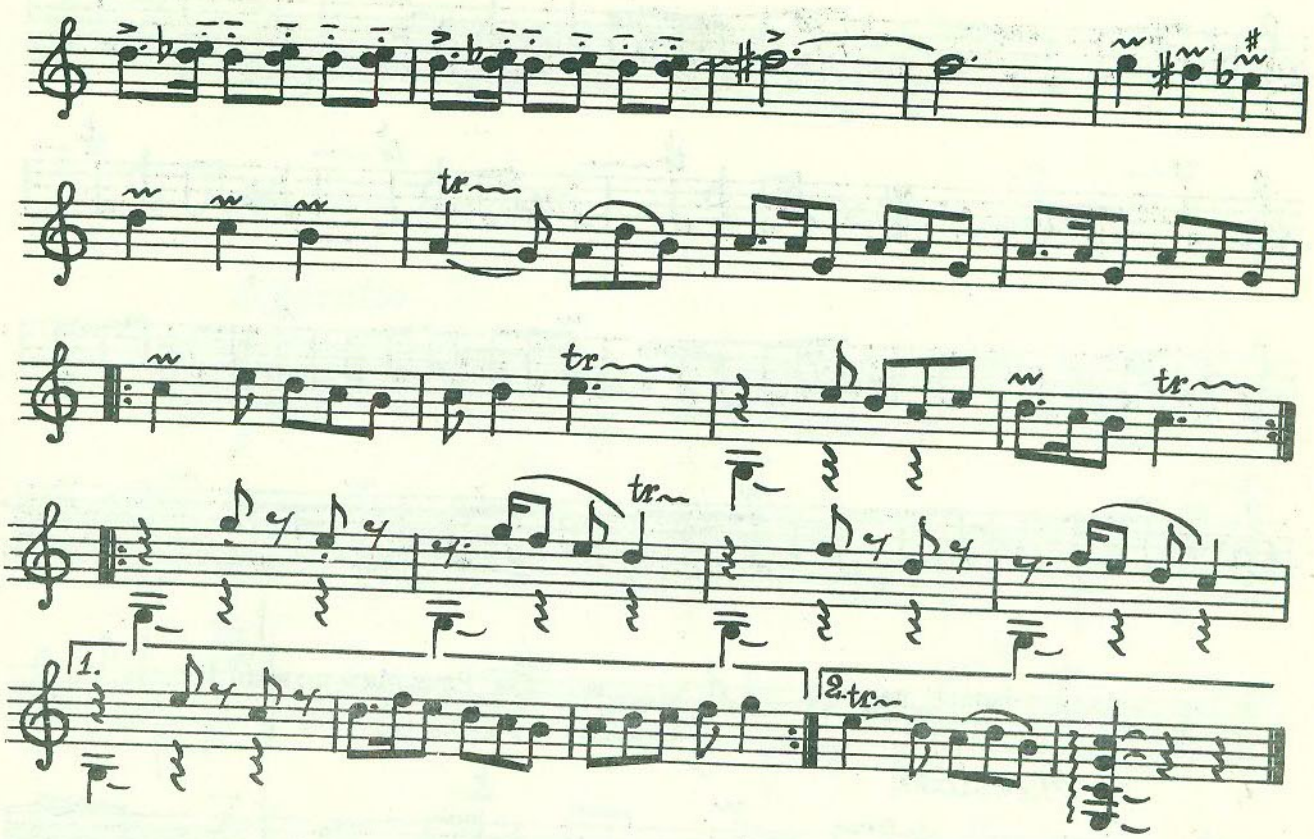

Маһур—һинди рәнки I

Рэнг Махур-хинди I

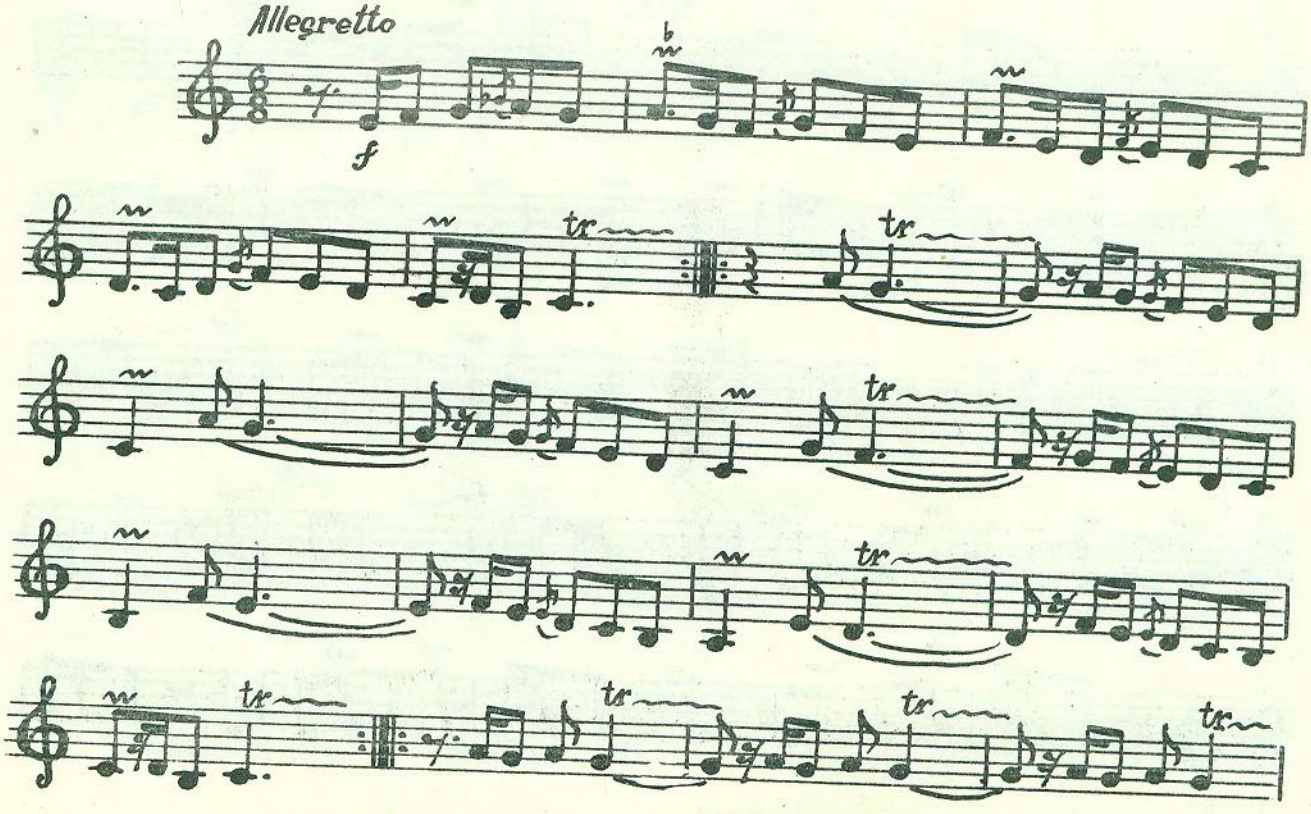

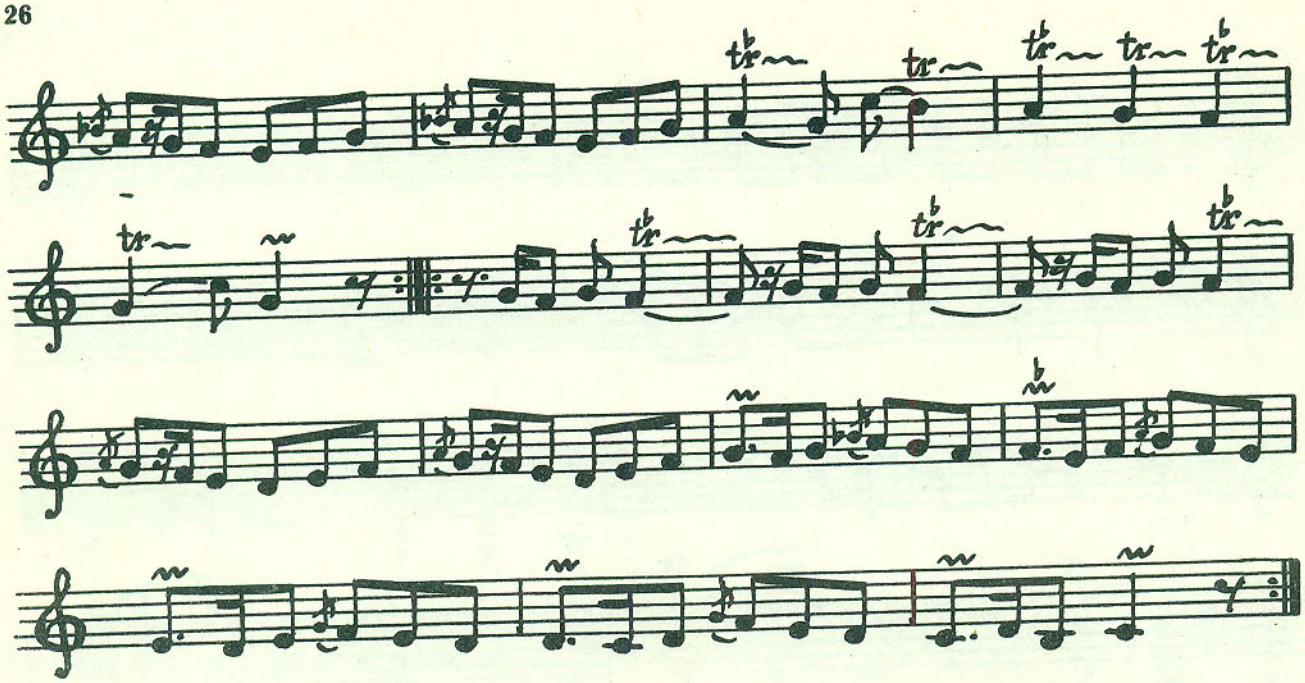

Маһур—һинди рәнки II

Рэнг Махур-хинди II

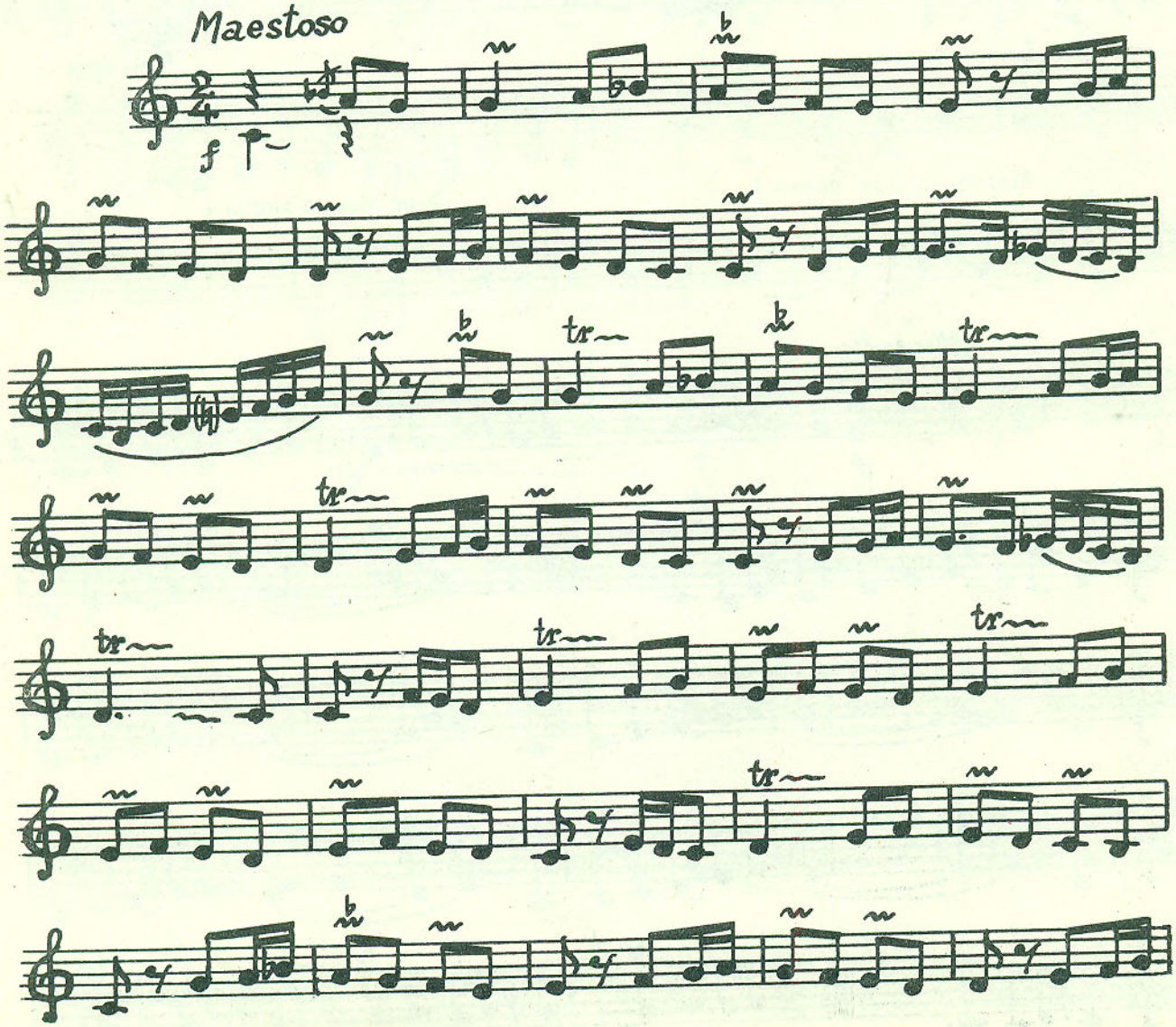

Маһур—һинди рәнки III

Рэнг Махур-хинди III

Allegretto

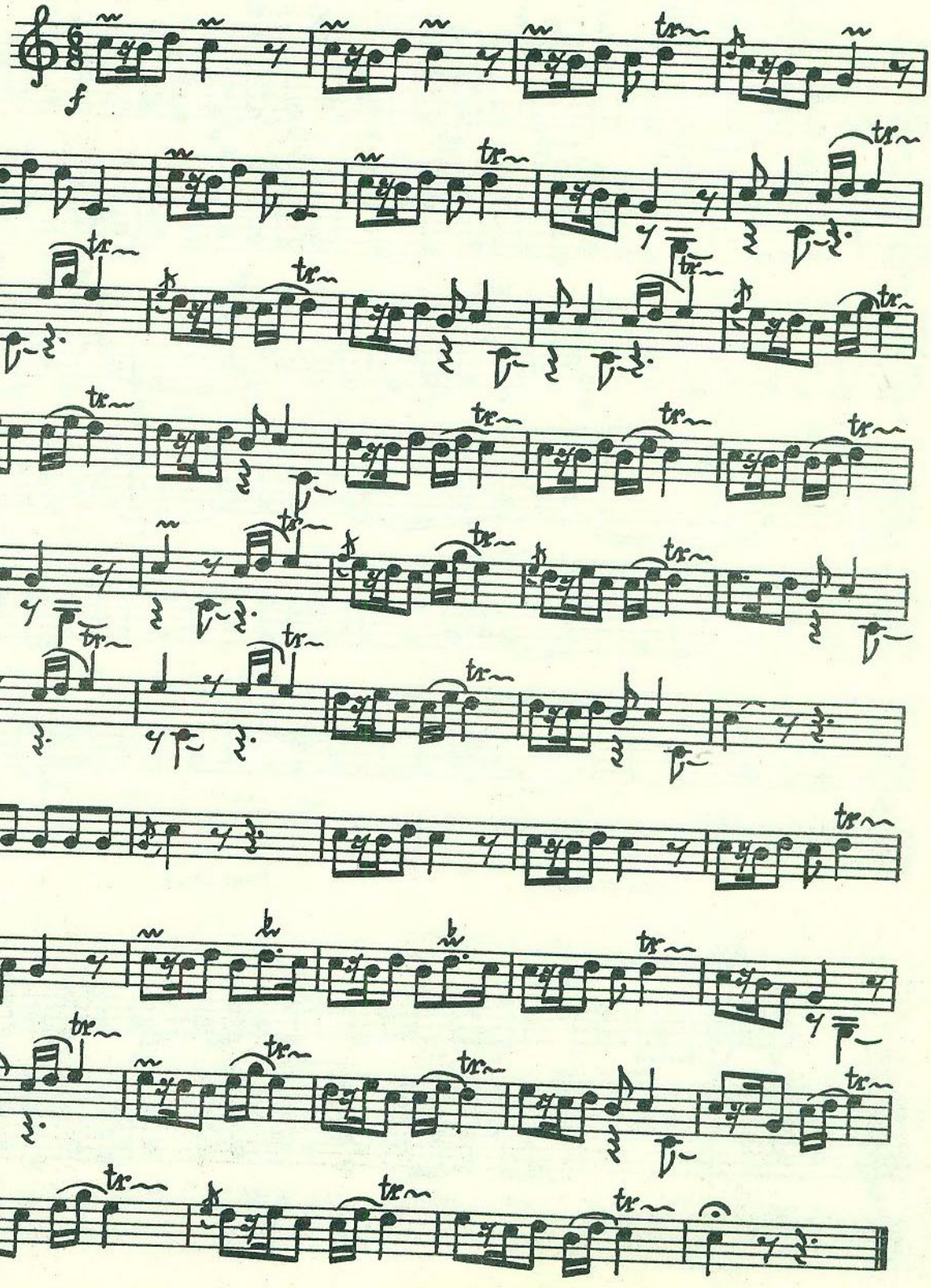

Шикәстеји—фарс рәнки

Рэнг Шикестеи-фарс

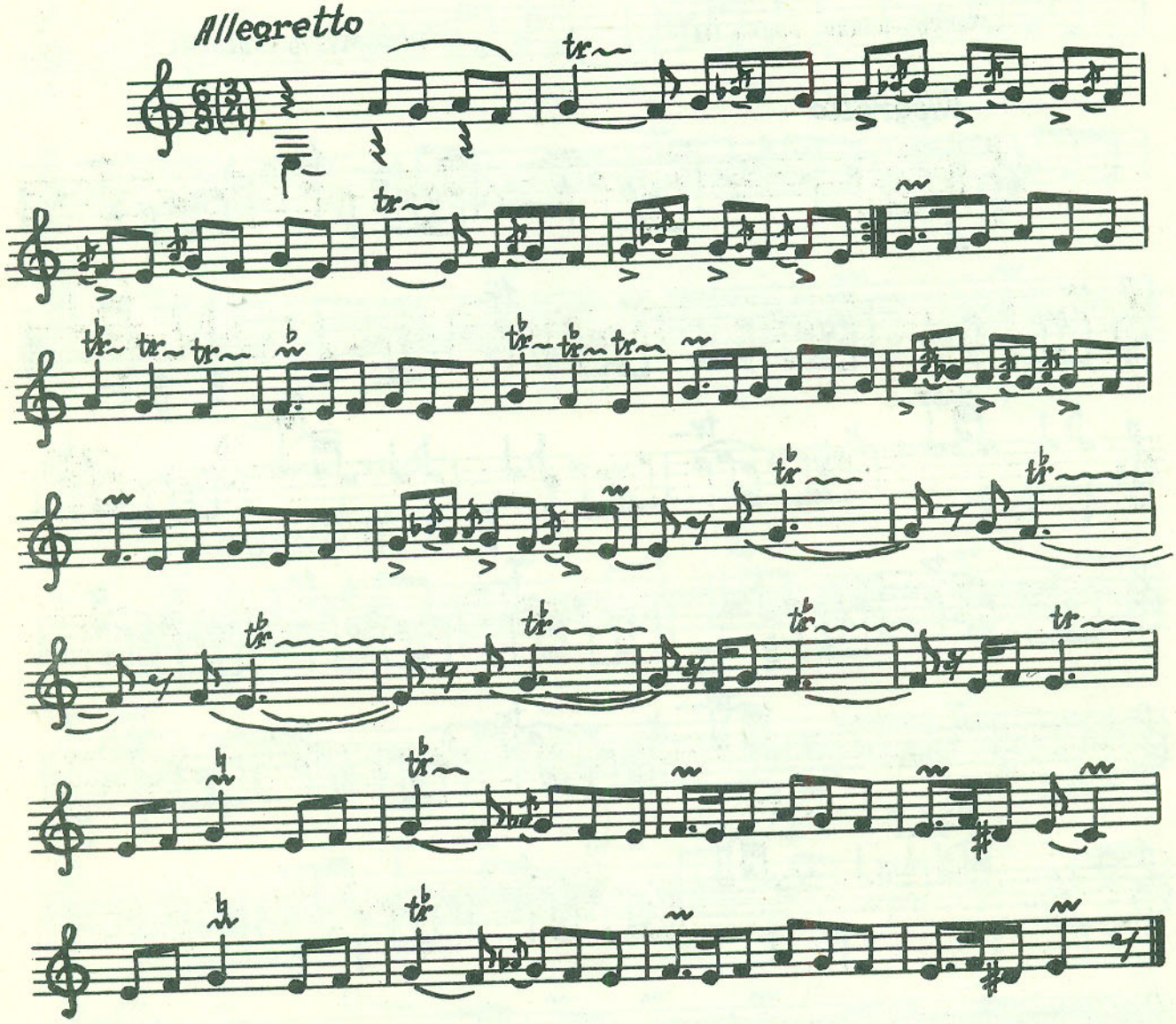

Әрак рәнки

Рэнг Эрак

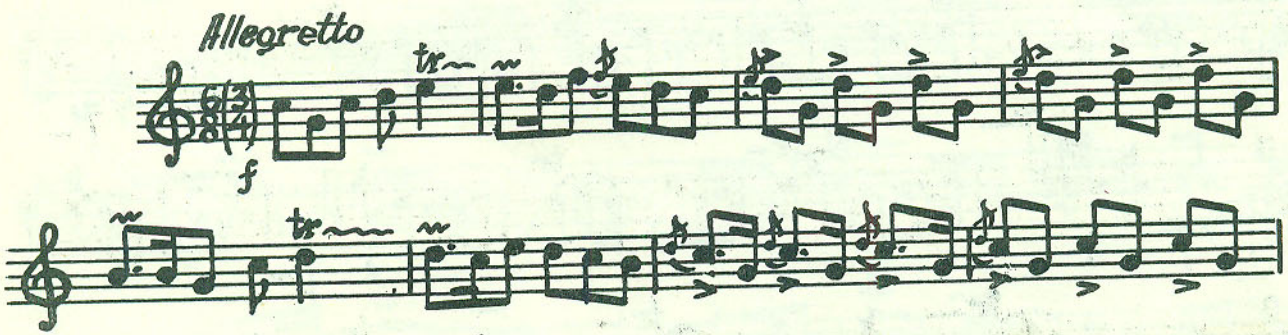

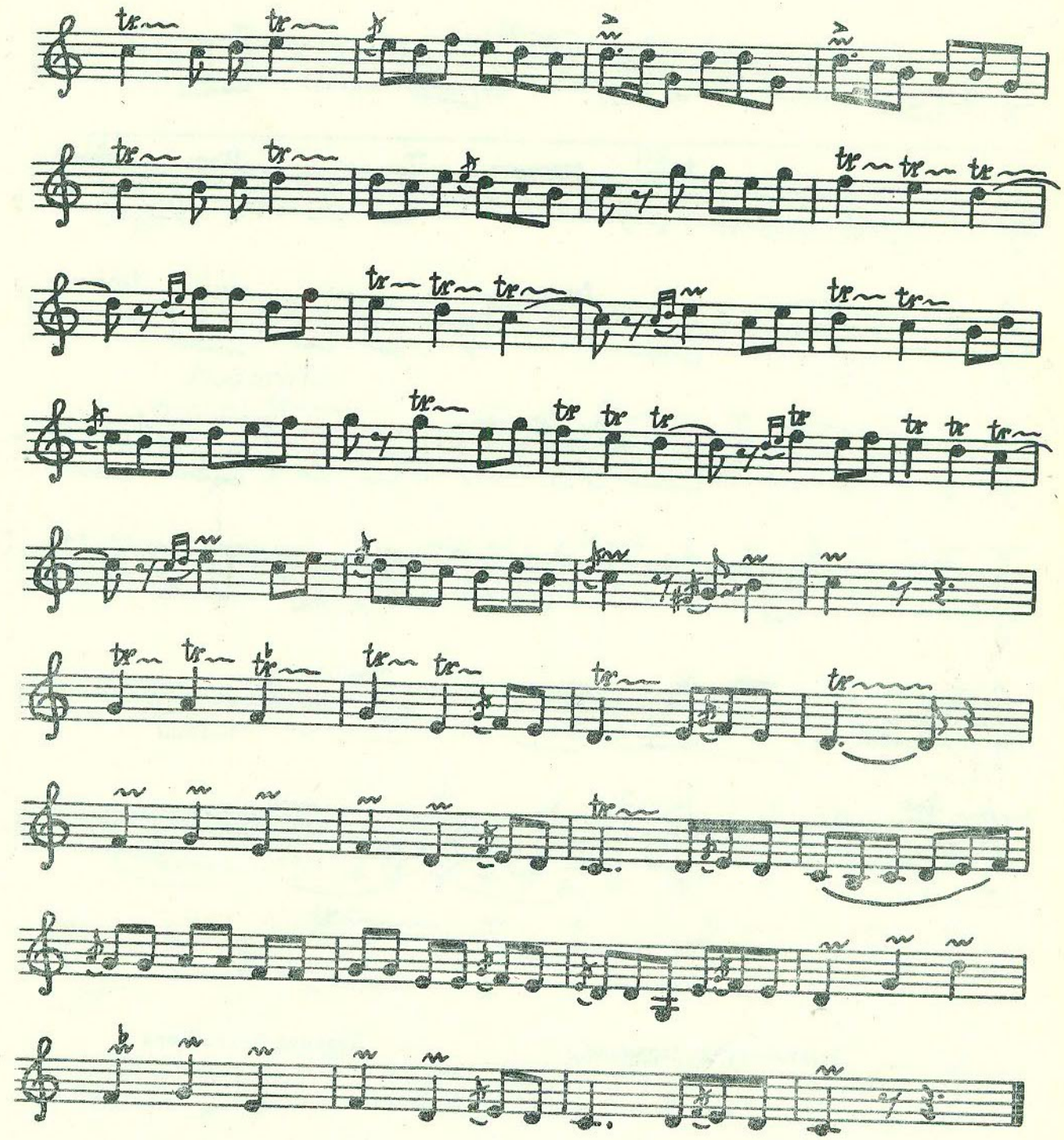

Қатар рәнки

Рэнг Қатар

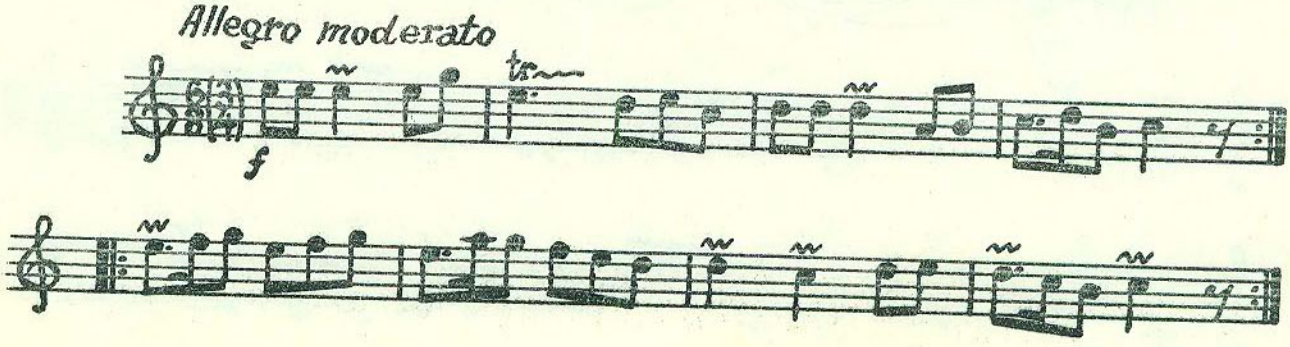

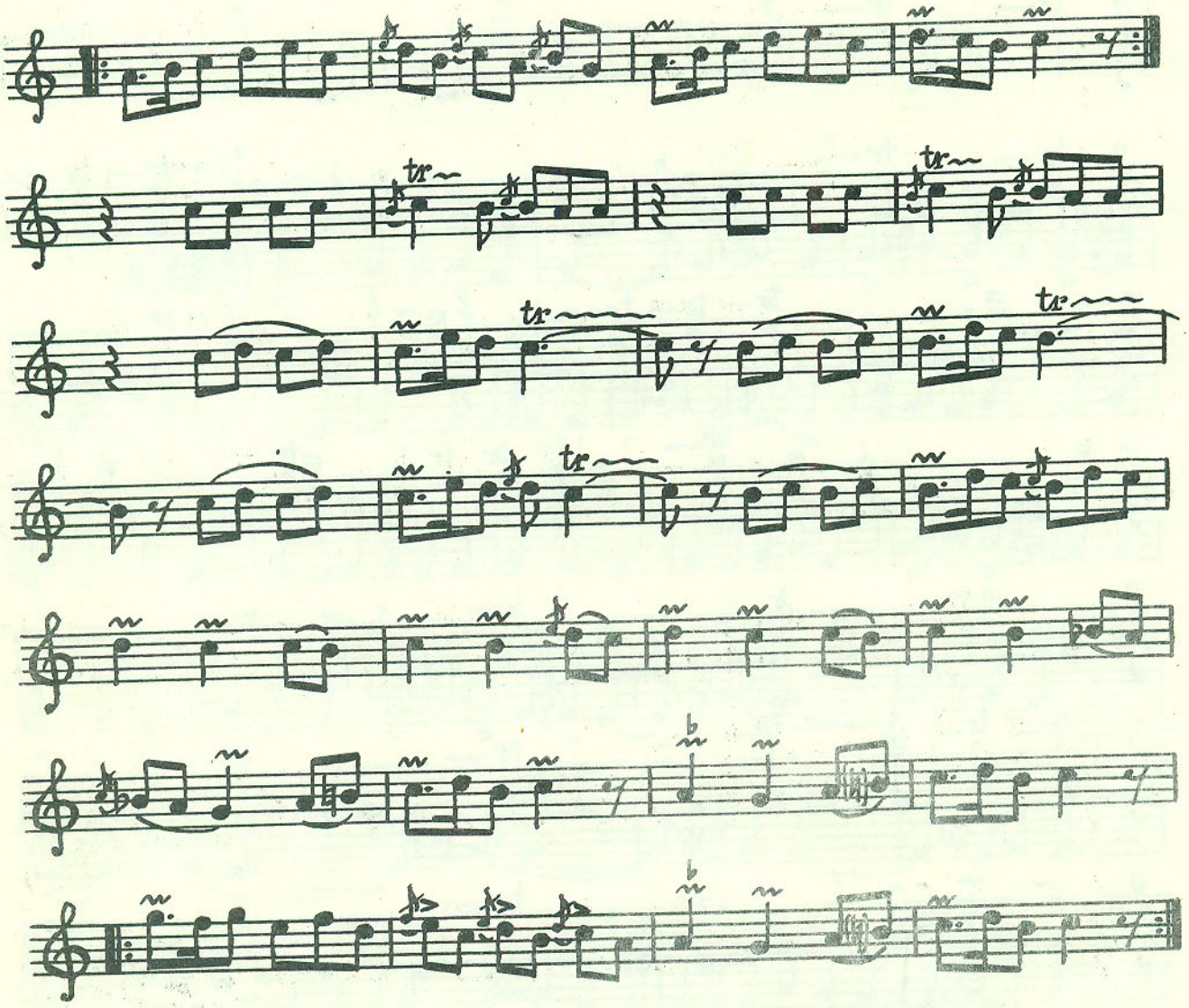

Бајаты—күрд дәрамәди

Дерамед Баяты-кюрд

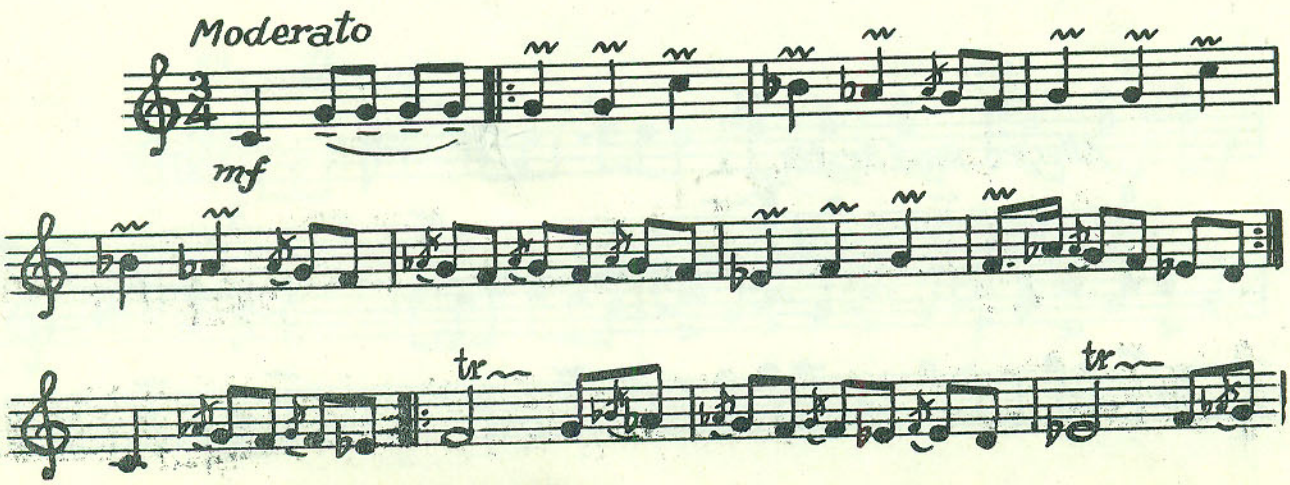

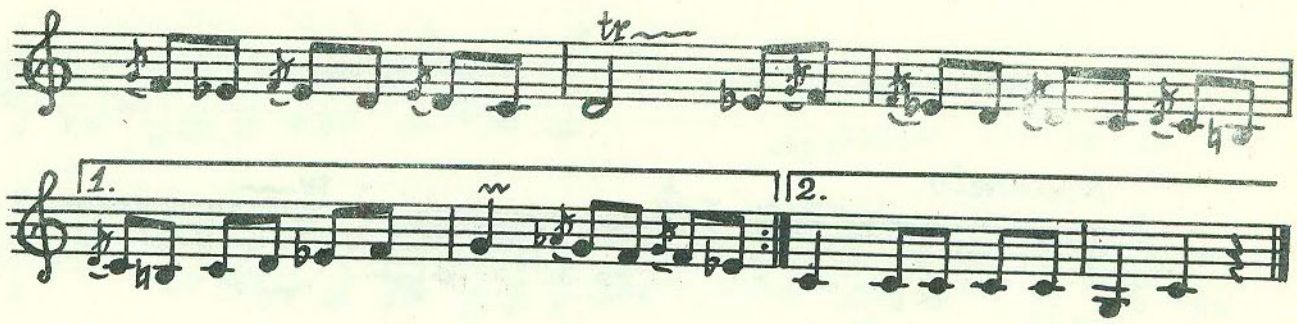

Рahаб дәрамәди

Дерамед Рахаб

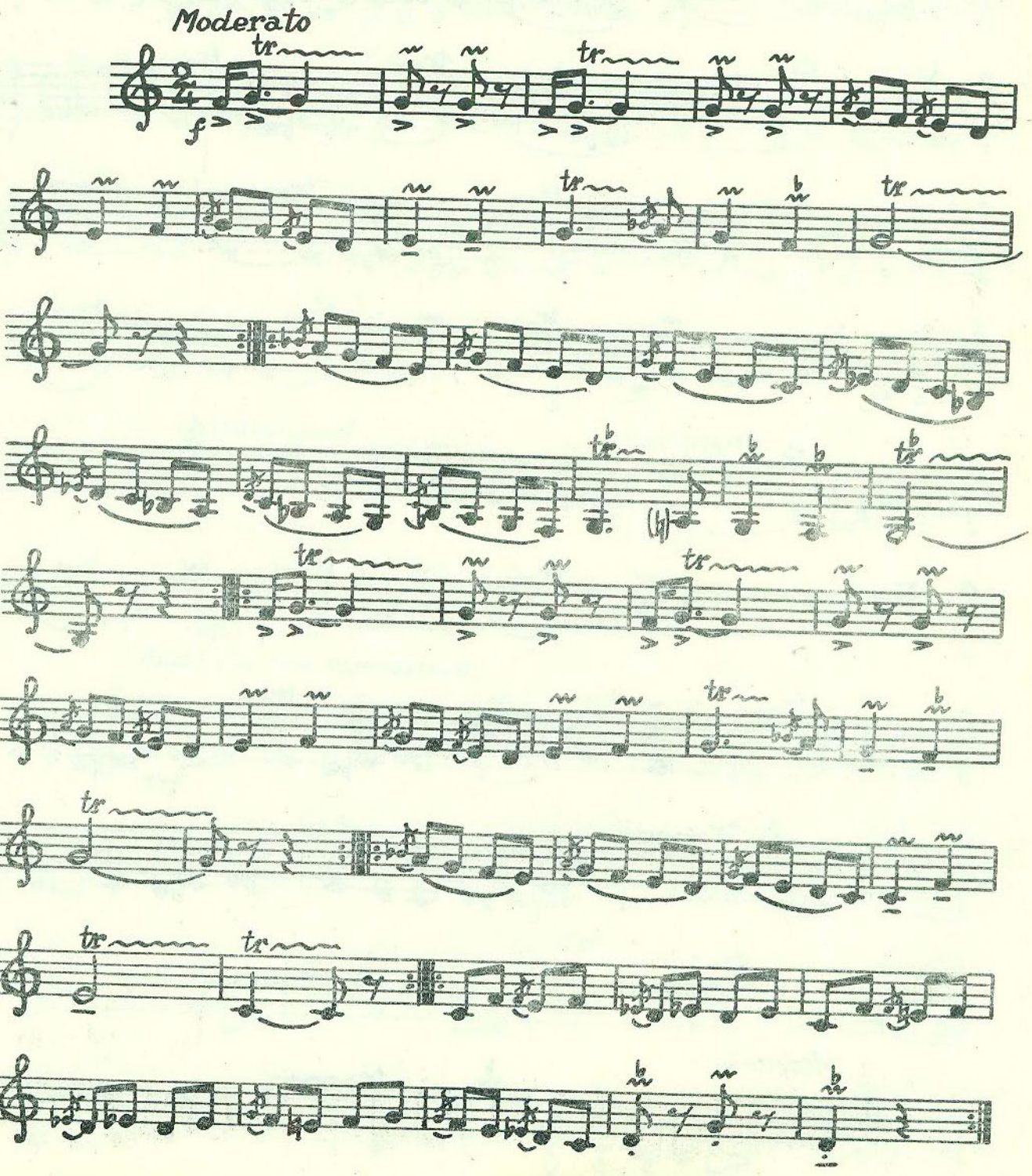

Шаһназ рәнки I

Рэнг Шахназ I

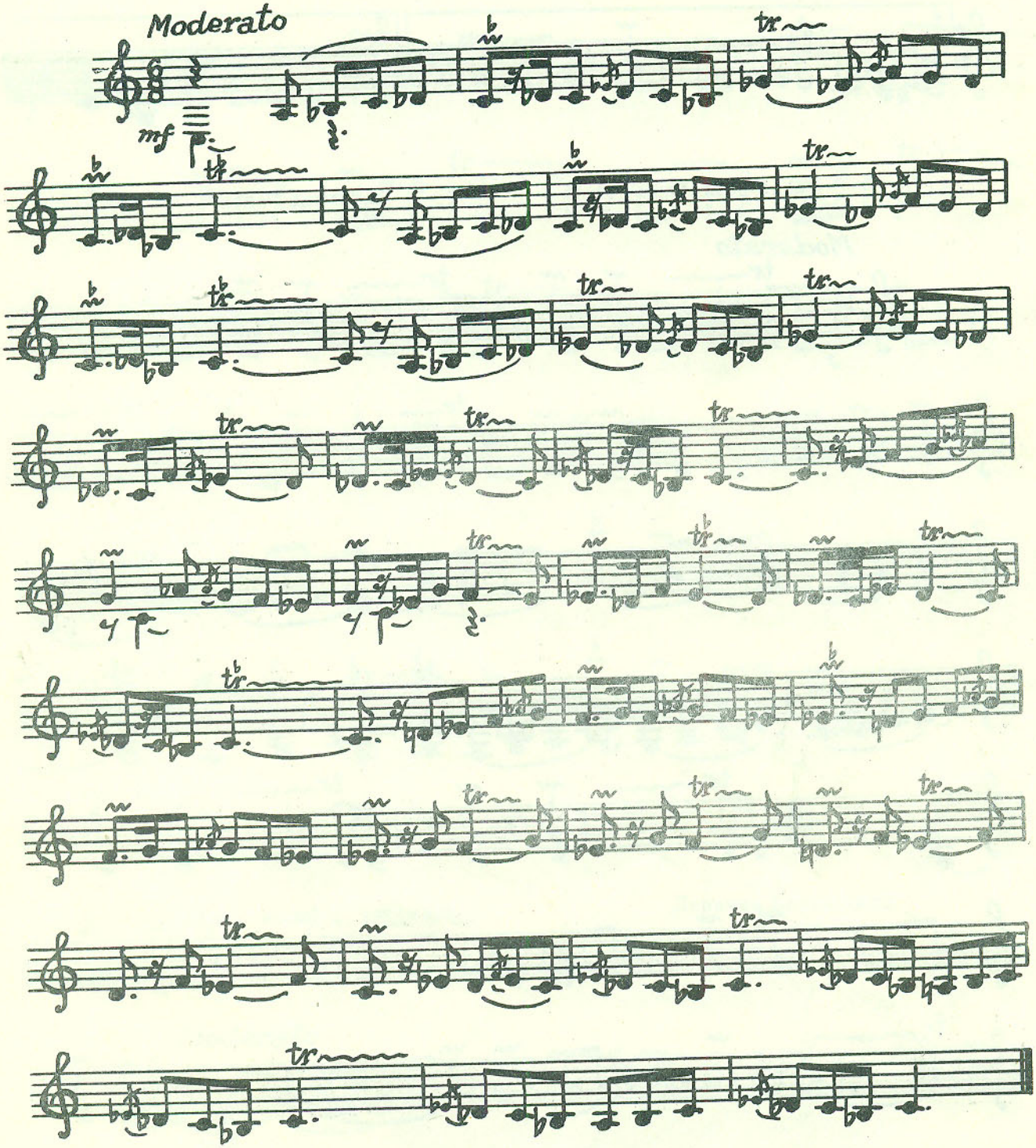

Шаһназ рәнки II

Рэнг Шахназ II

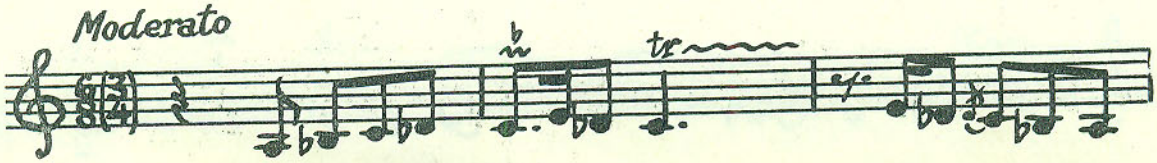

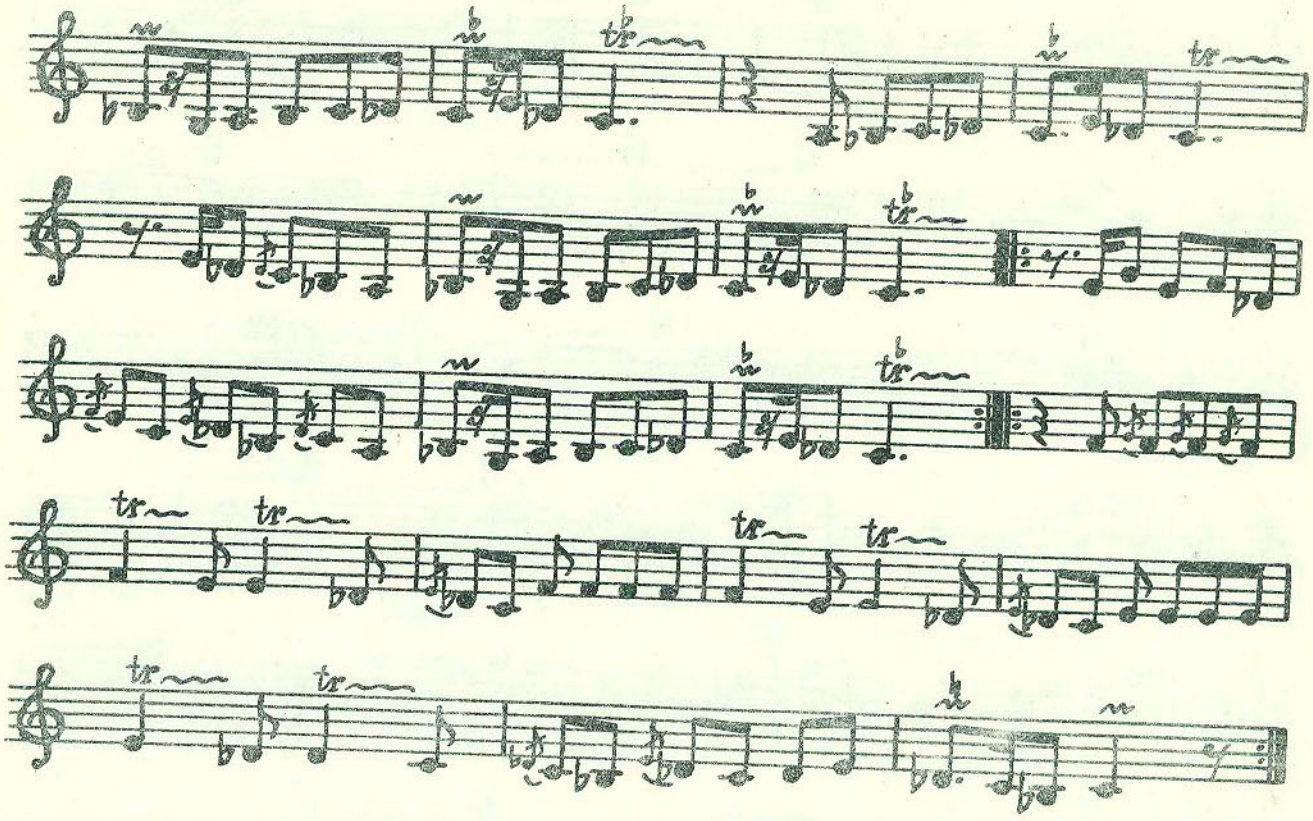

САГИНАМӘЛӘР

Шур сагинамәси

САГИНАМЭ

Сагинамэ Шур

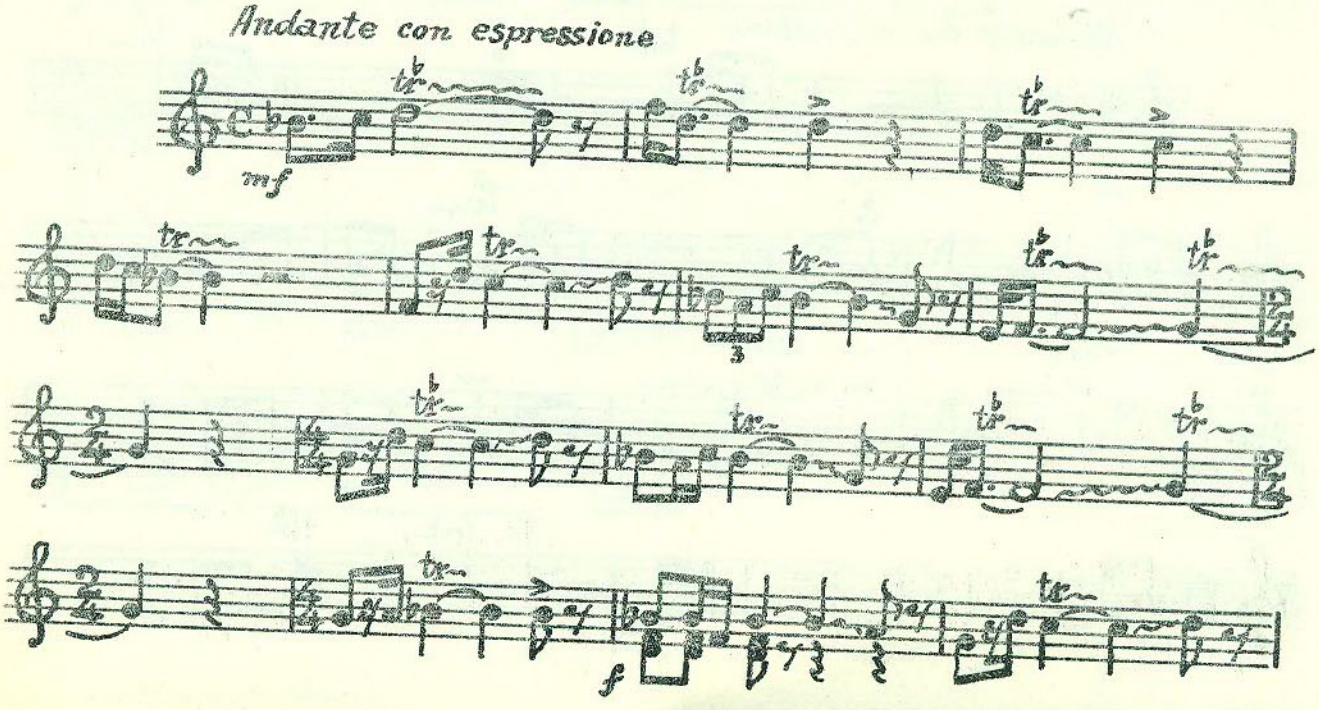

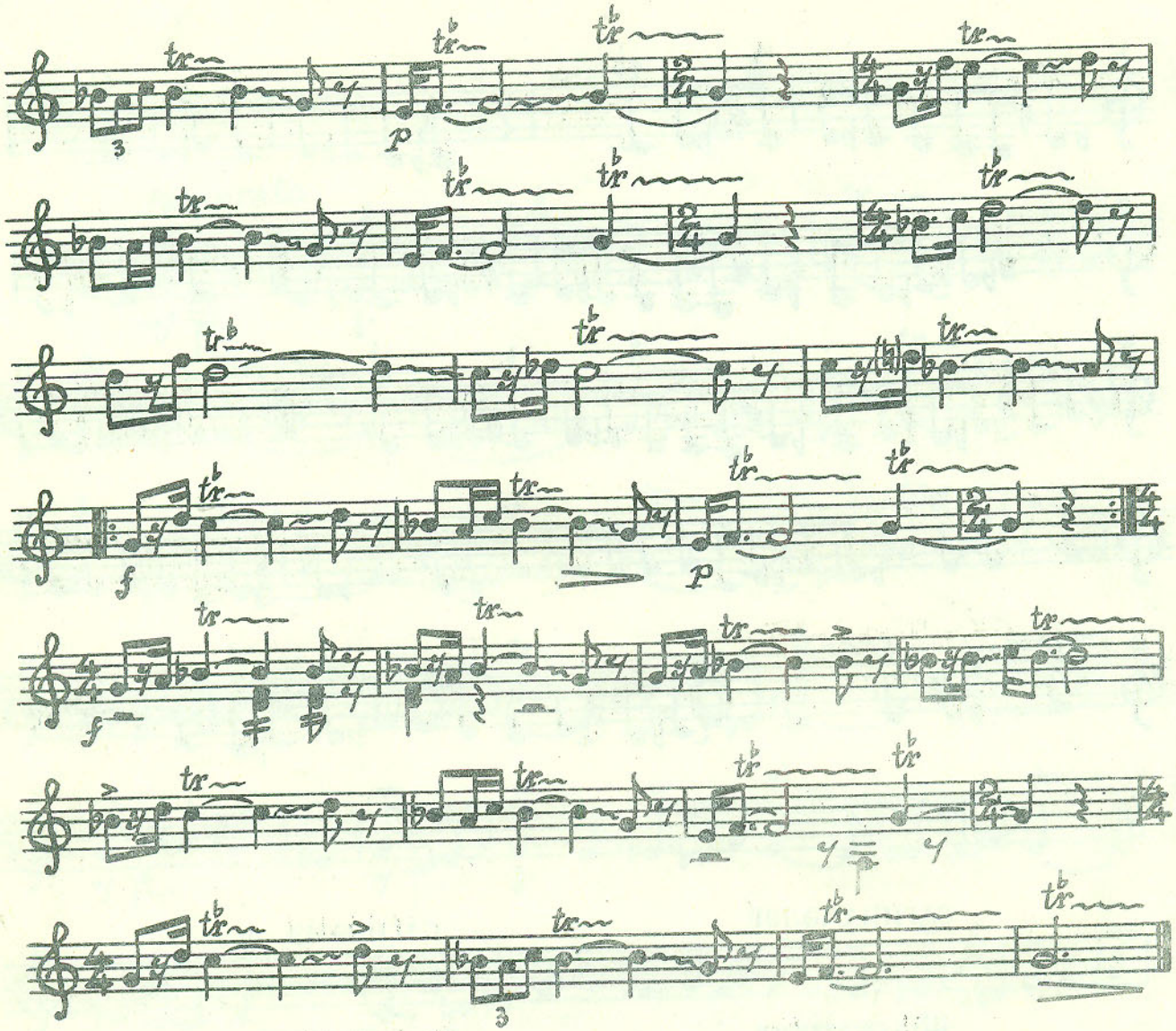

Һүмајун сагинамәси

Сагинамэ Хумаюн

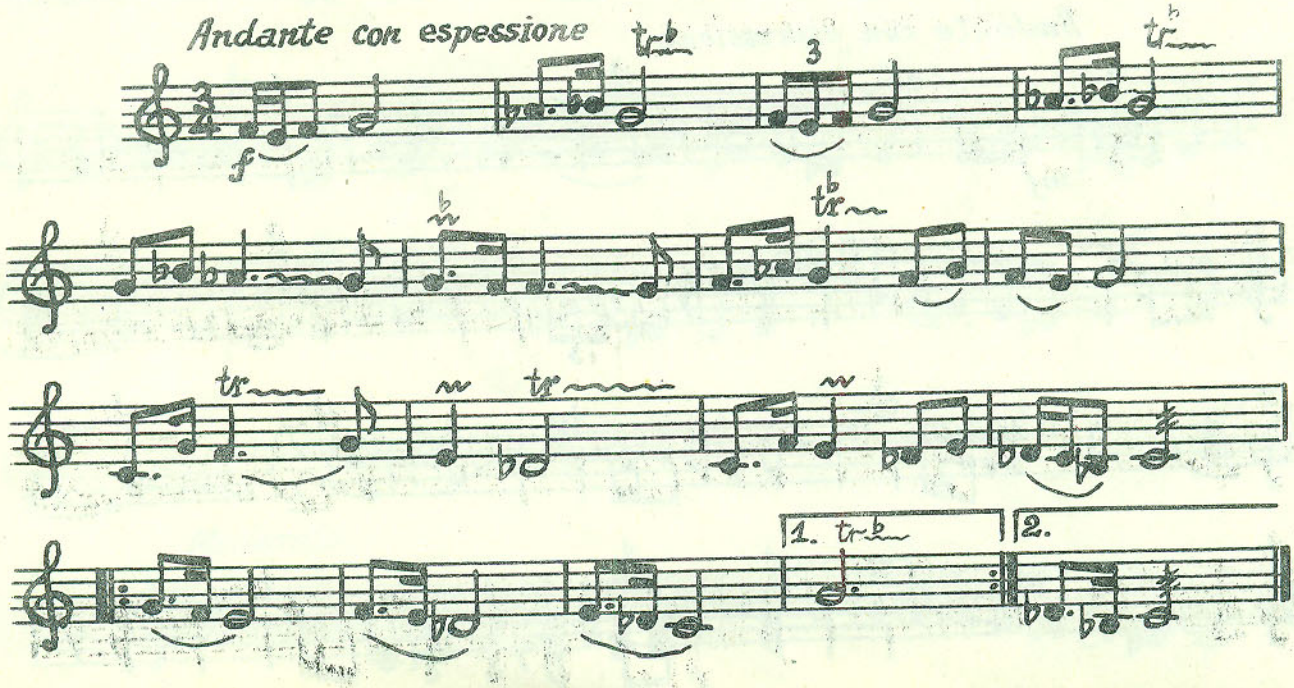

ТӘСНИФЛӘР

ТЭСНИФЫ

Бахчаларда

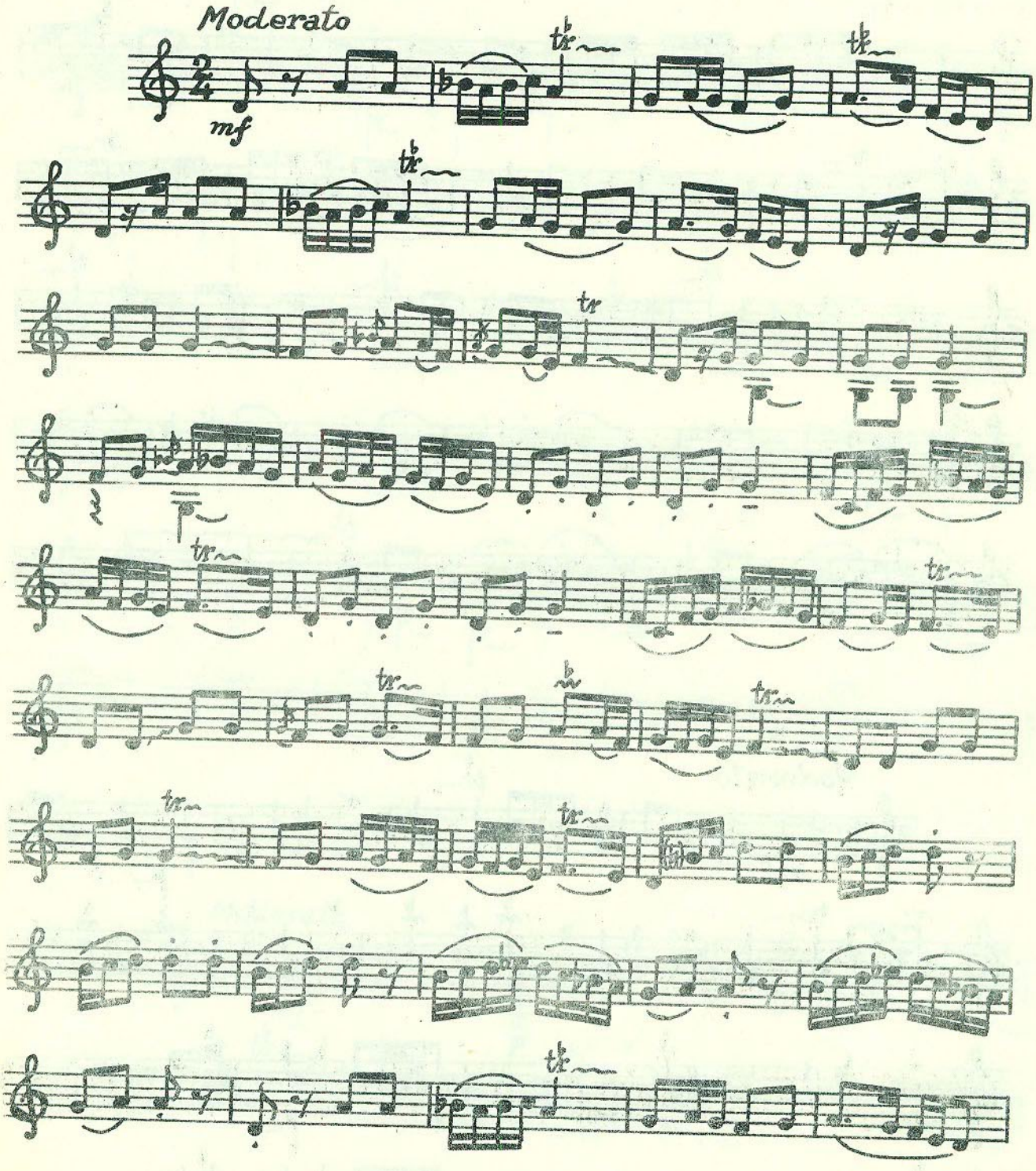

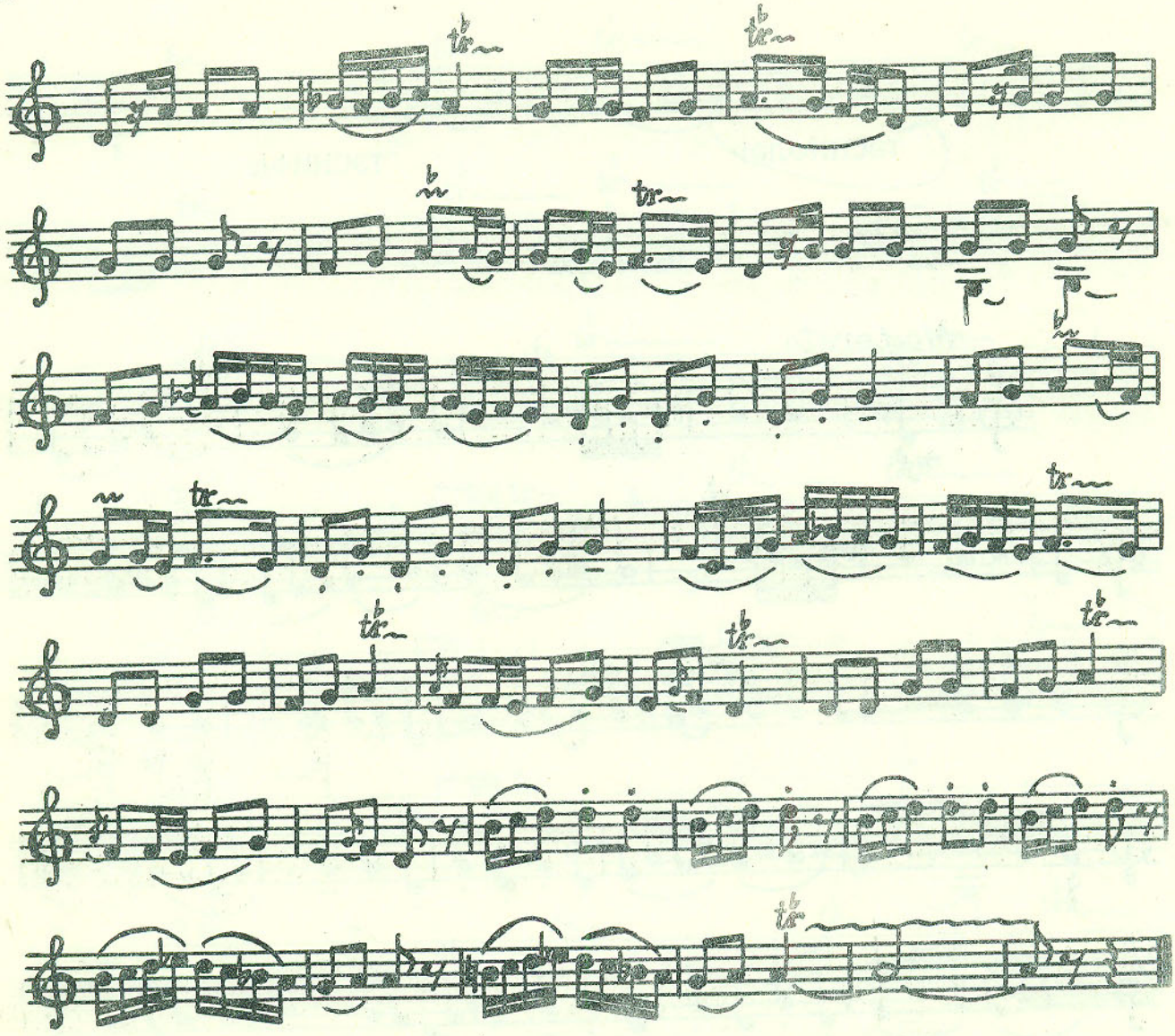

Кулустан

Гюлистан

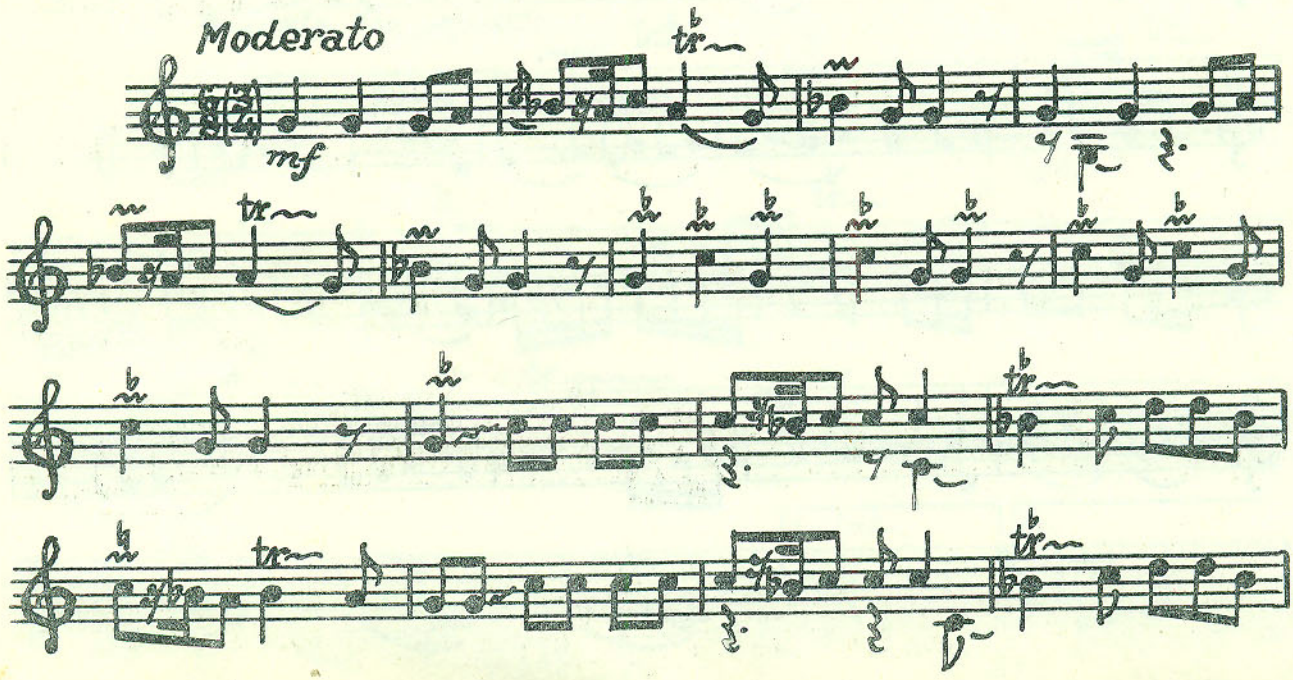

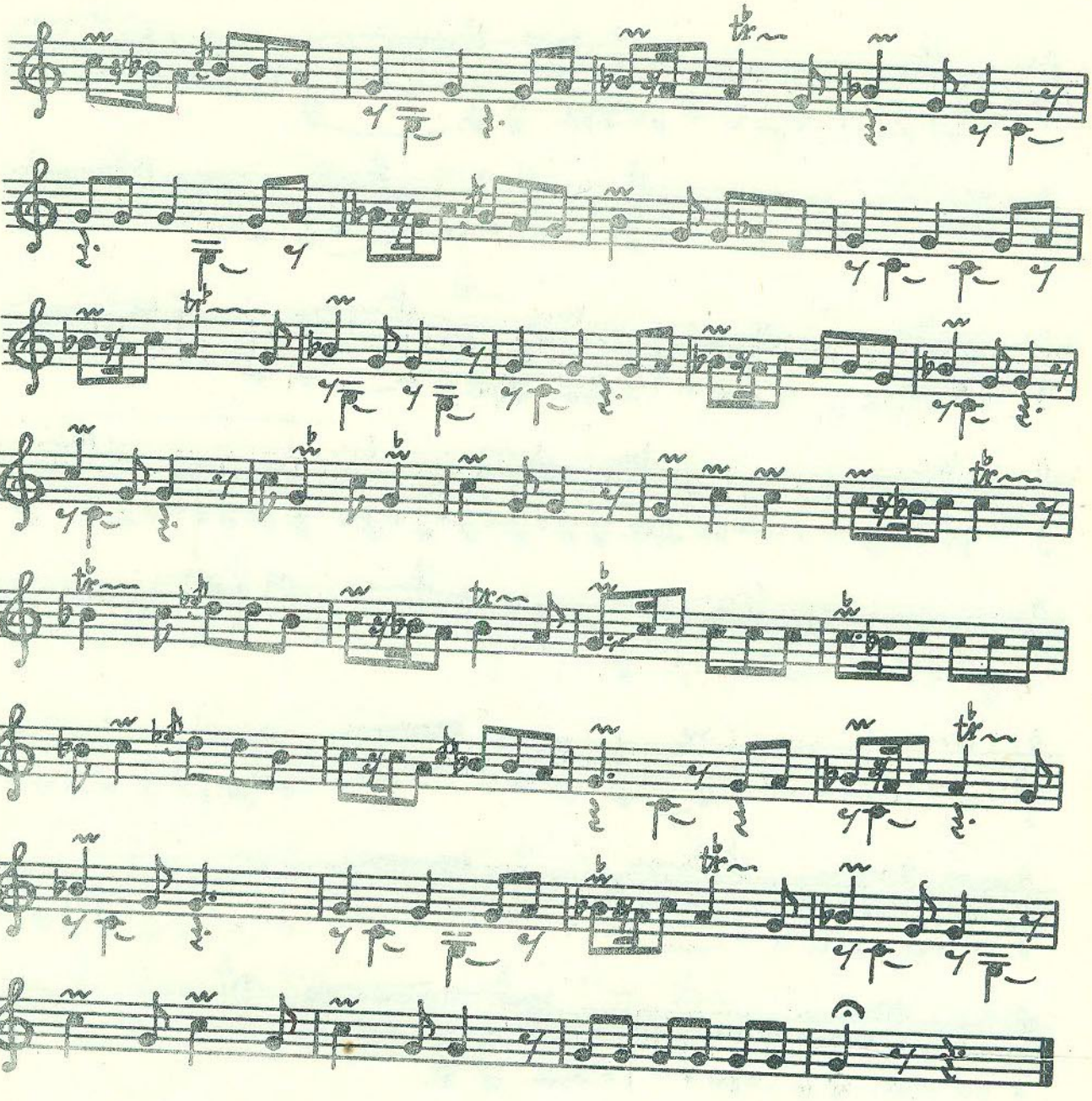

4 Зејнәбим

Зейнабим

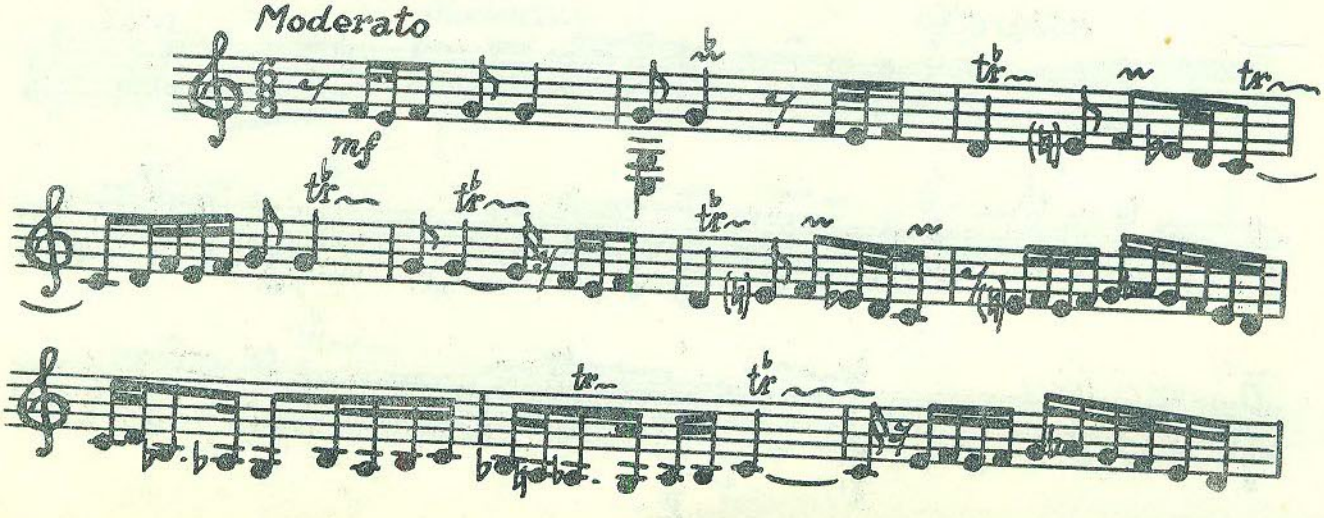

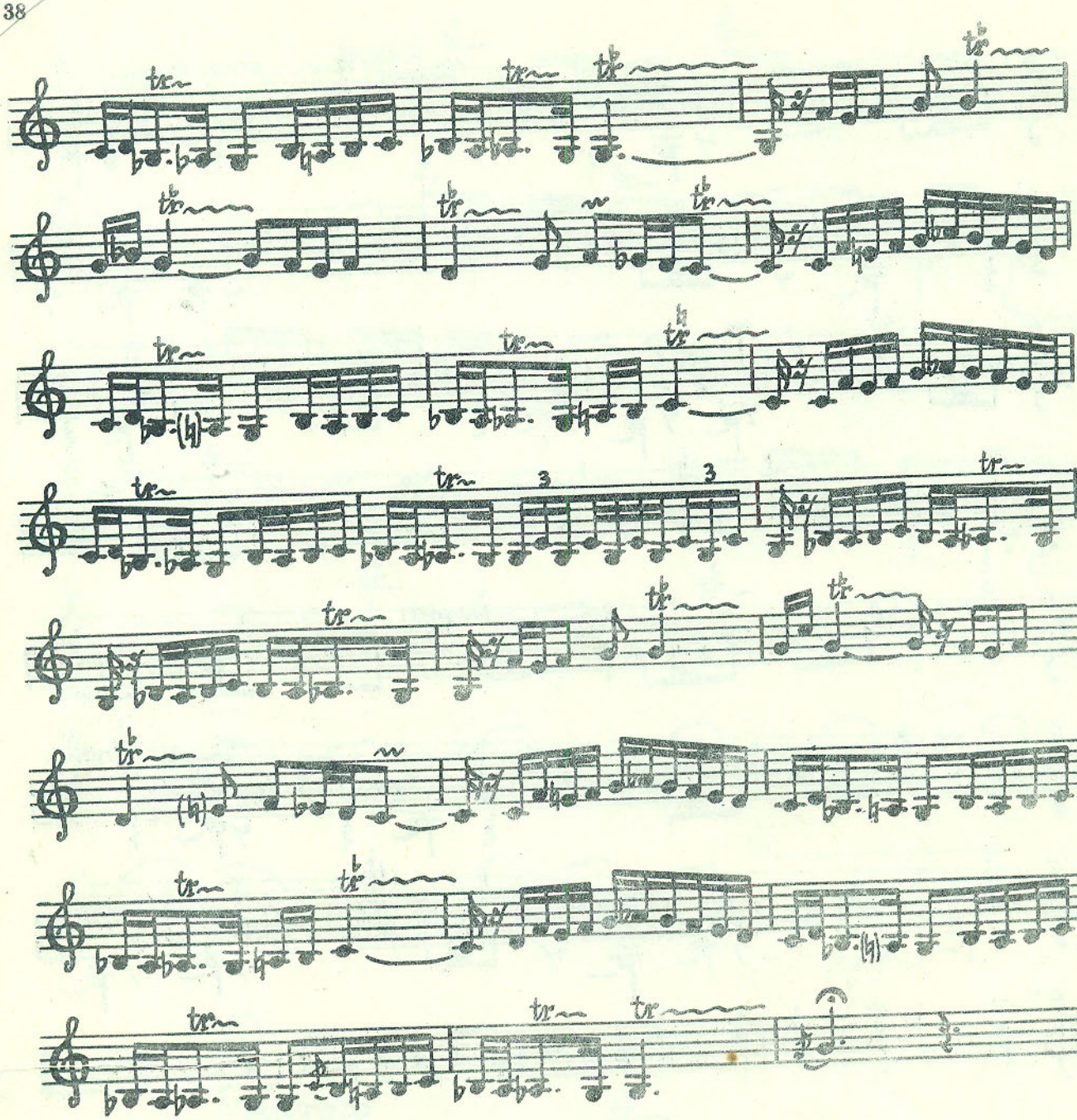

Баһар чағында

Бахар чагында

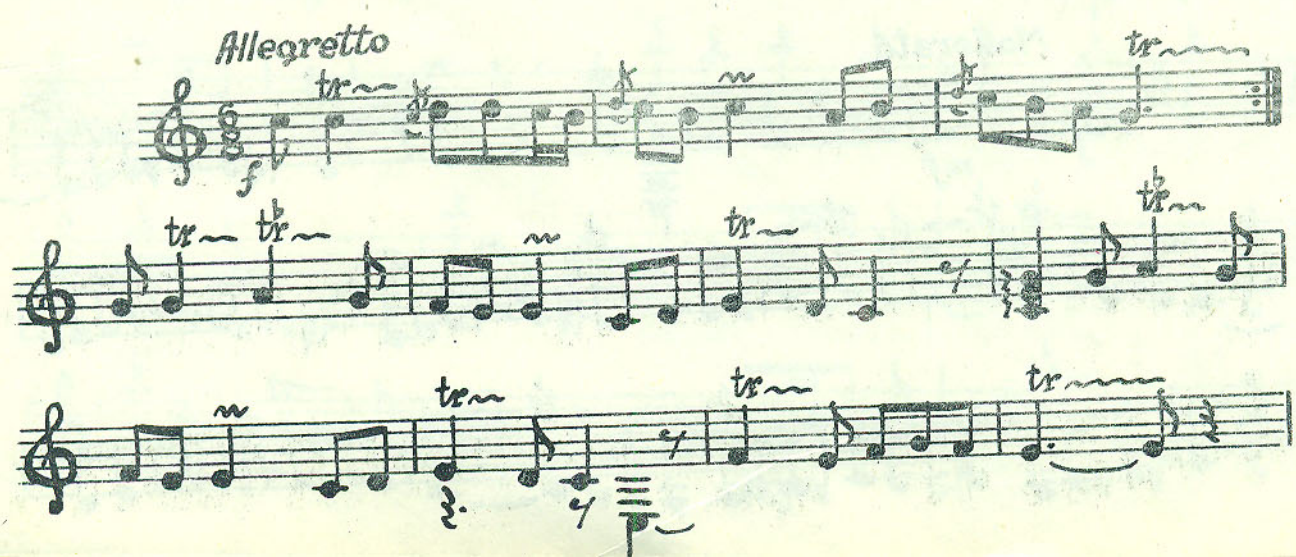

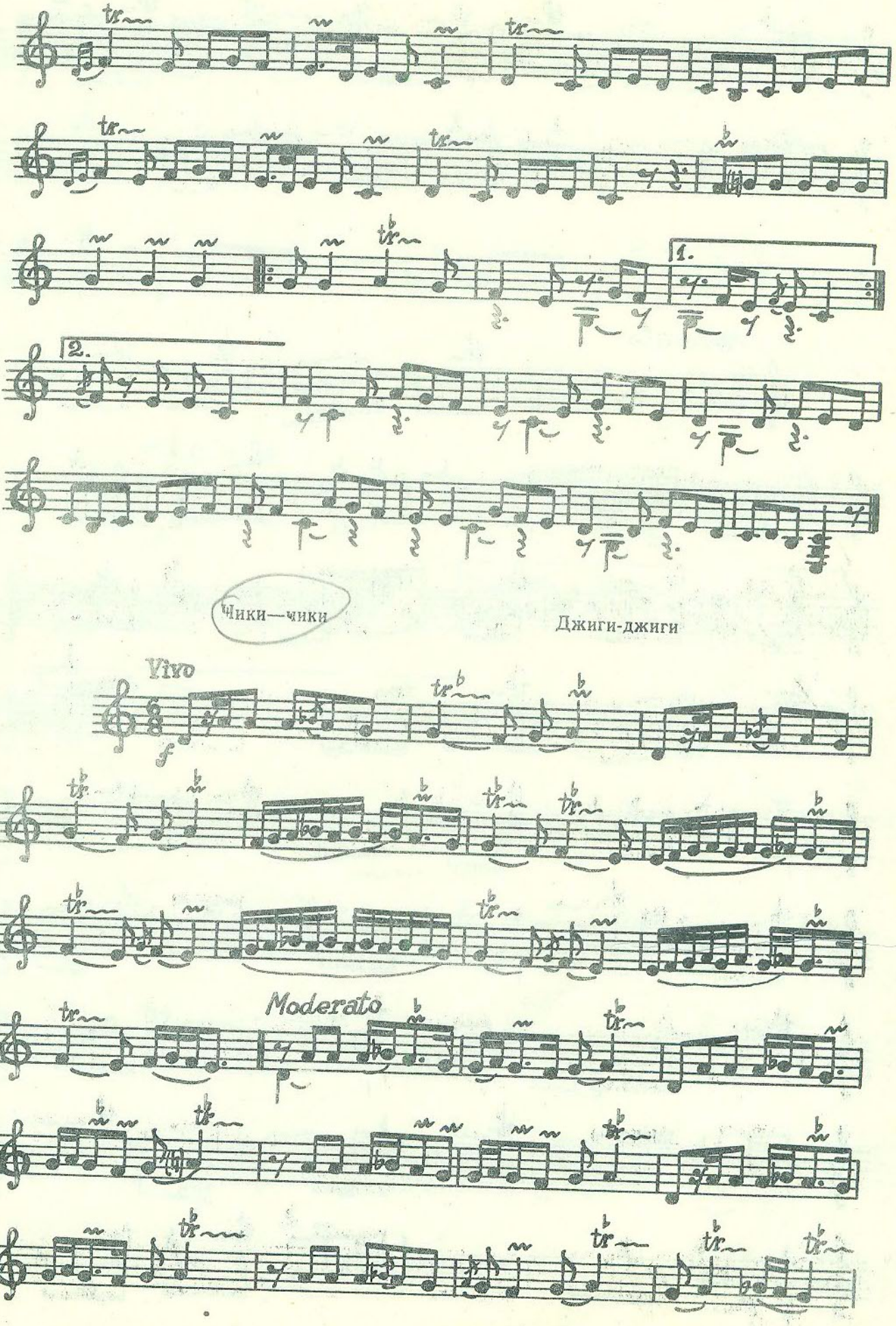
1.
2.
Чики—чики
Джиги-джиги
Vivo
f
Moderato

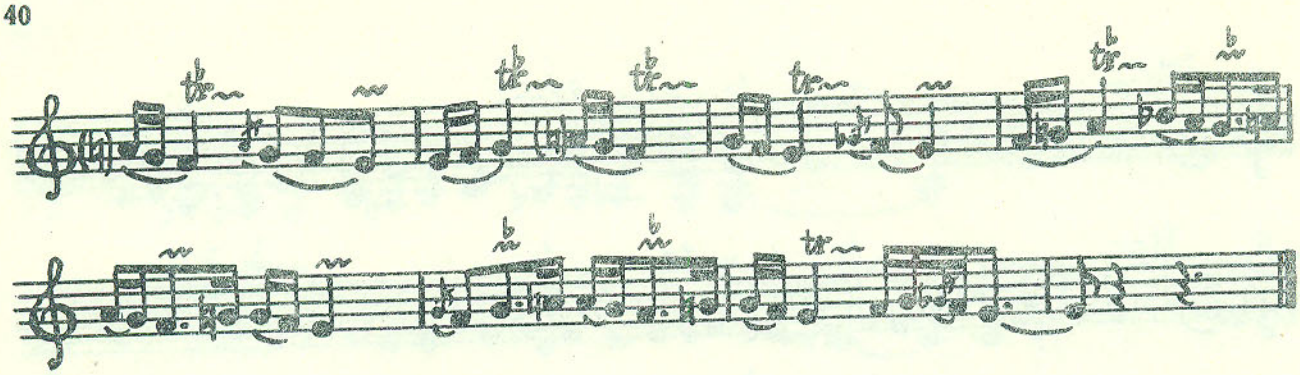

Тач Тадж

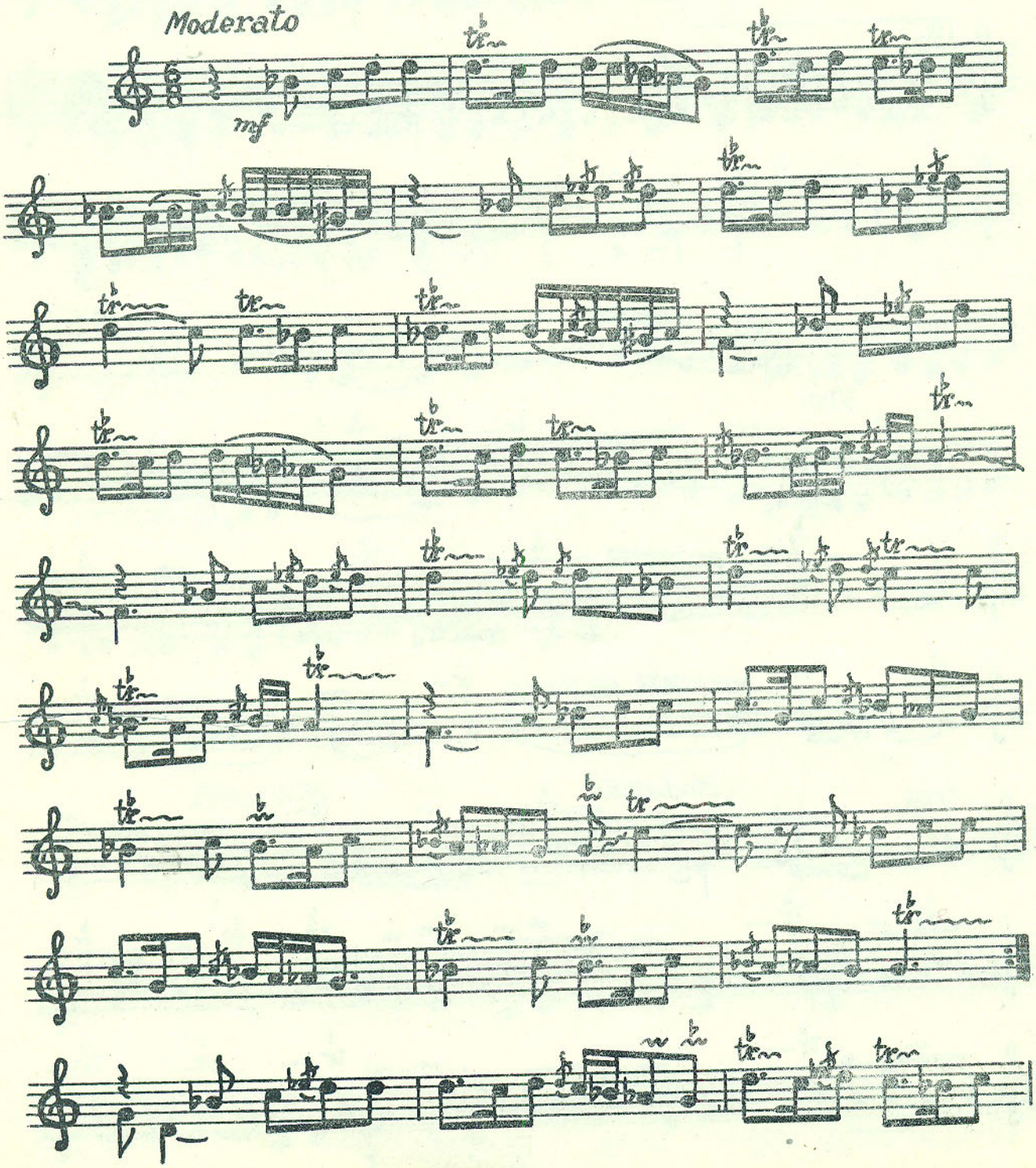

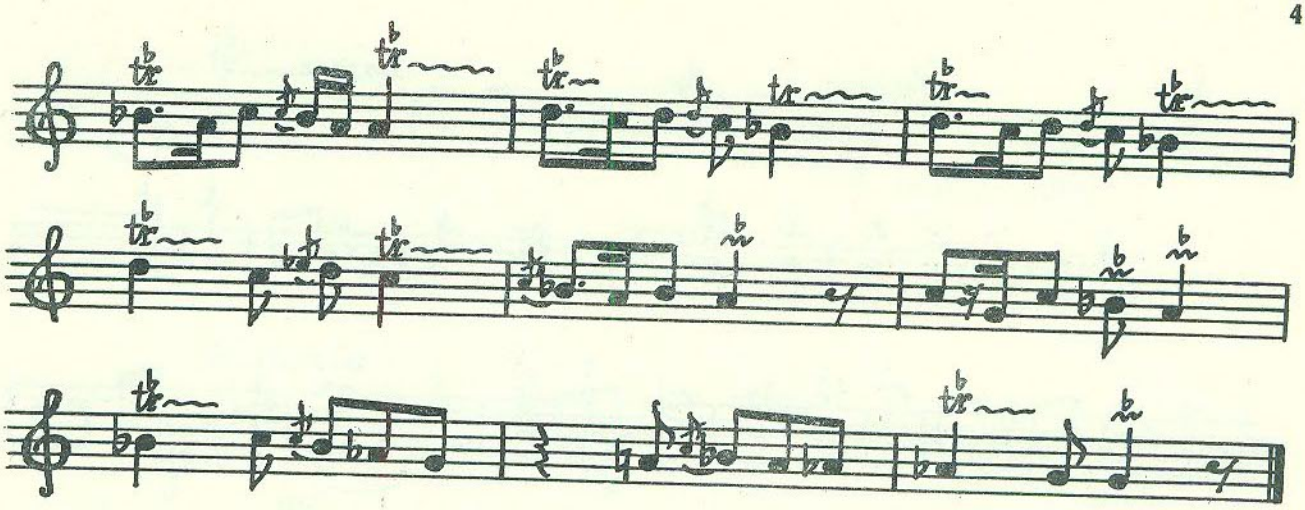

Мөннән олду

Меннен олду

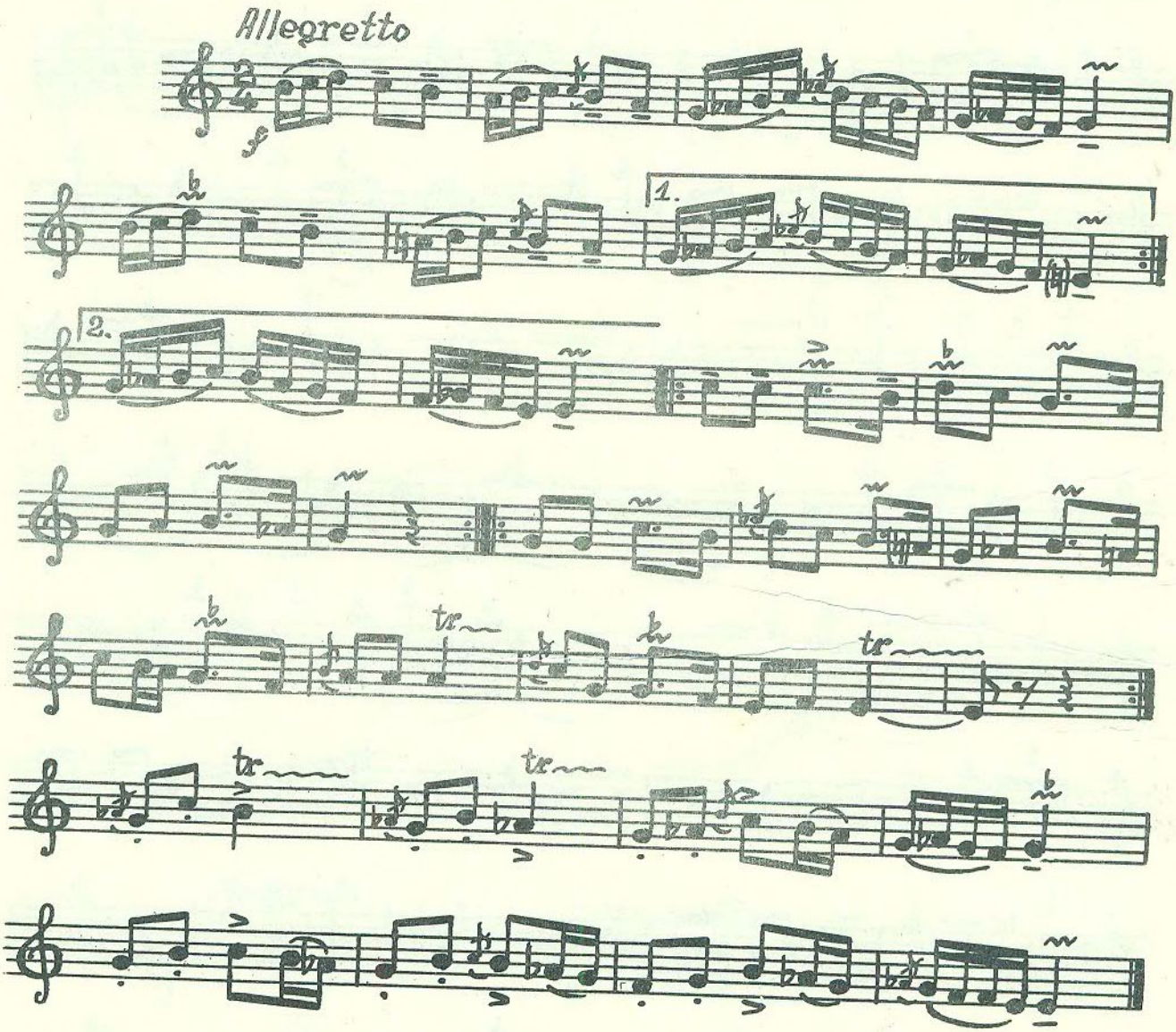

Тehрани

Техрани

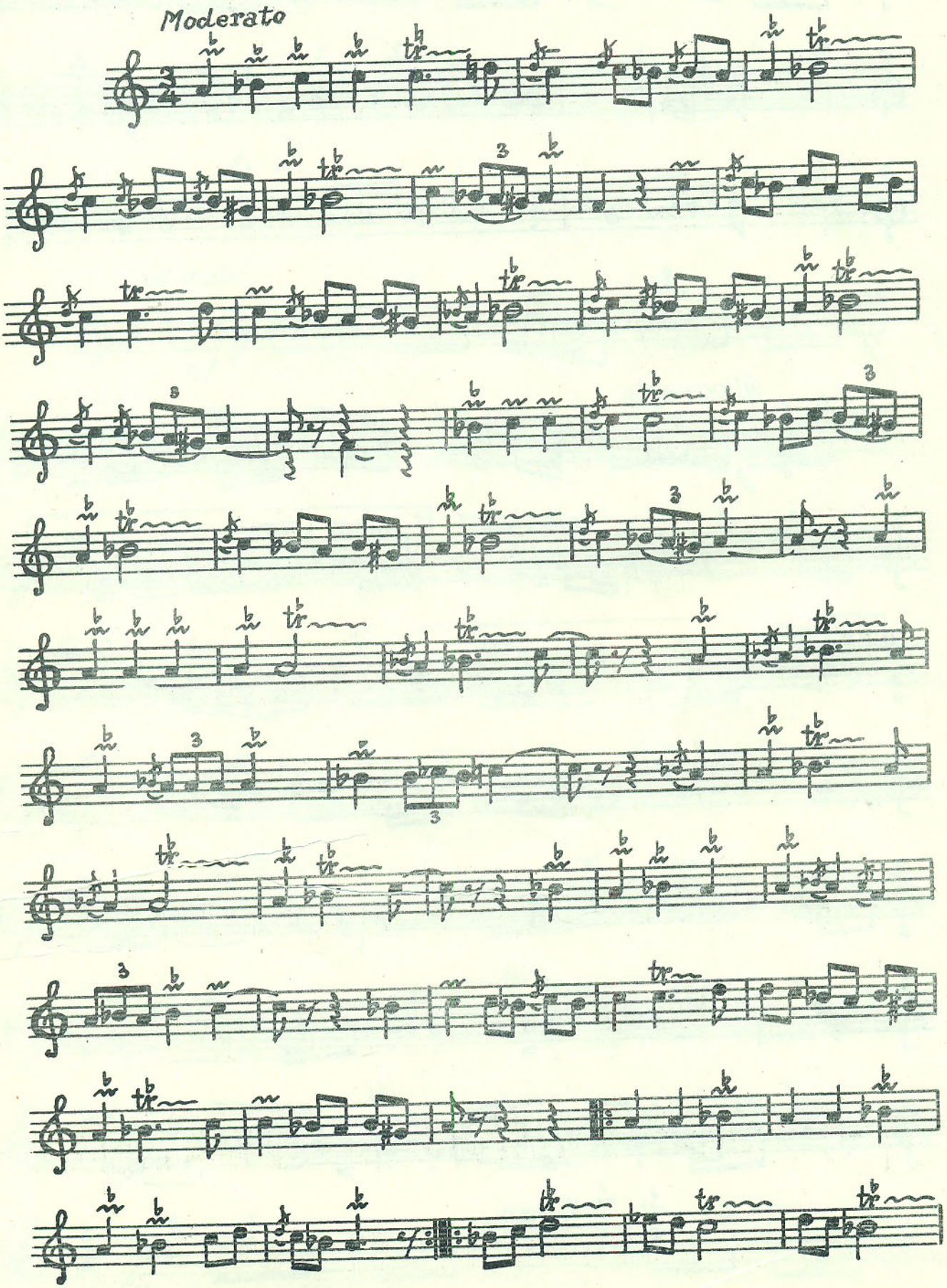

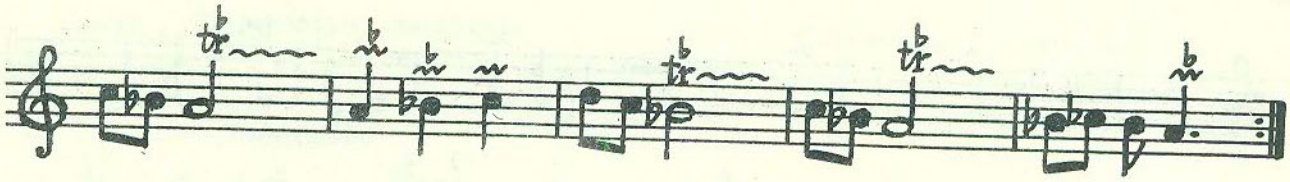

Киләји

Гилейи

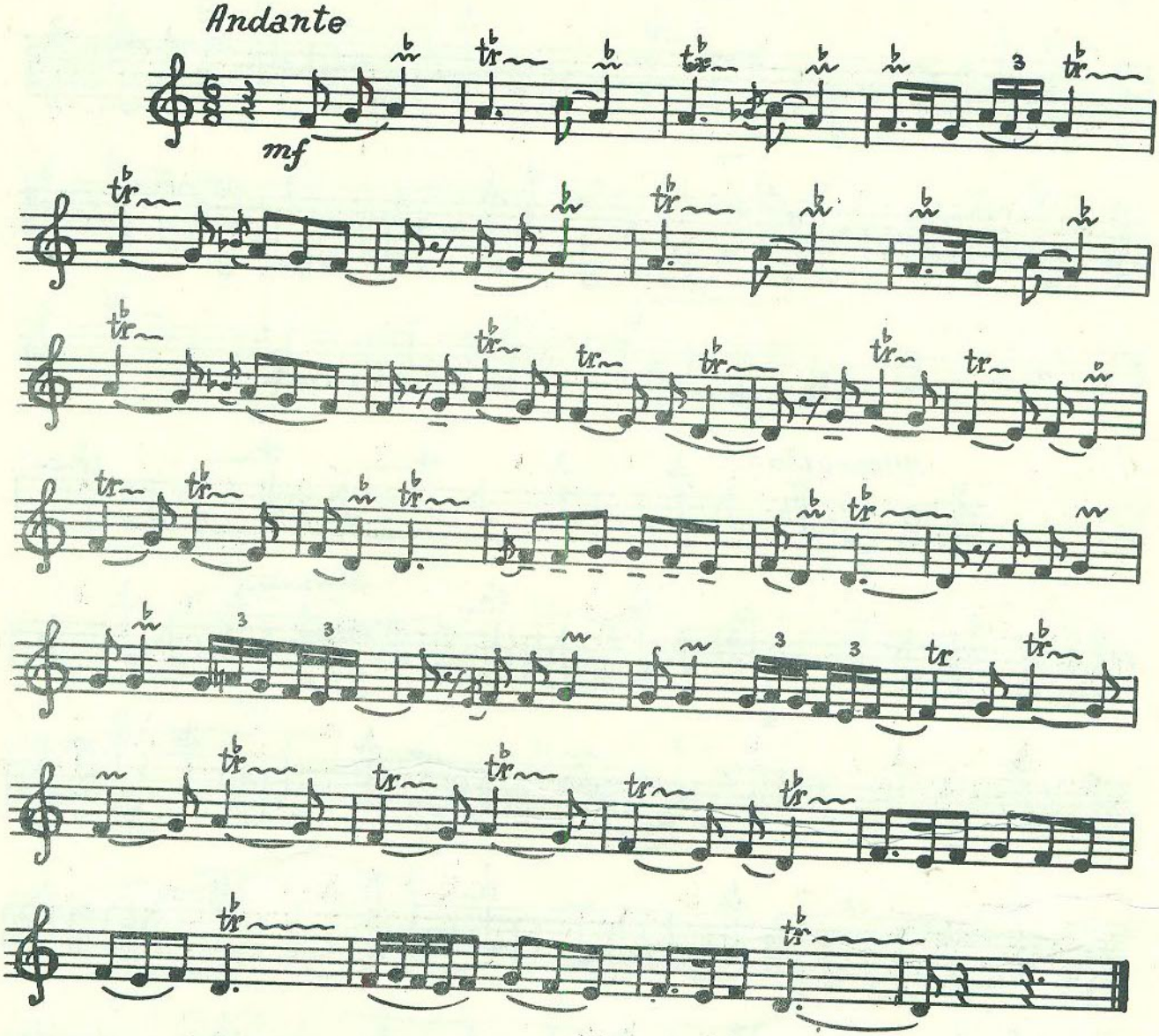

Бута

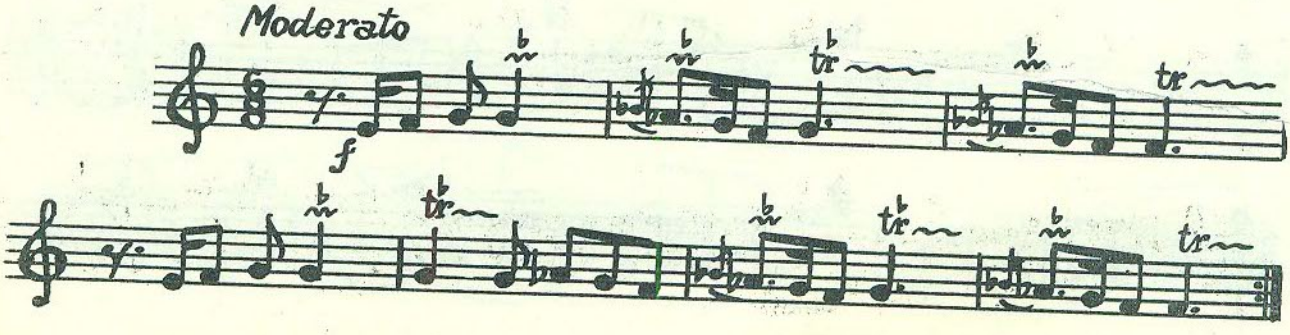

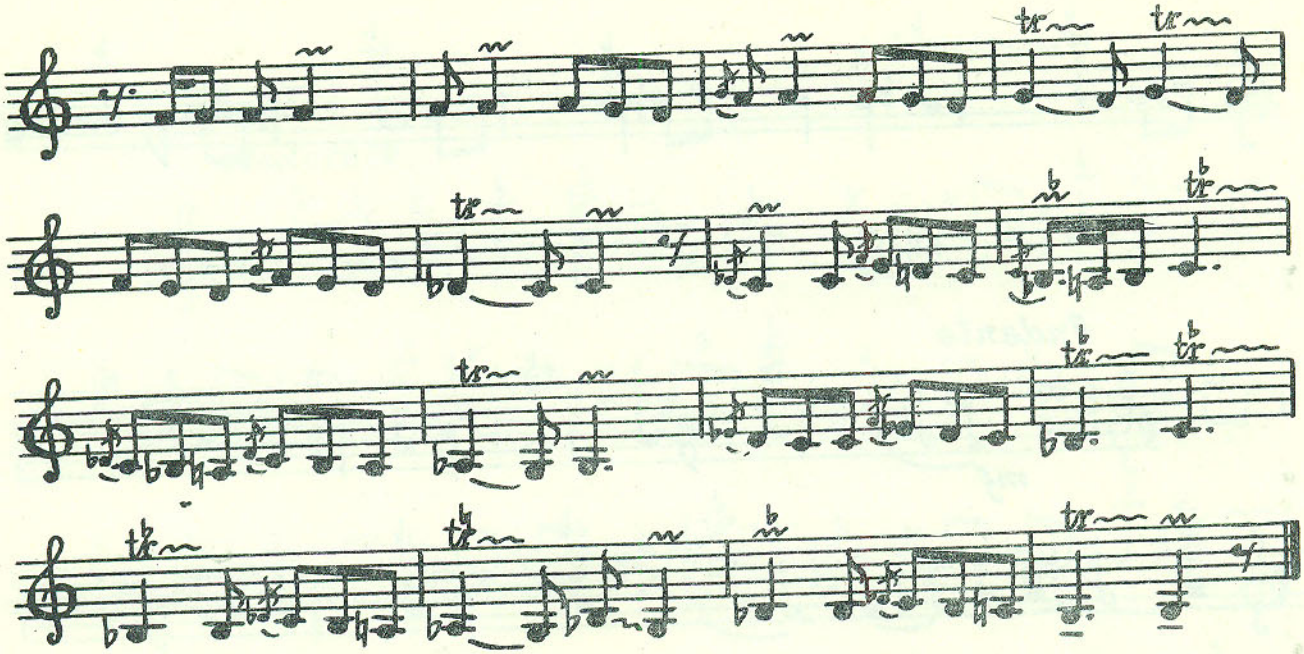

Чалал Халыг

Джалал Халык

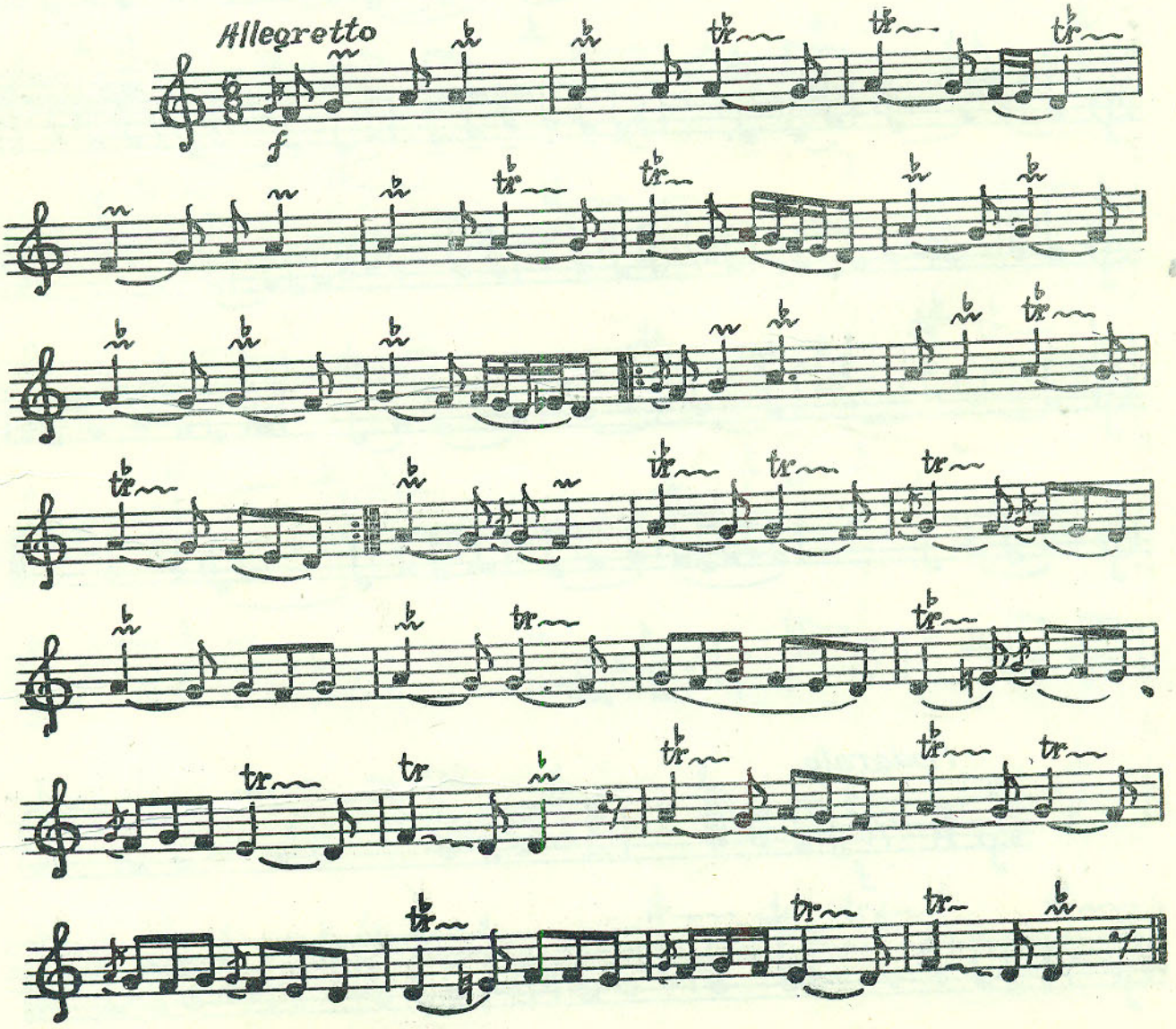

Отурмушдум хијабанда

Отурмушдум хиябанда

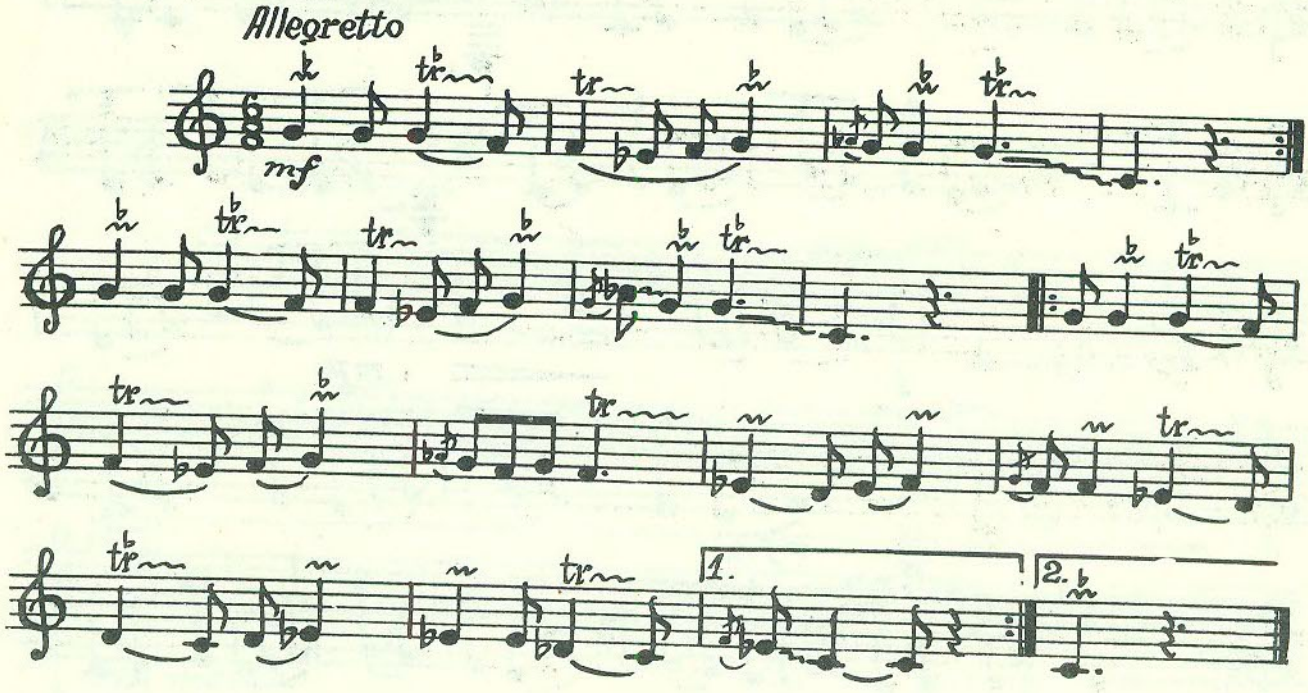

Шәби—һичран

Шеби-Хиджран

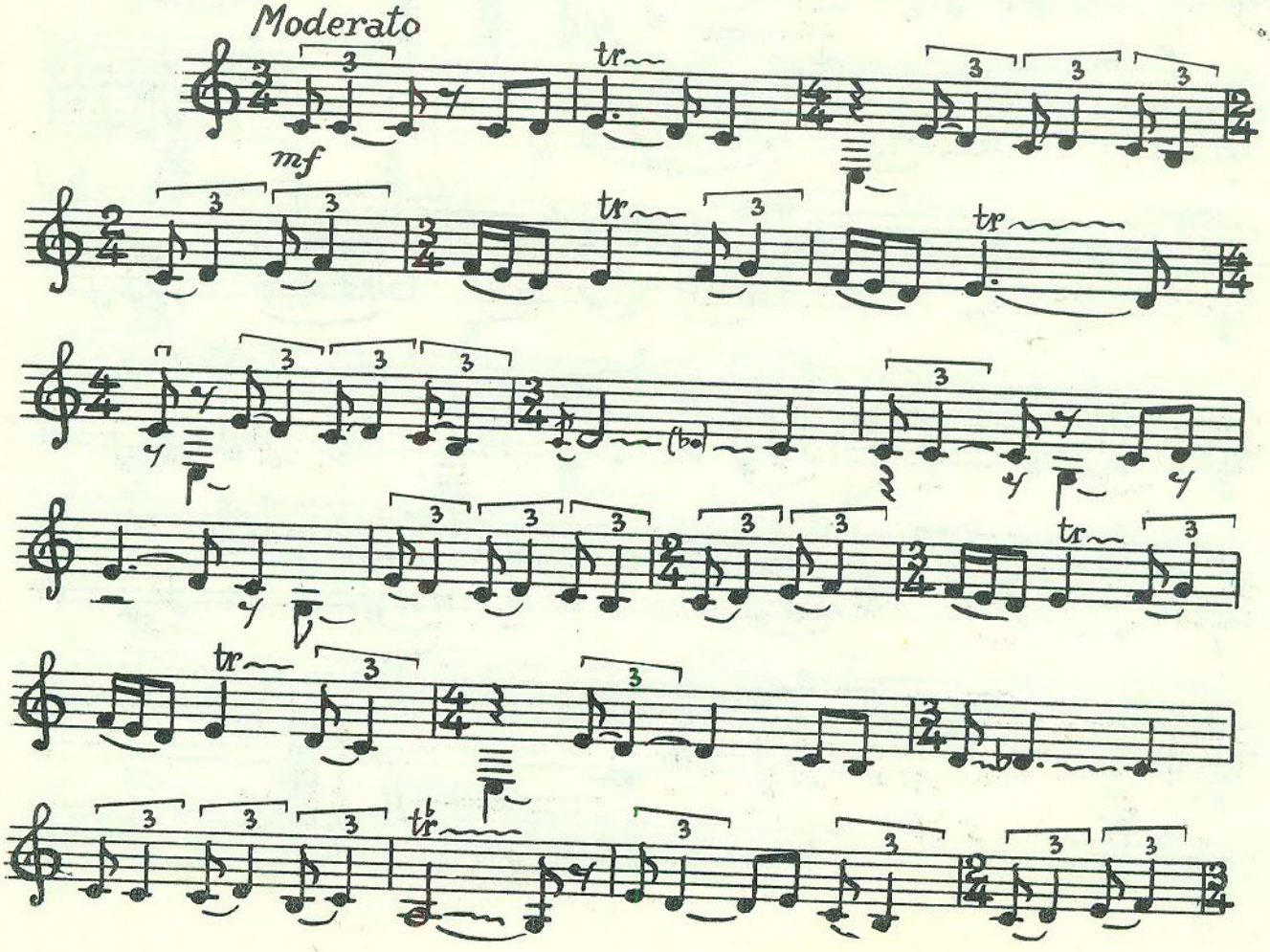

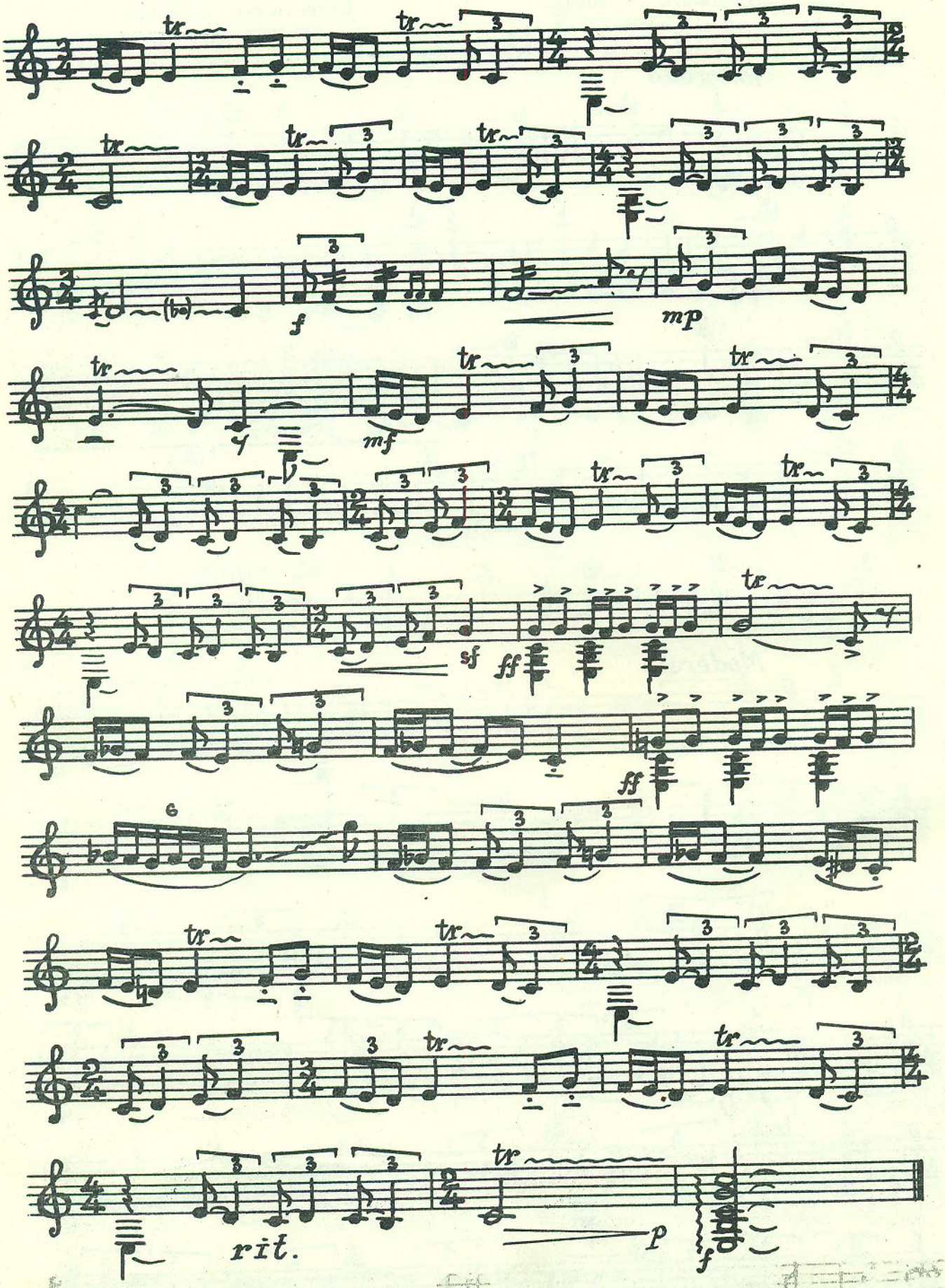
tr
f
mp
mf
sf
ff
rit.
p

САЗ ҺАВАЛАРЫ

Саз һавасы I

САЗОВЫЕ НАПЕВЫ

Сазовый напев I

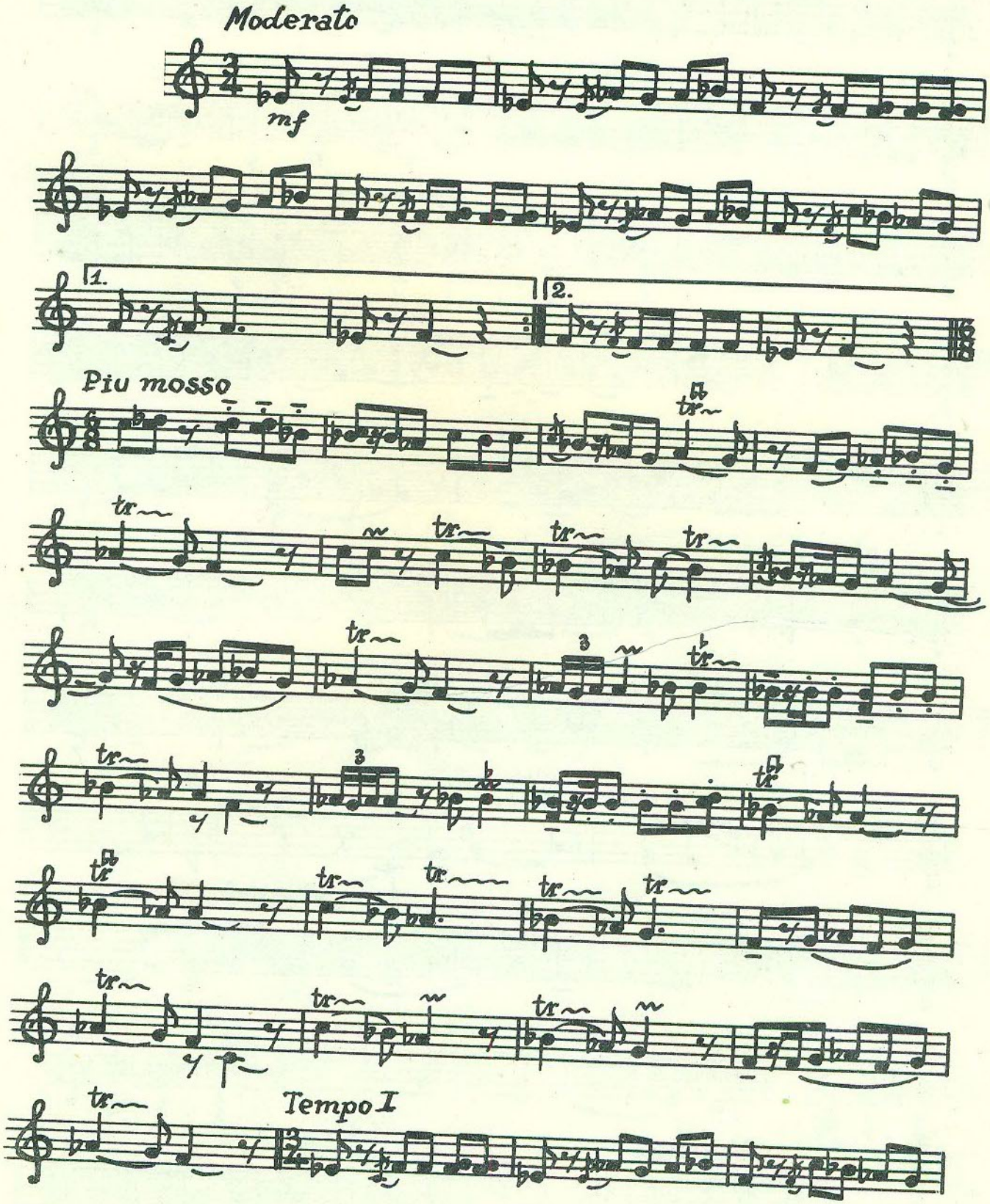

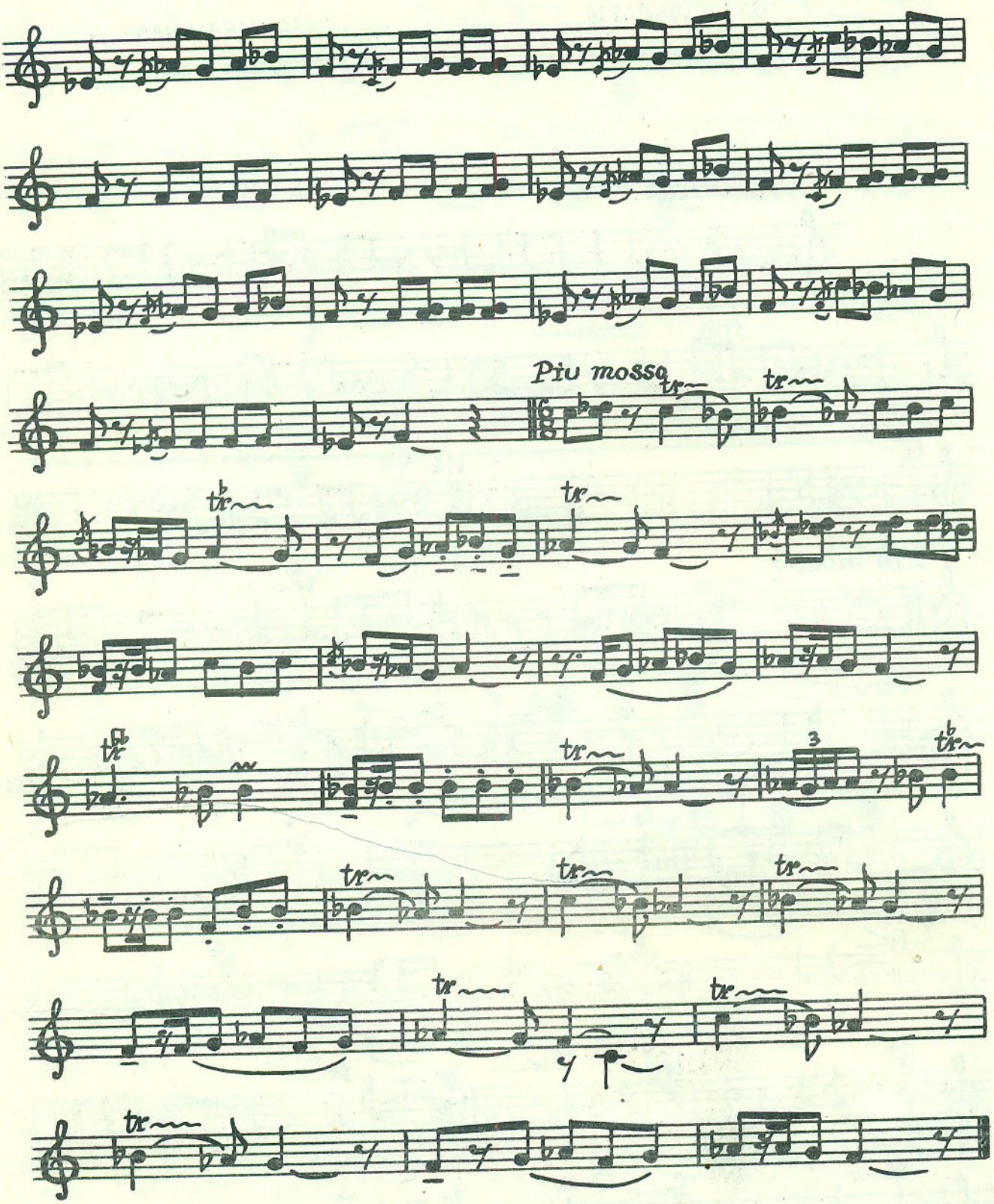

Саз навасы II

Сазовый напев II

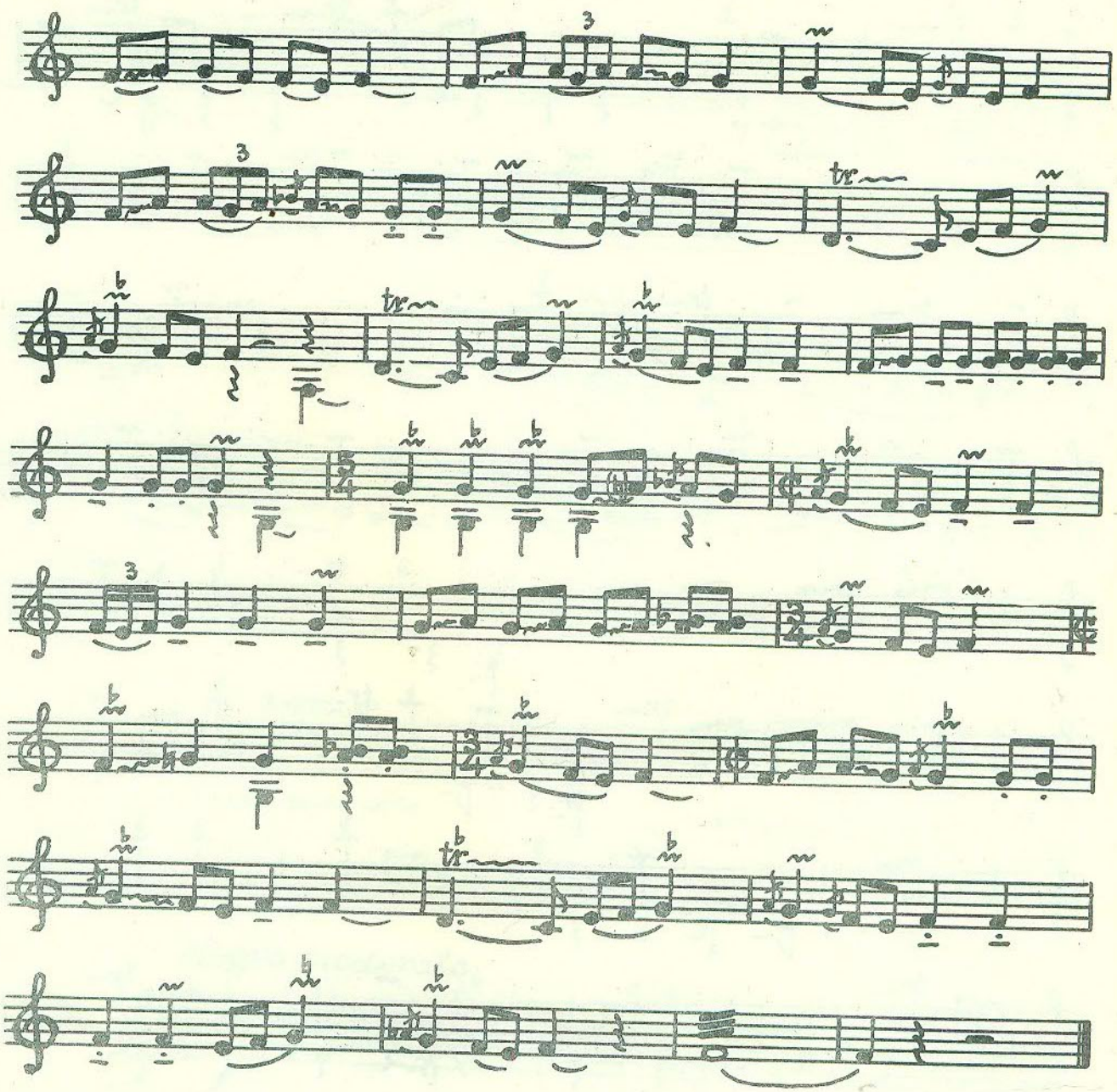

Саз һавасы III

Сазовый напев III

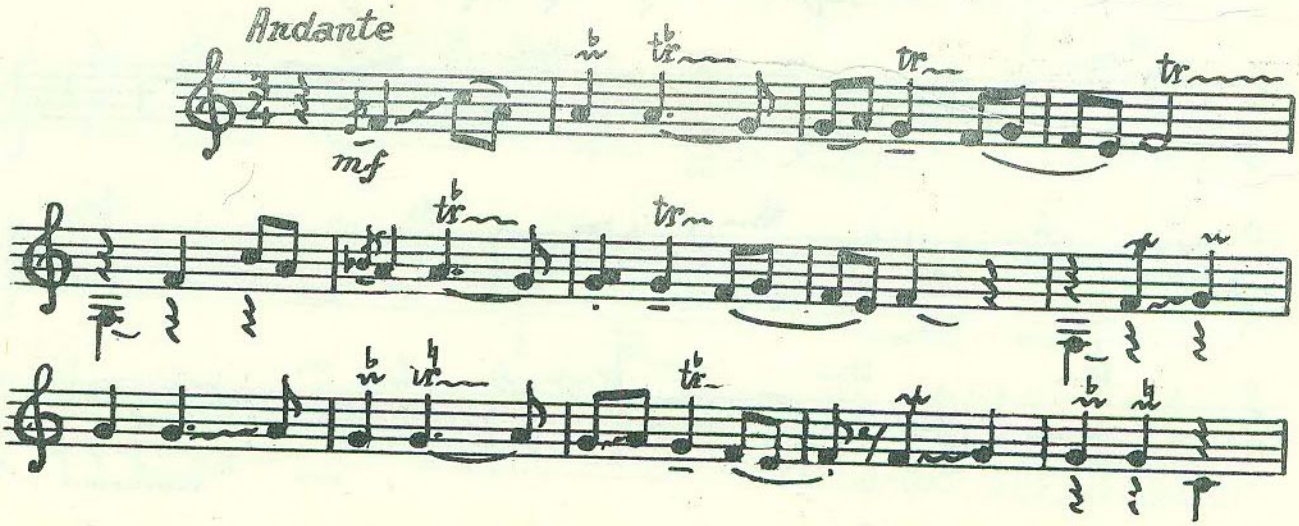

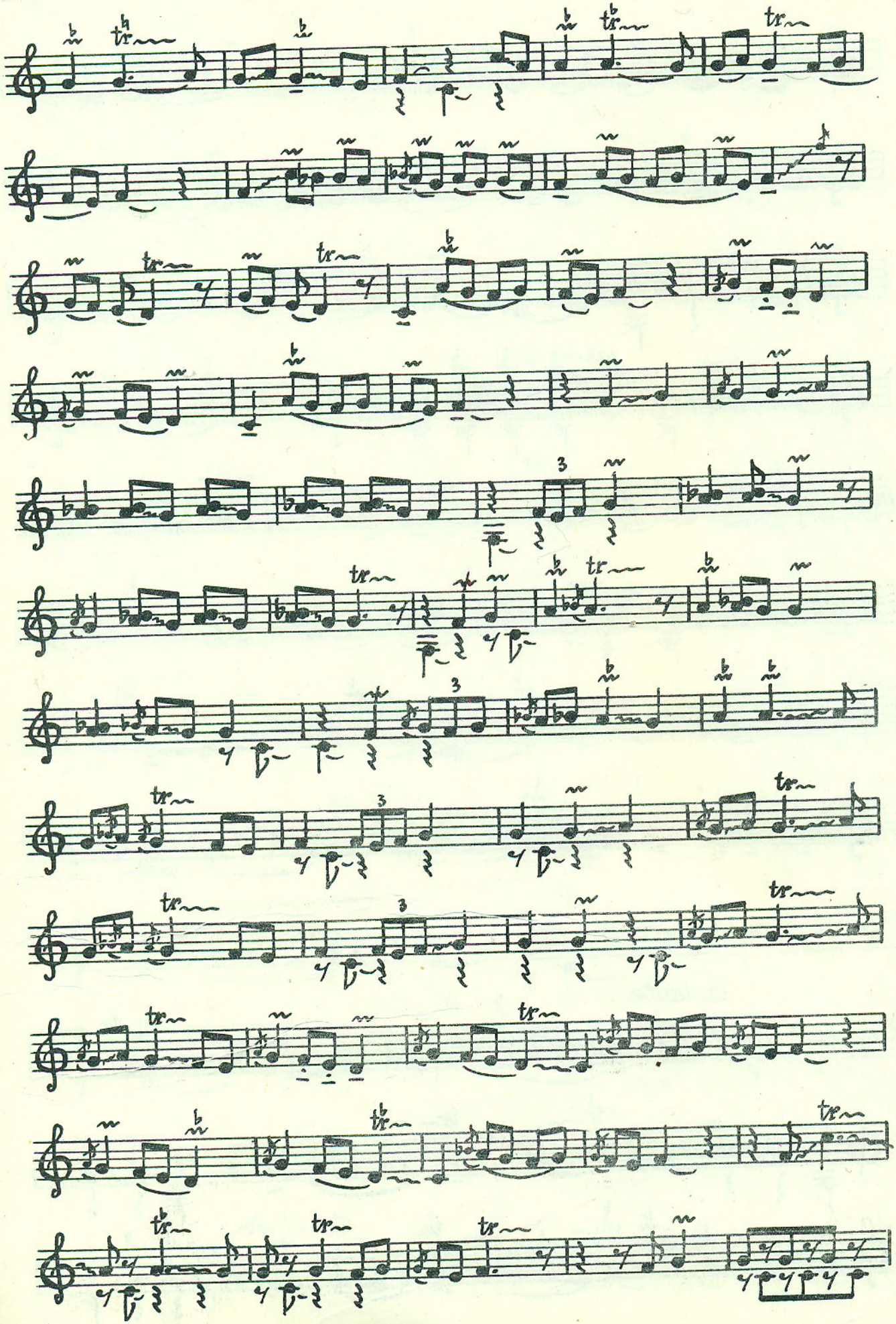

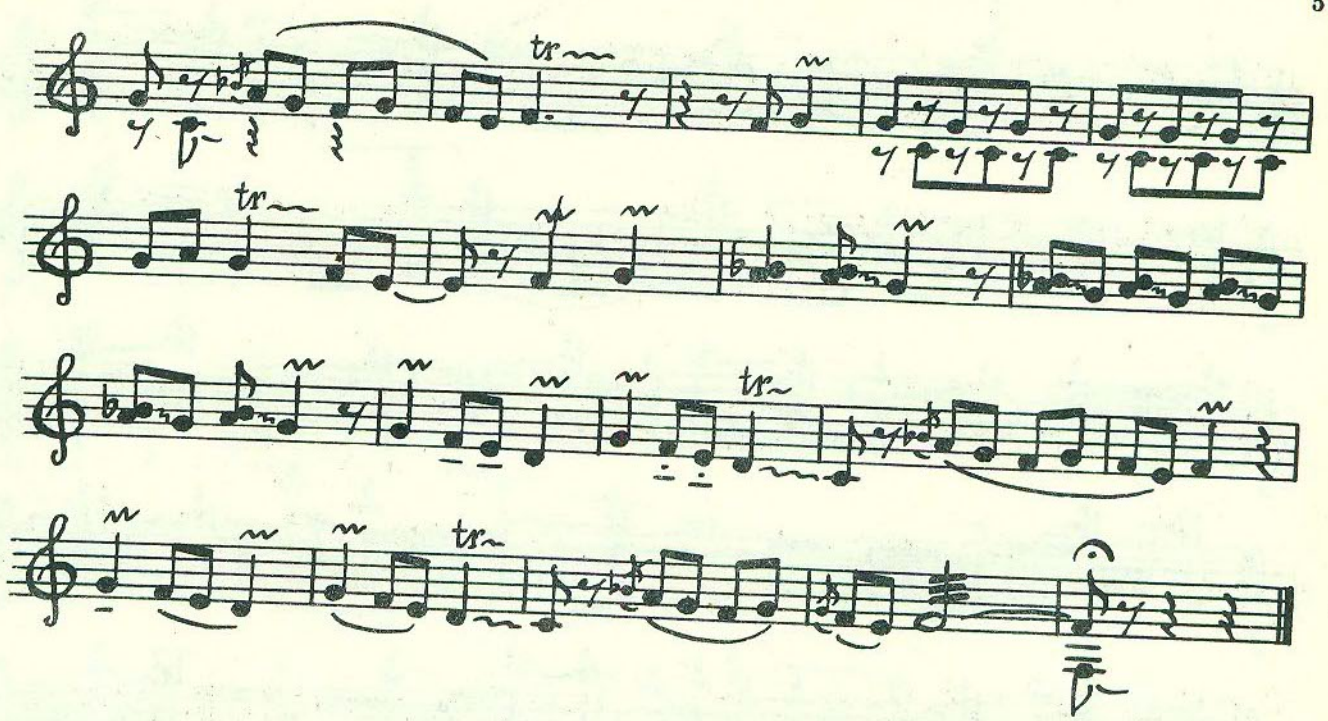

ЗӘРБЛӘР

Симаи—шәмс зәрби

ЗЕРБИ

Зерби Симаи-шэмс

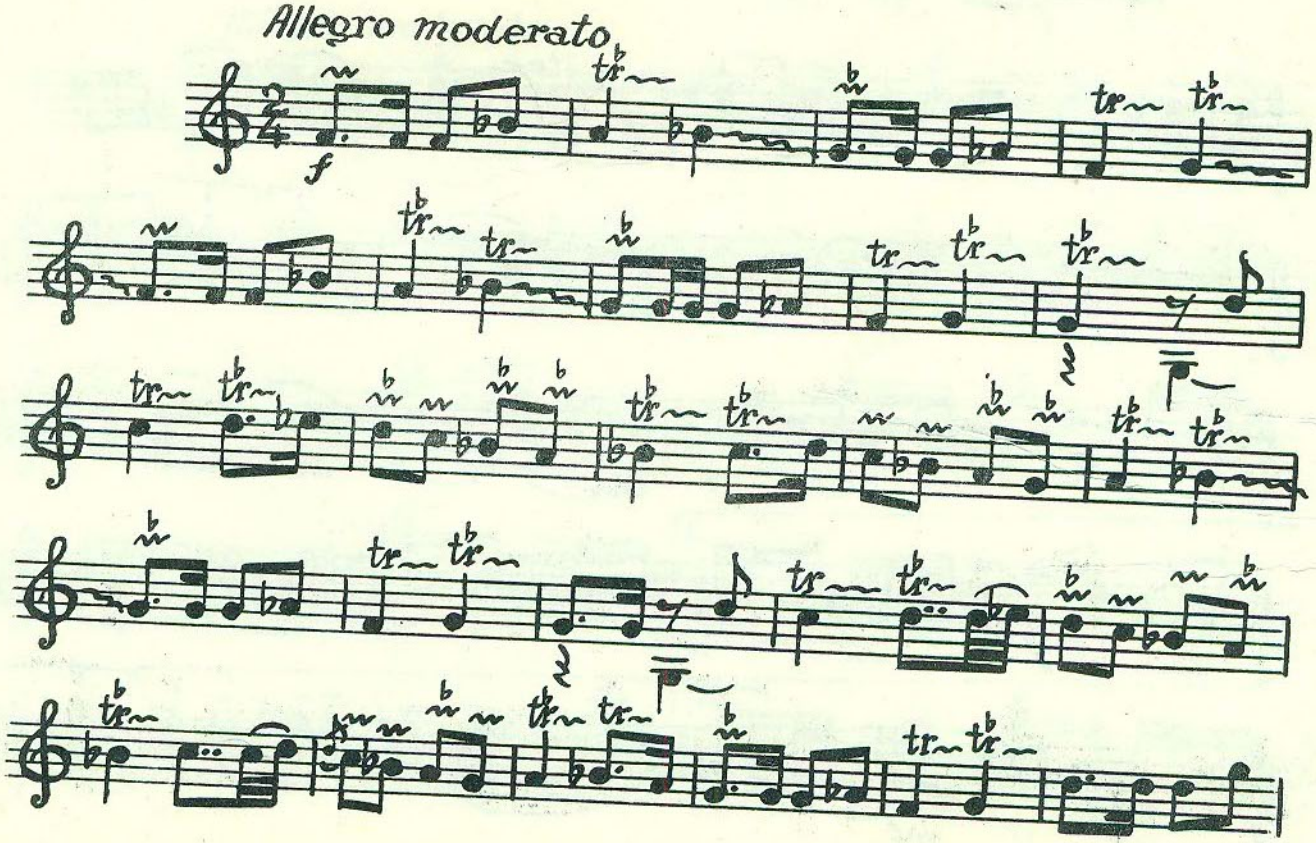

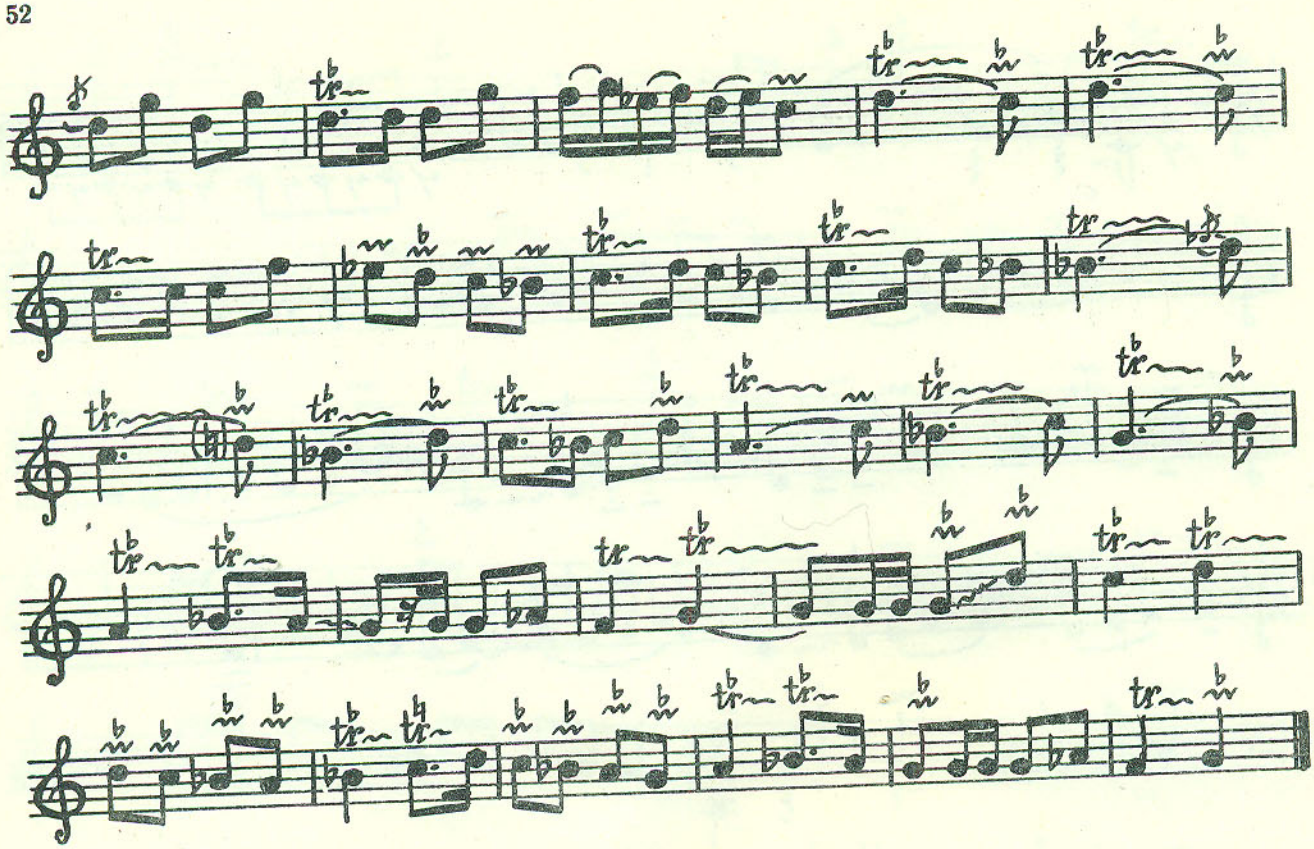

Үззал зәрби

Зерби Уззал

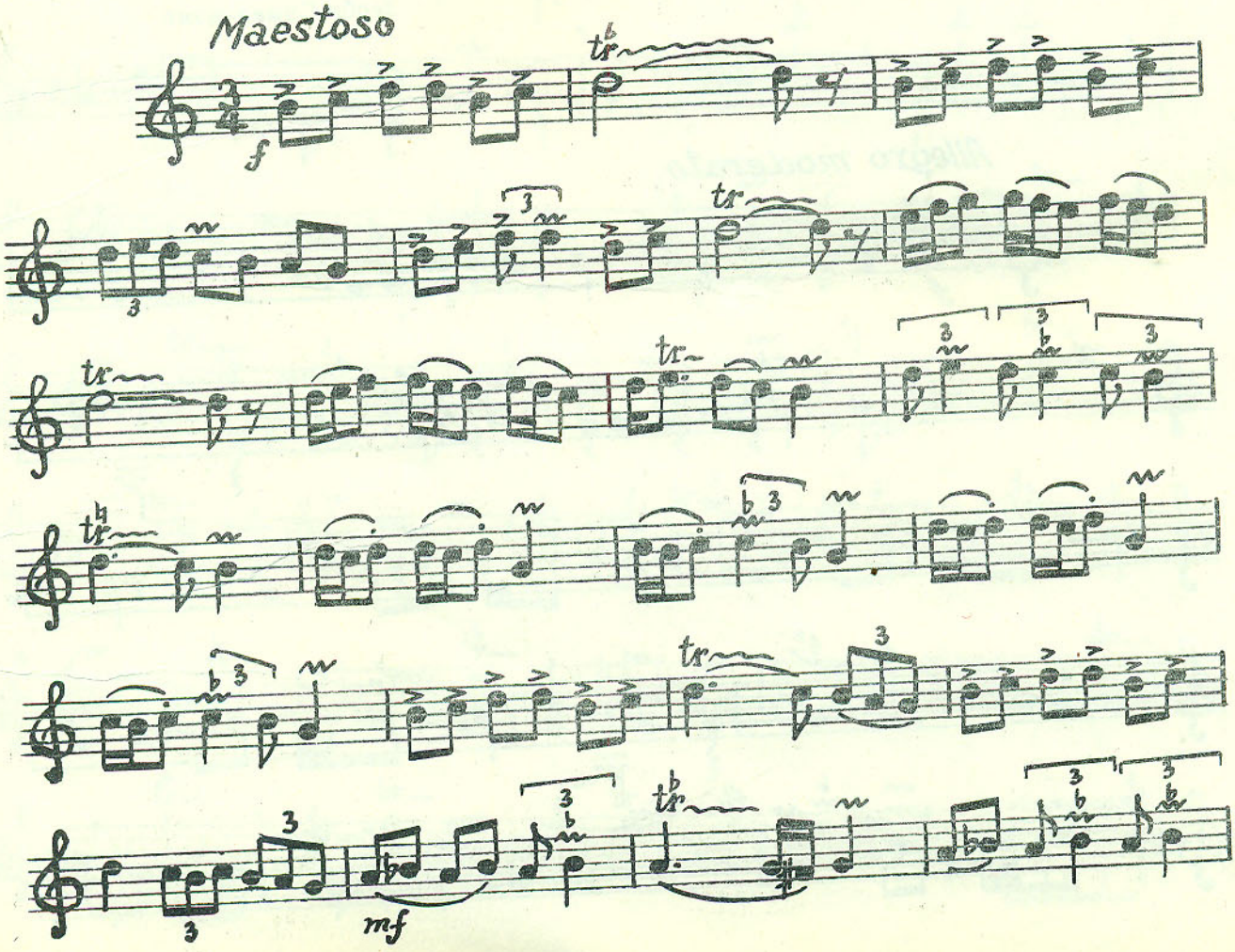

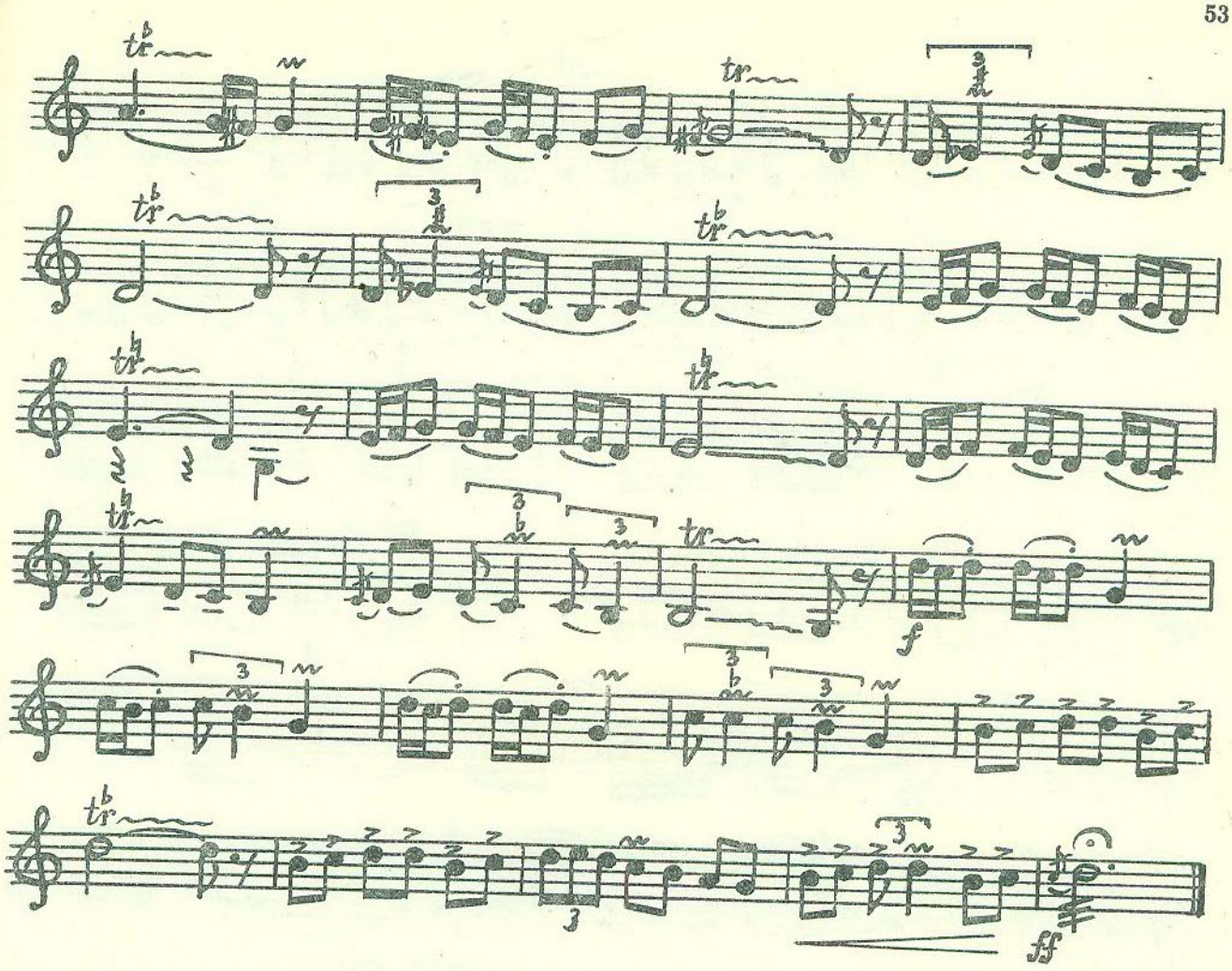

Һејдəри зəрби

Зерби Гейдари

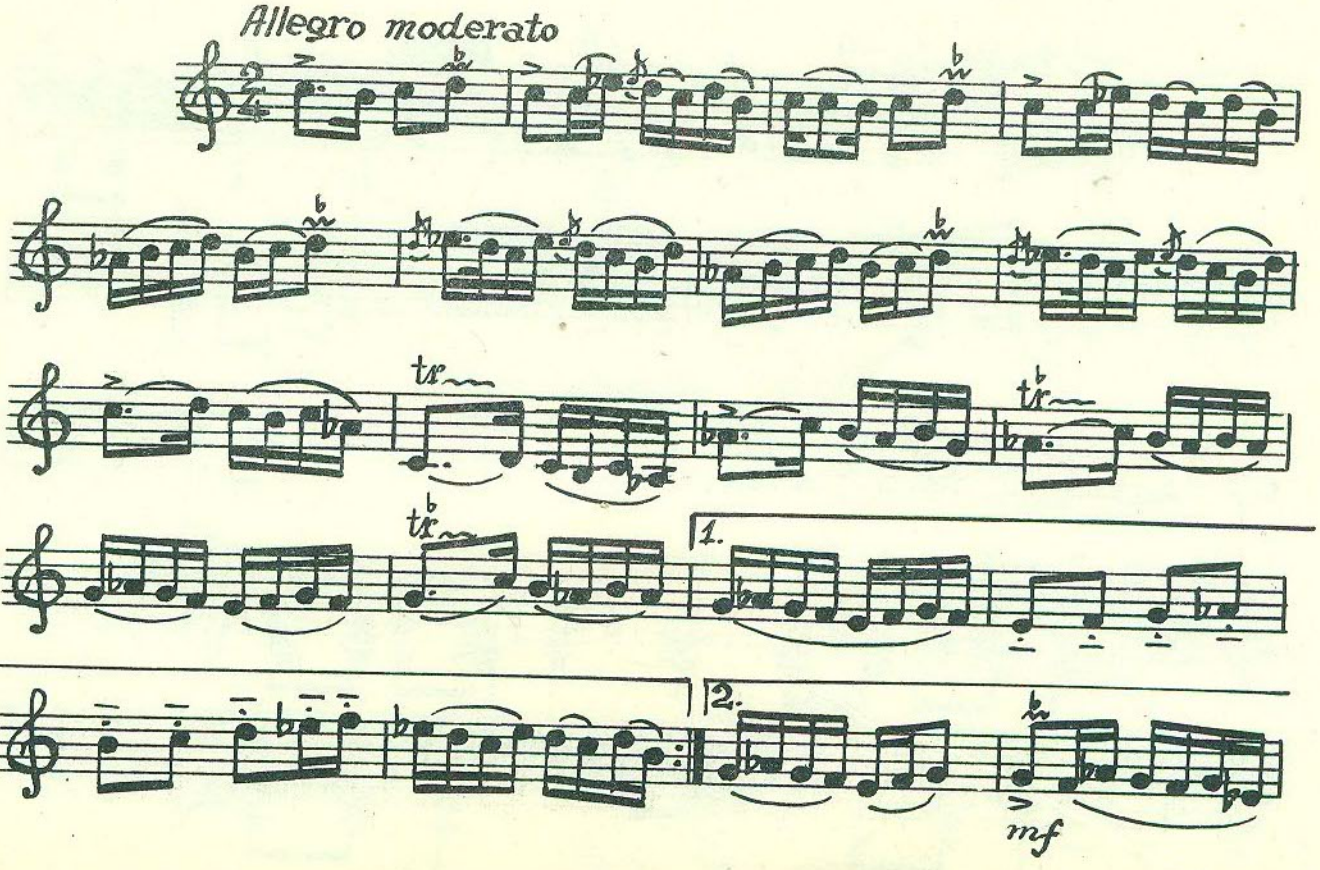

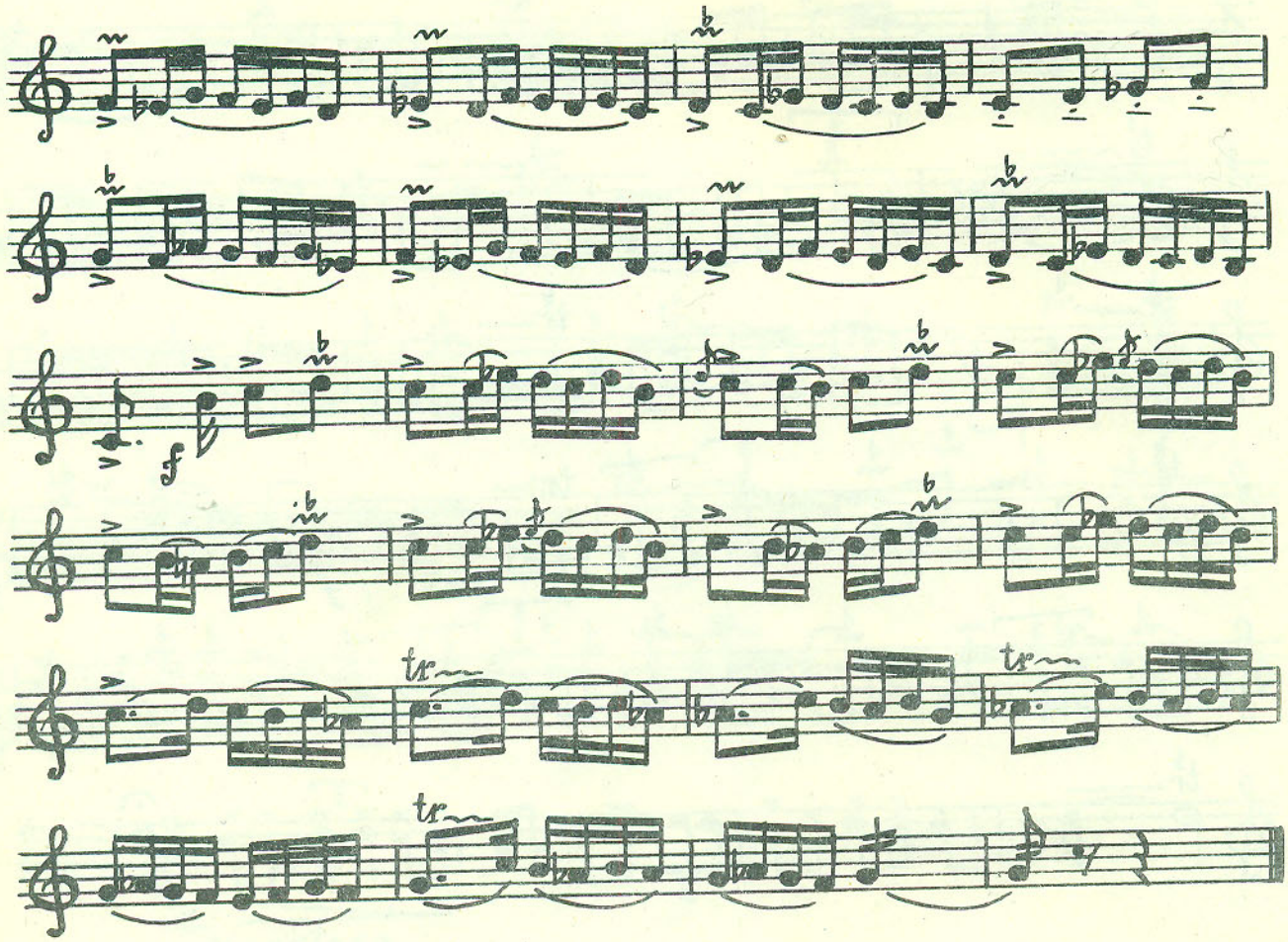

Овшары зәрби

Зерби Овшары

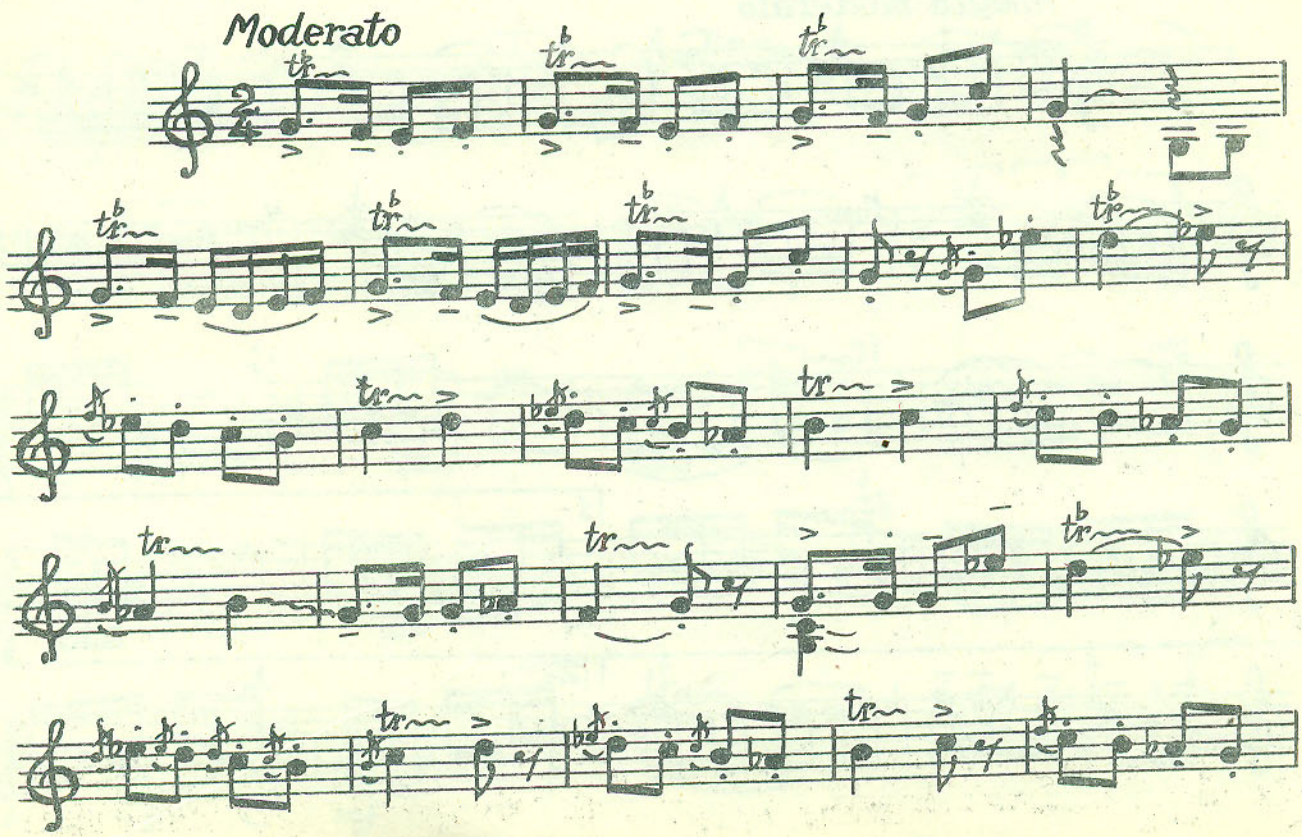

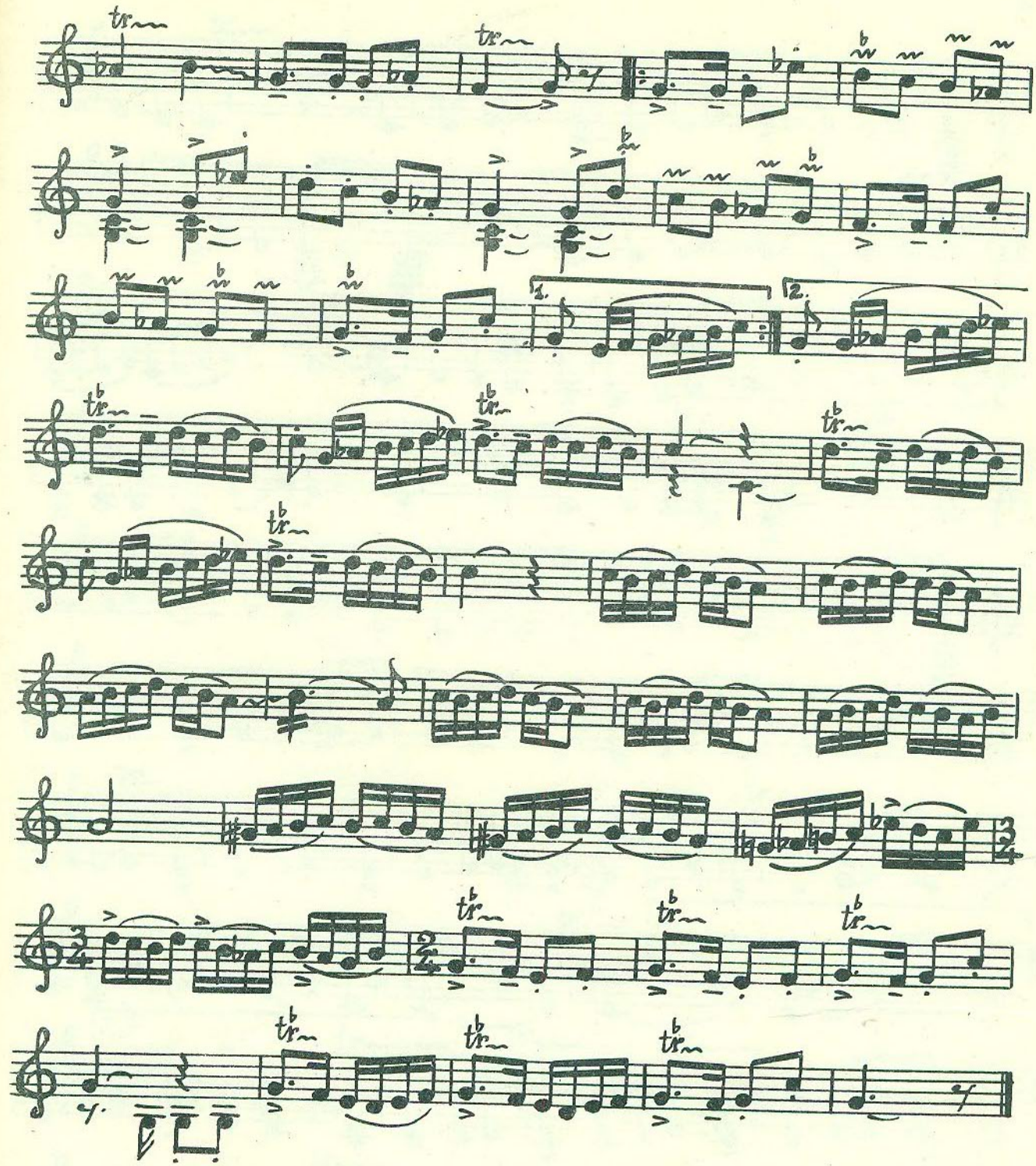

Herat—Kabili zərbi

Зерби Герат — Кабили

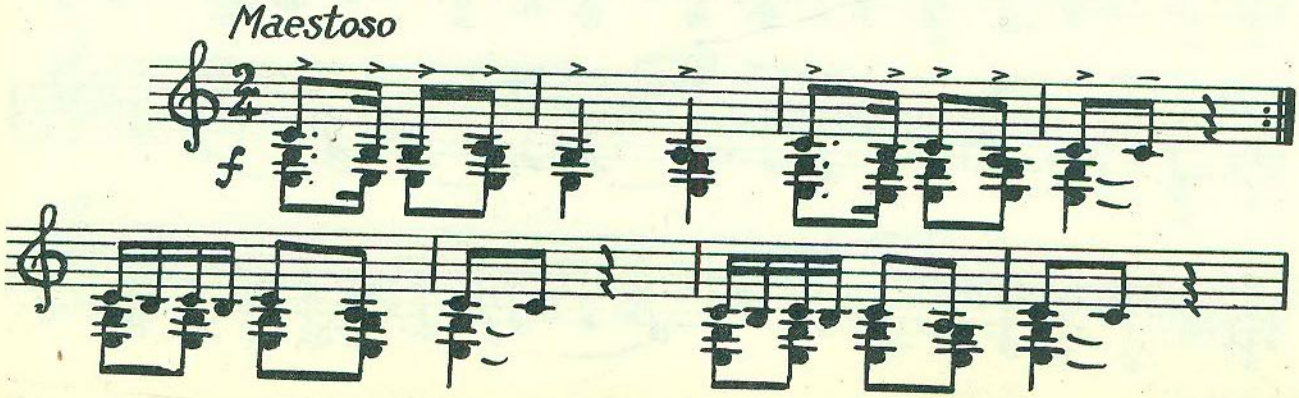

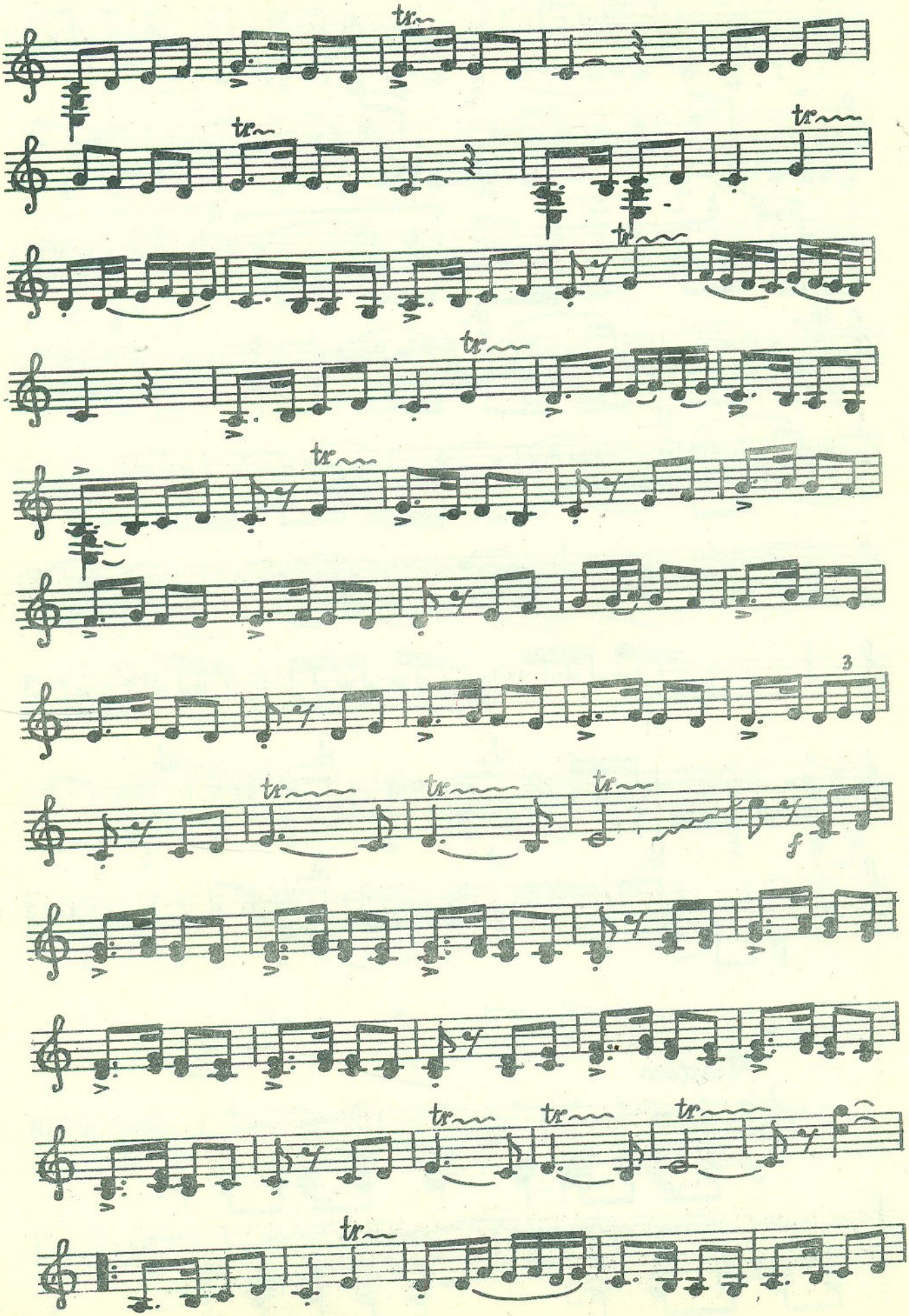
tr
3
f

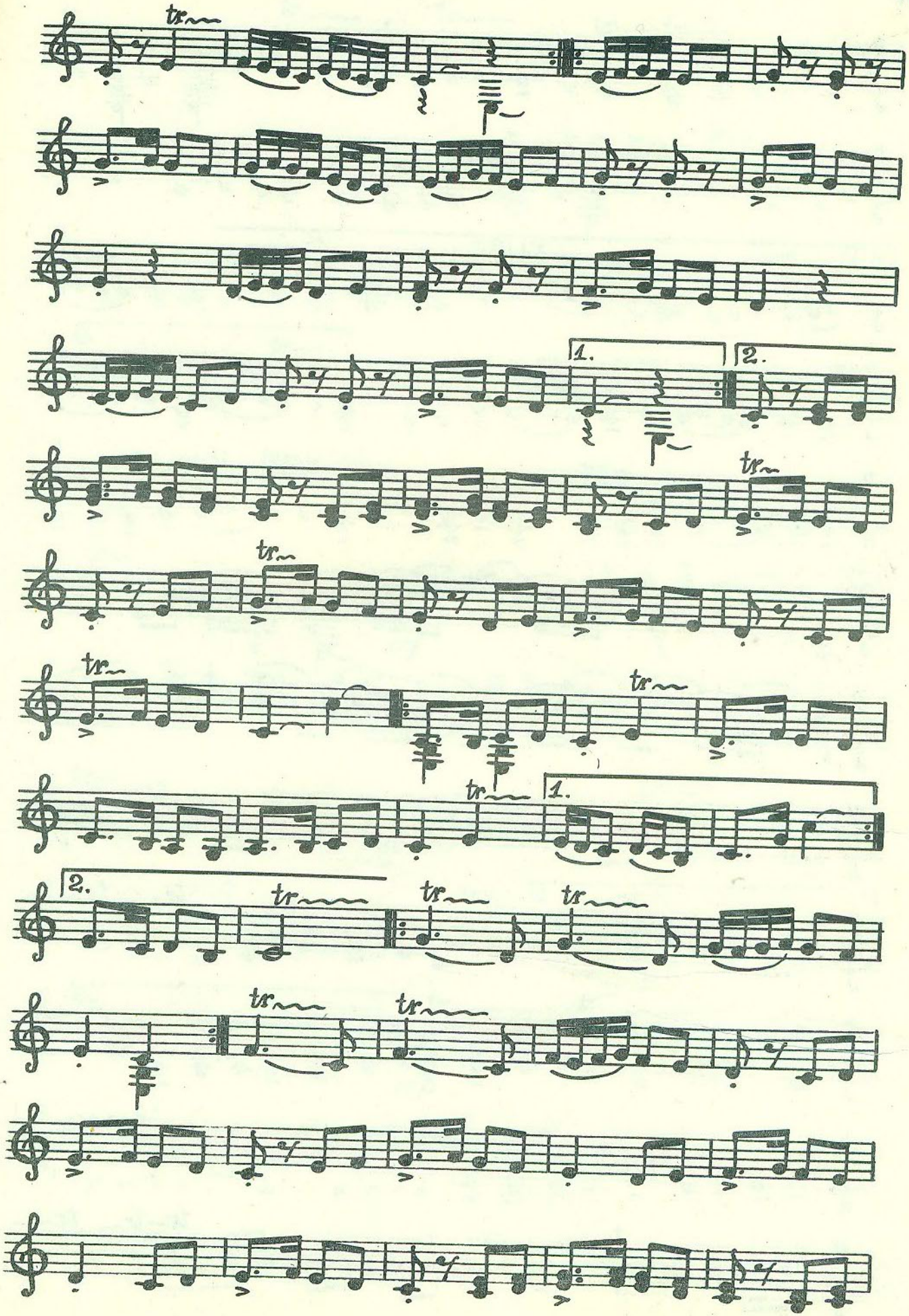
tr
1.
2.
tr
tr
tr
tr
tr
1.
2.
tr
tr
tr
tr
tr

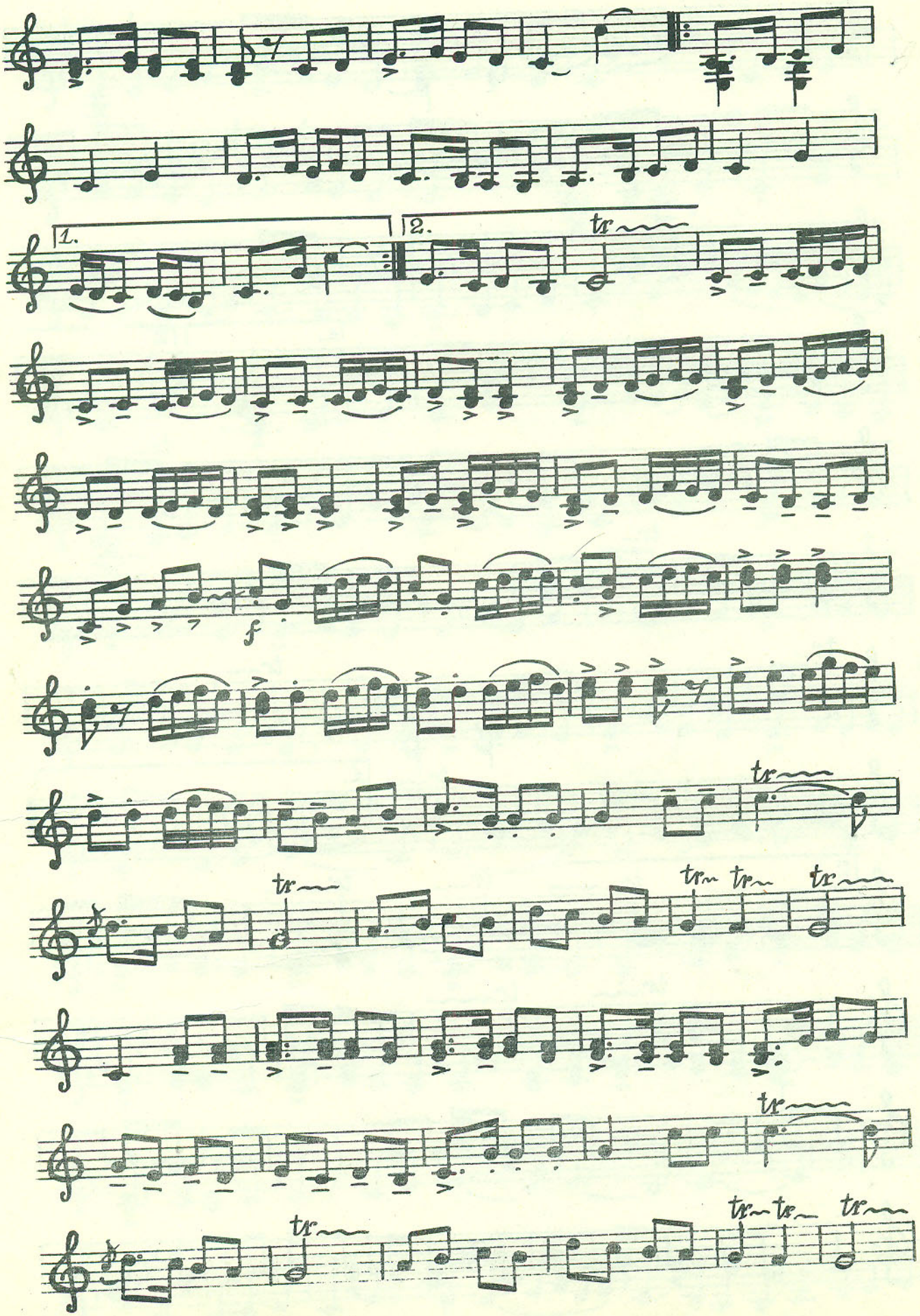
1.
2.
tr
f
tr
tr tr tr
tr
tr
tr tr tr

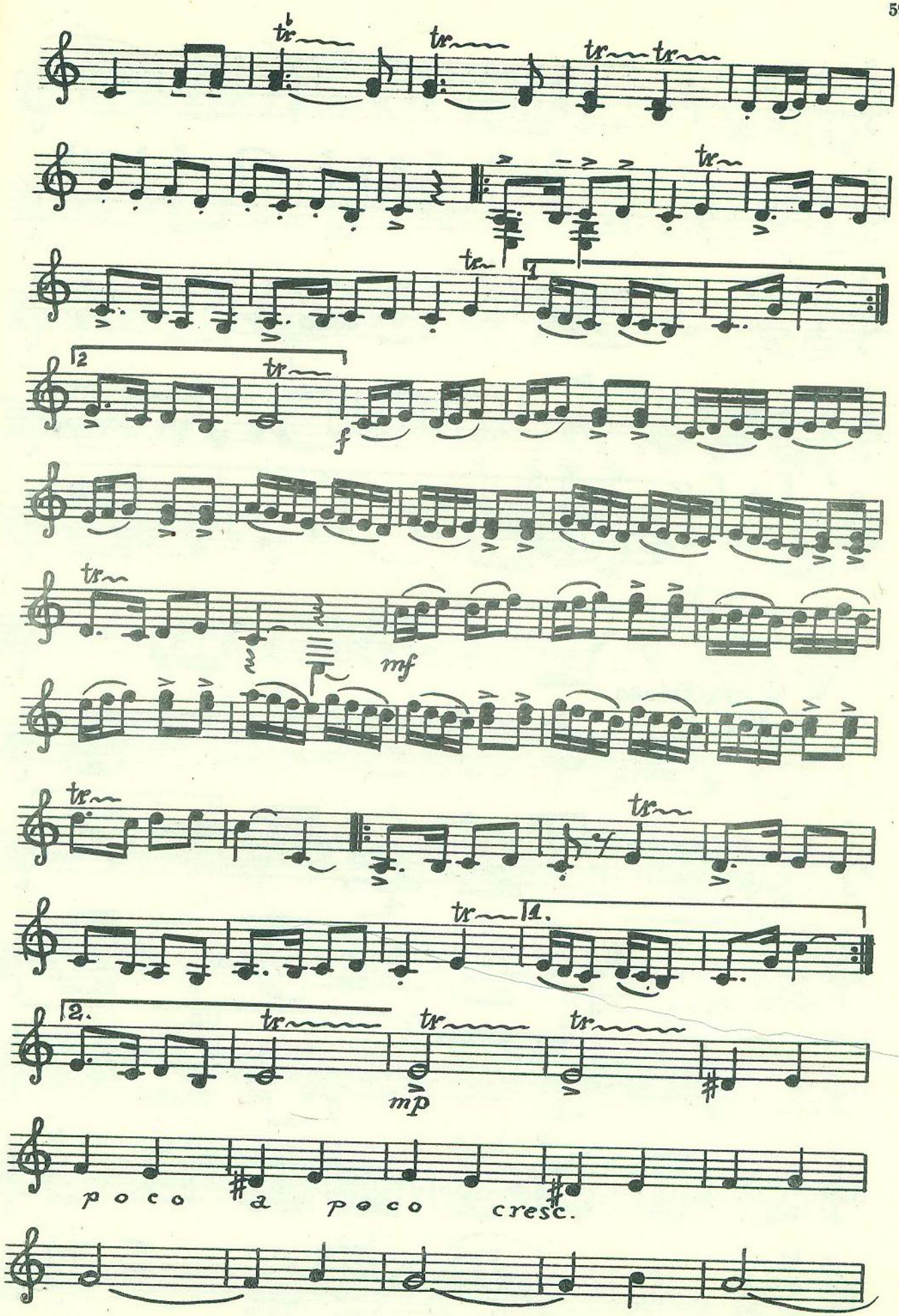
tr
1.
2.
f
mf
mp
poco a poco cresc.

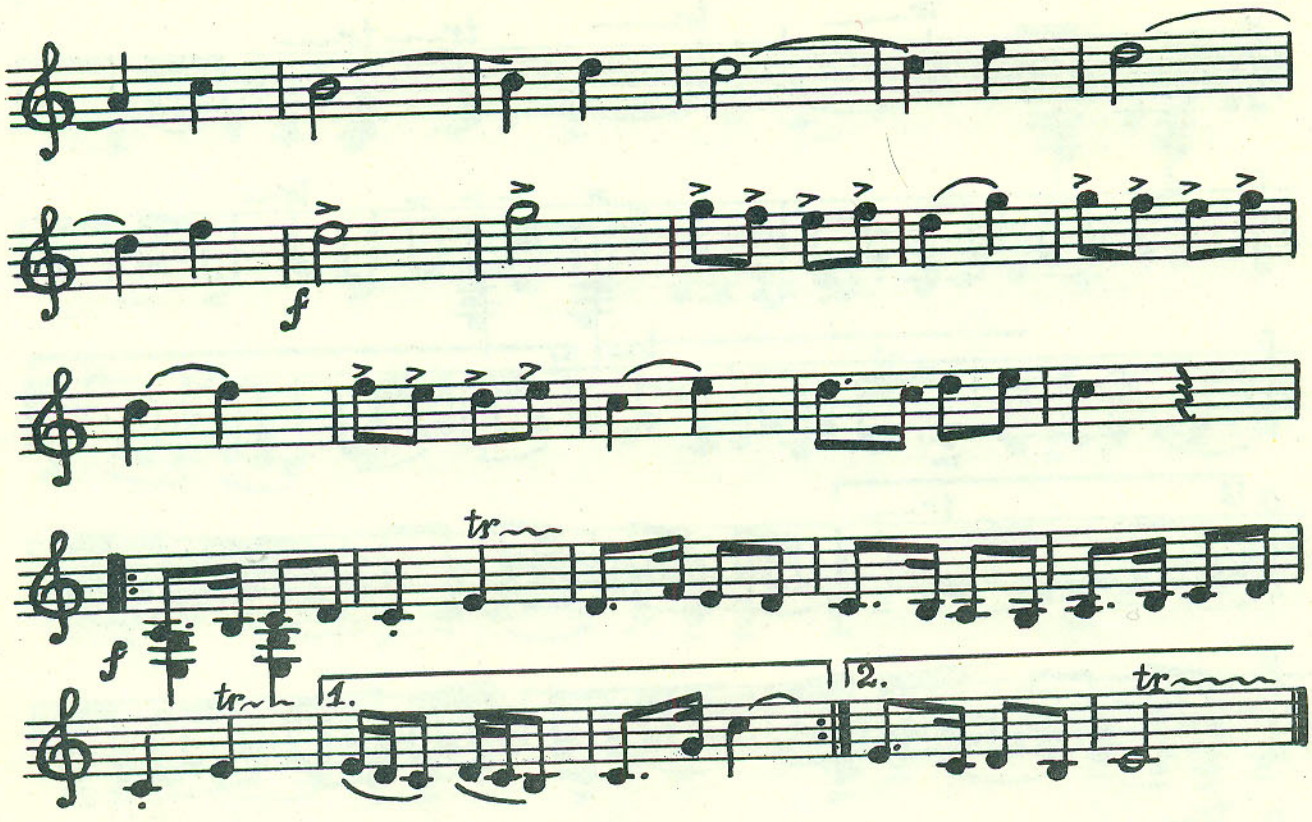

Мани зэрби

Зерби Мани

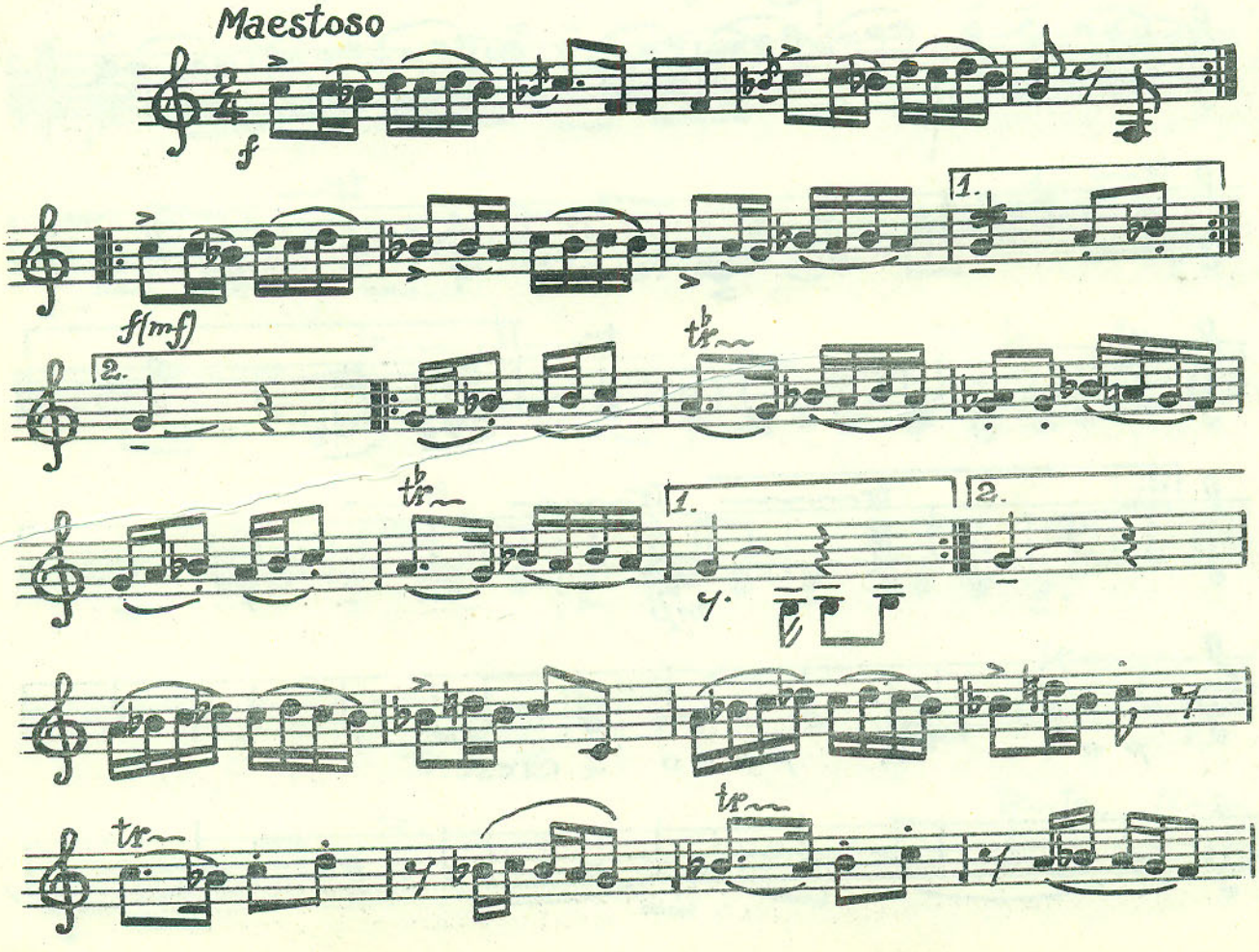

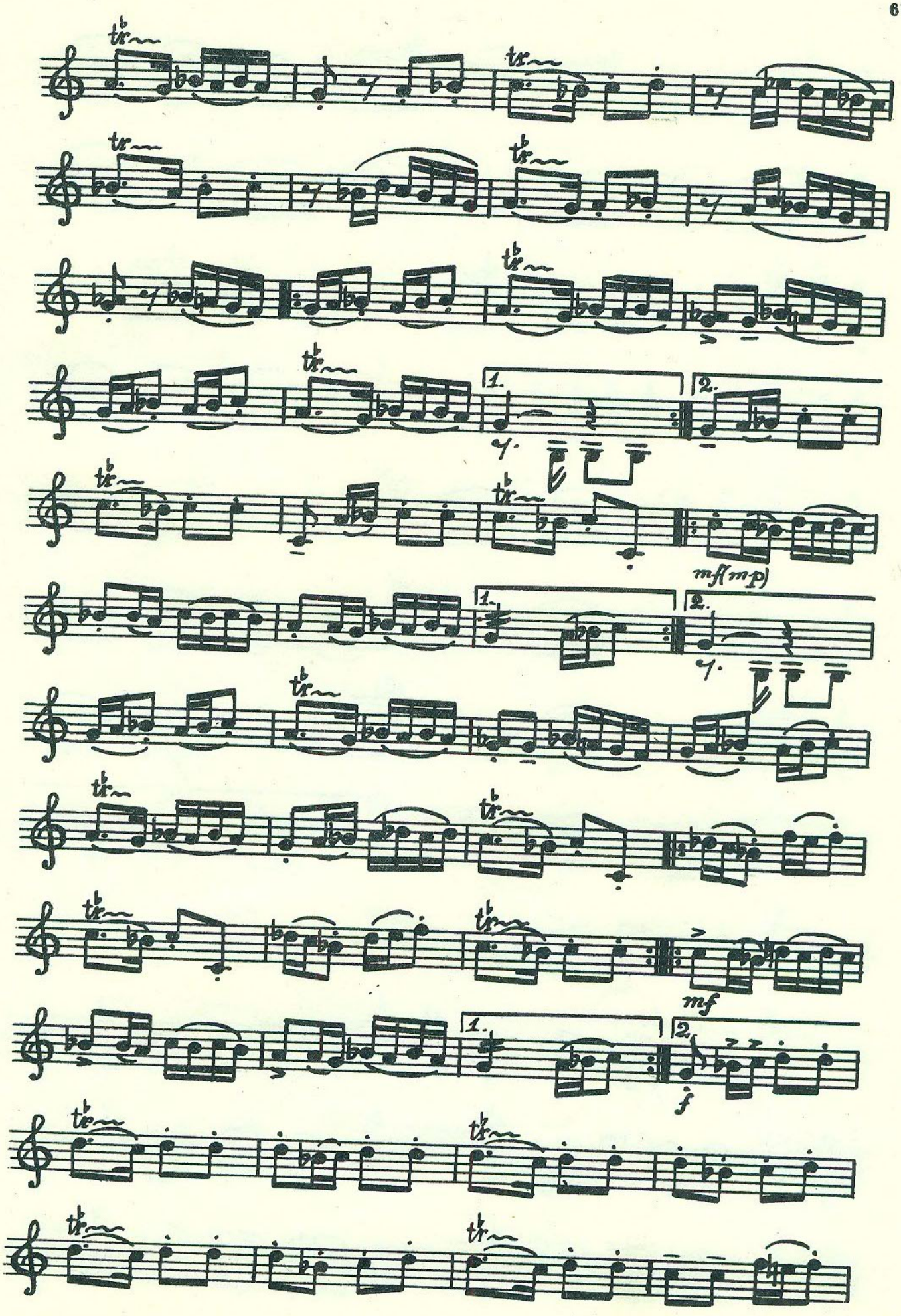
1.
2.
mf(mp)
mf
f

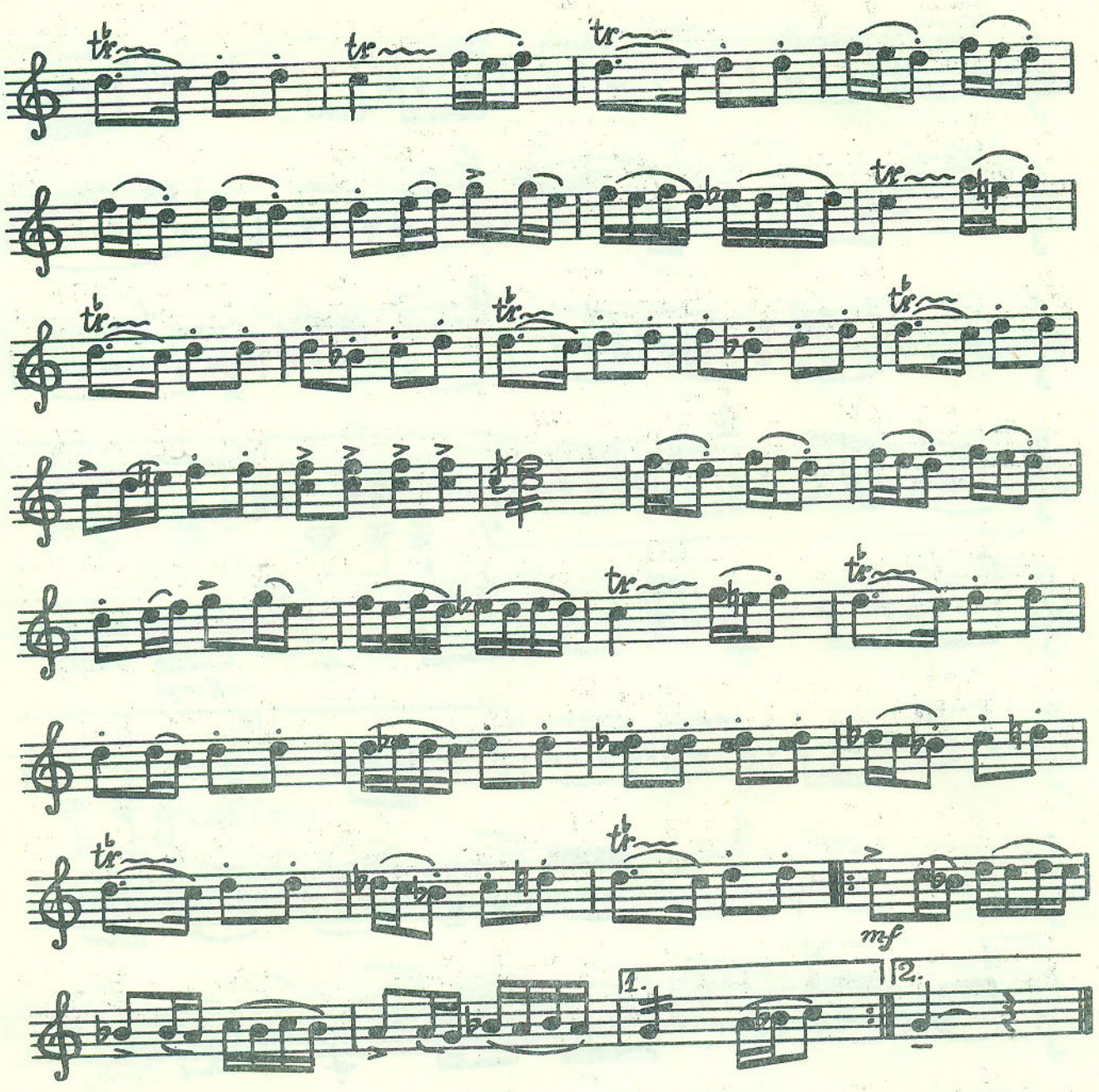

Мәнсуријјә зәрби

Зерби Мансурийя

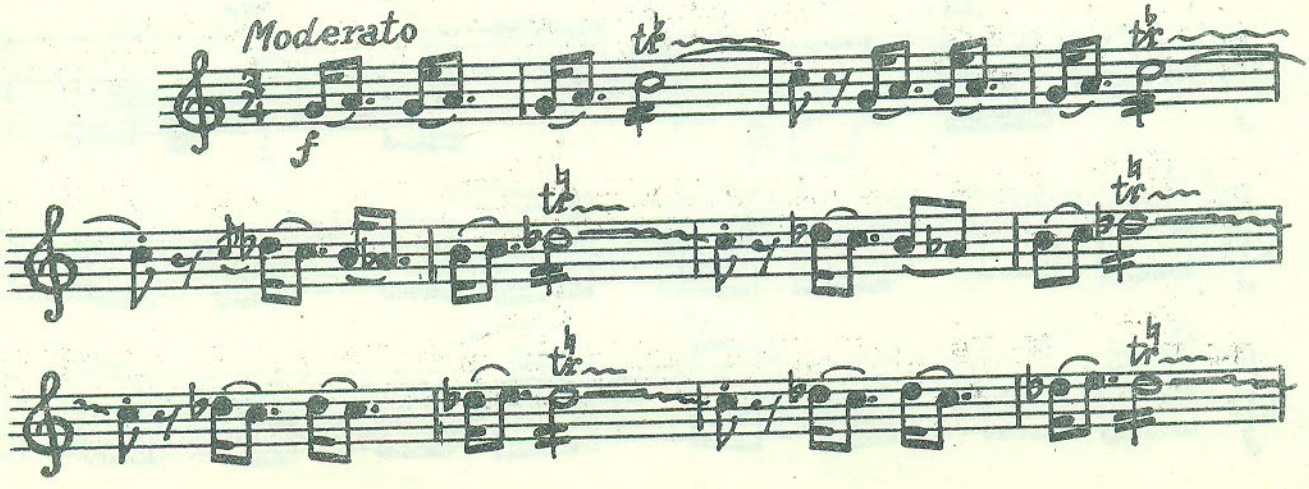

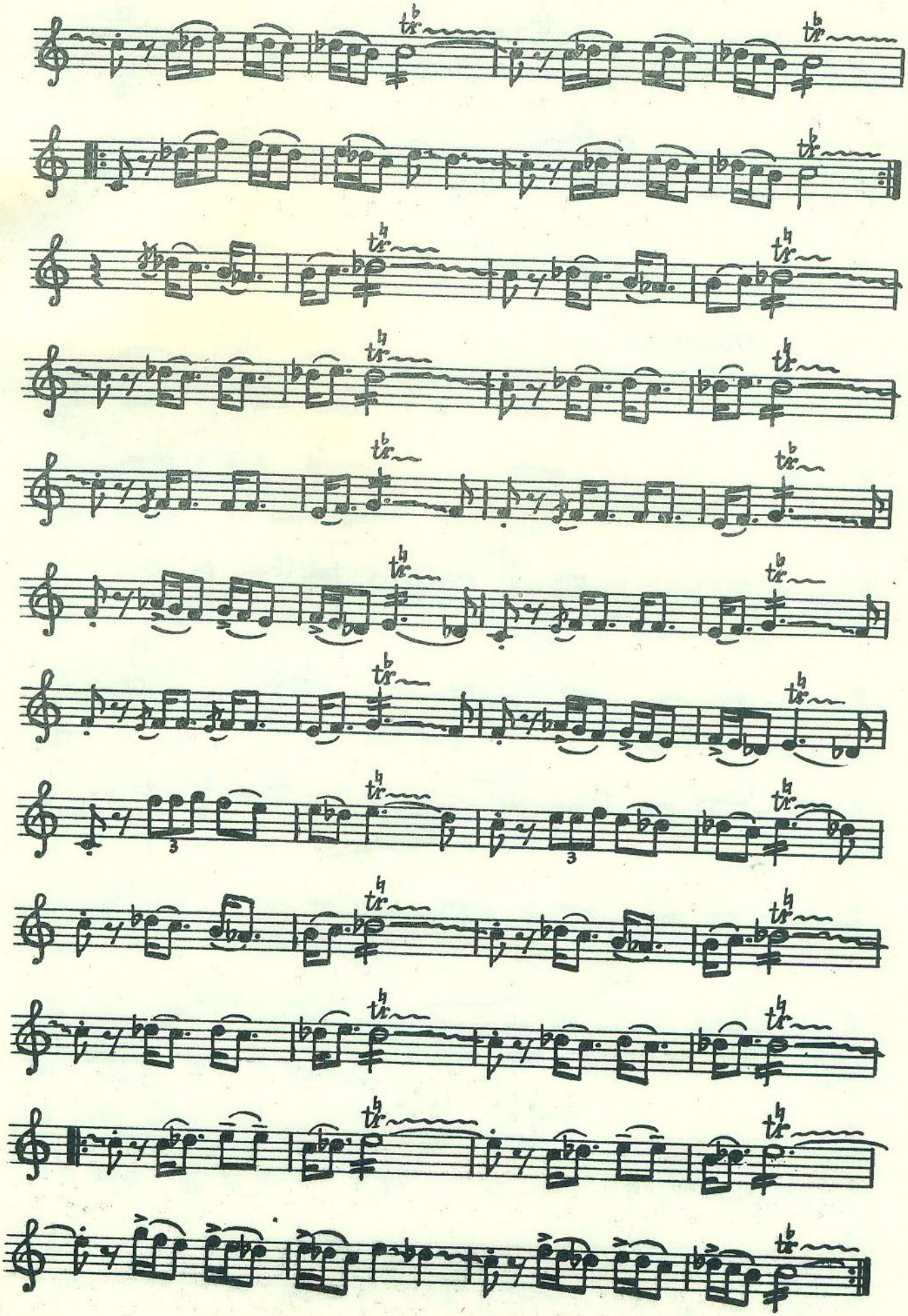

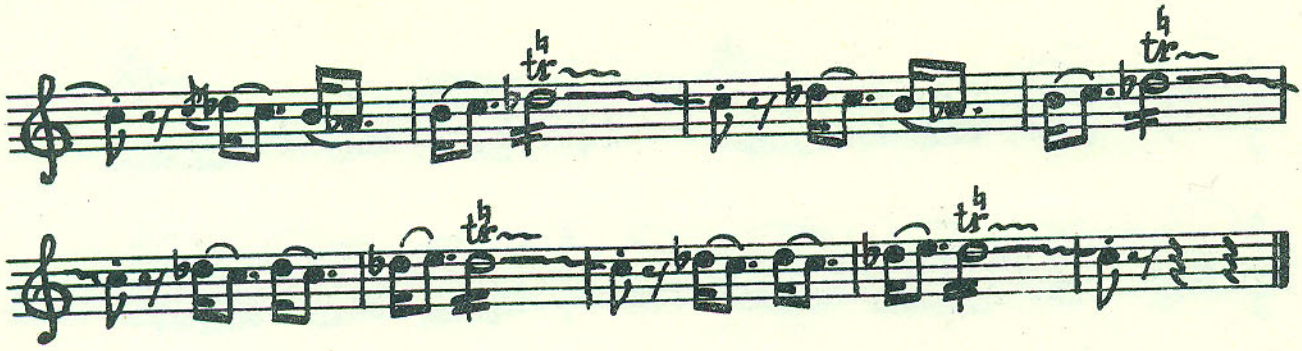

Аразбары

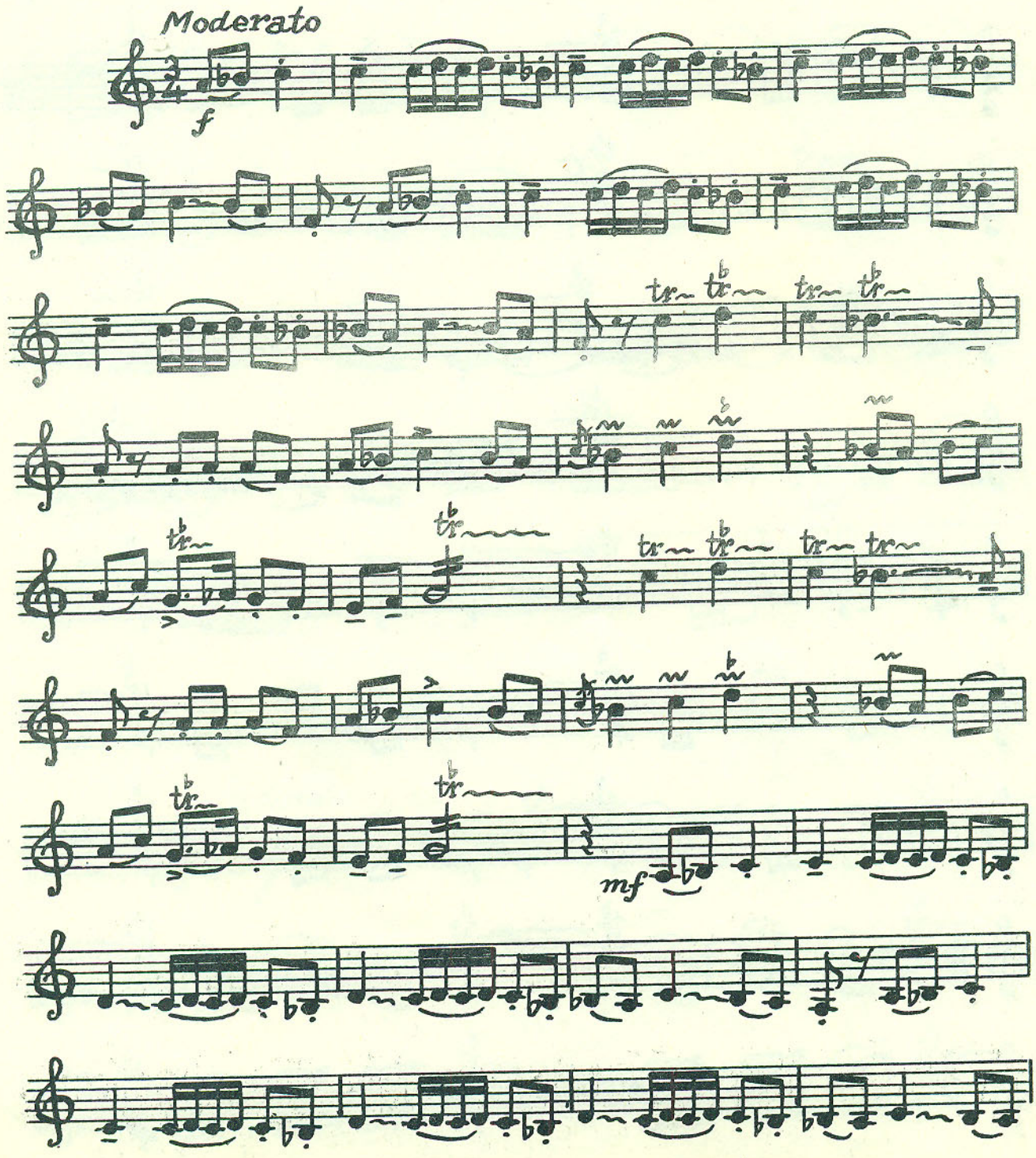

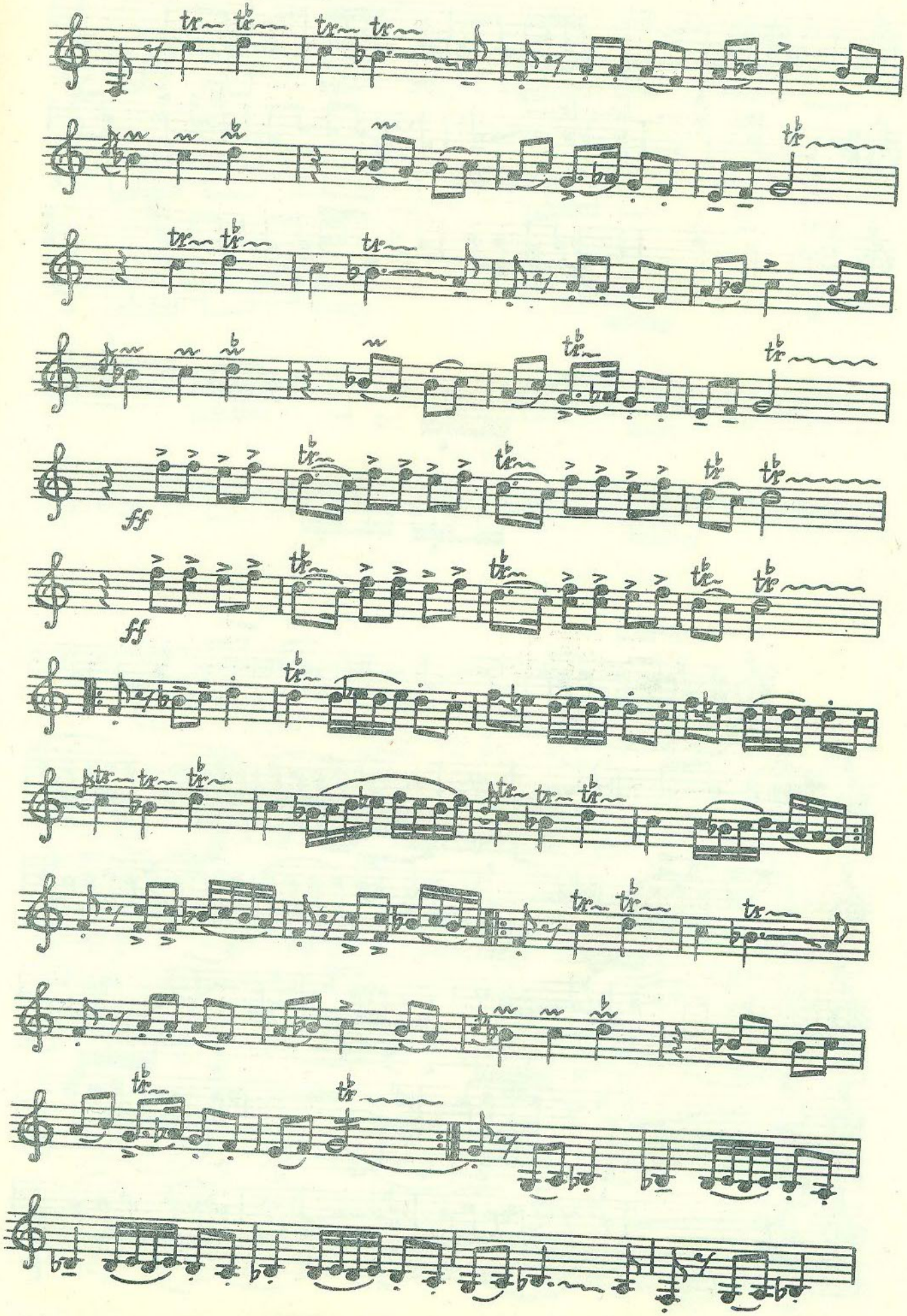
ff
ff

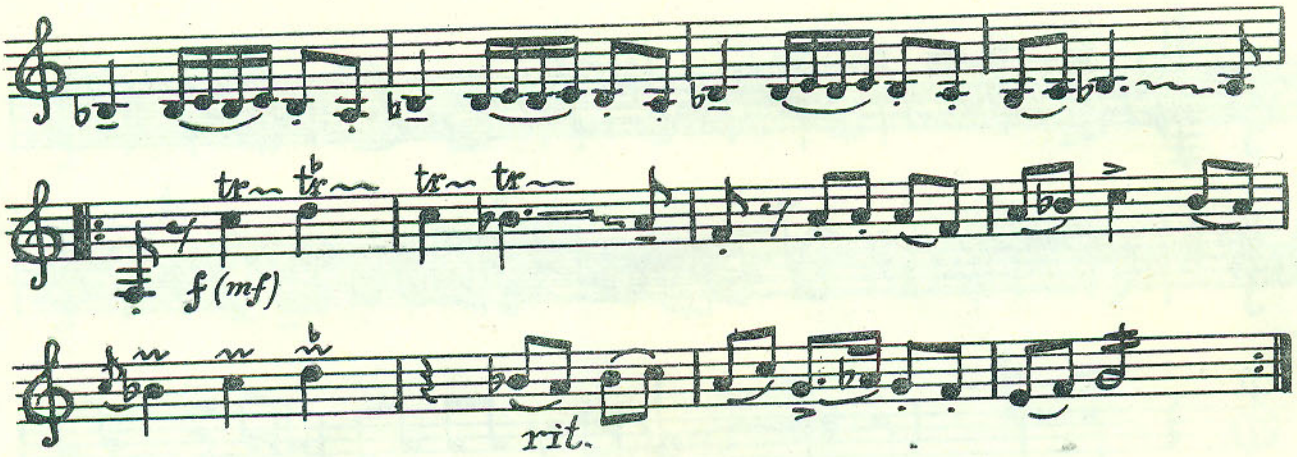

ШИКӘСТӘЛӘР

ШИКЕСТЕ

Гарабағ шикәстәси

Карабах шикестеси

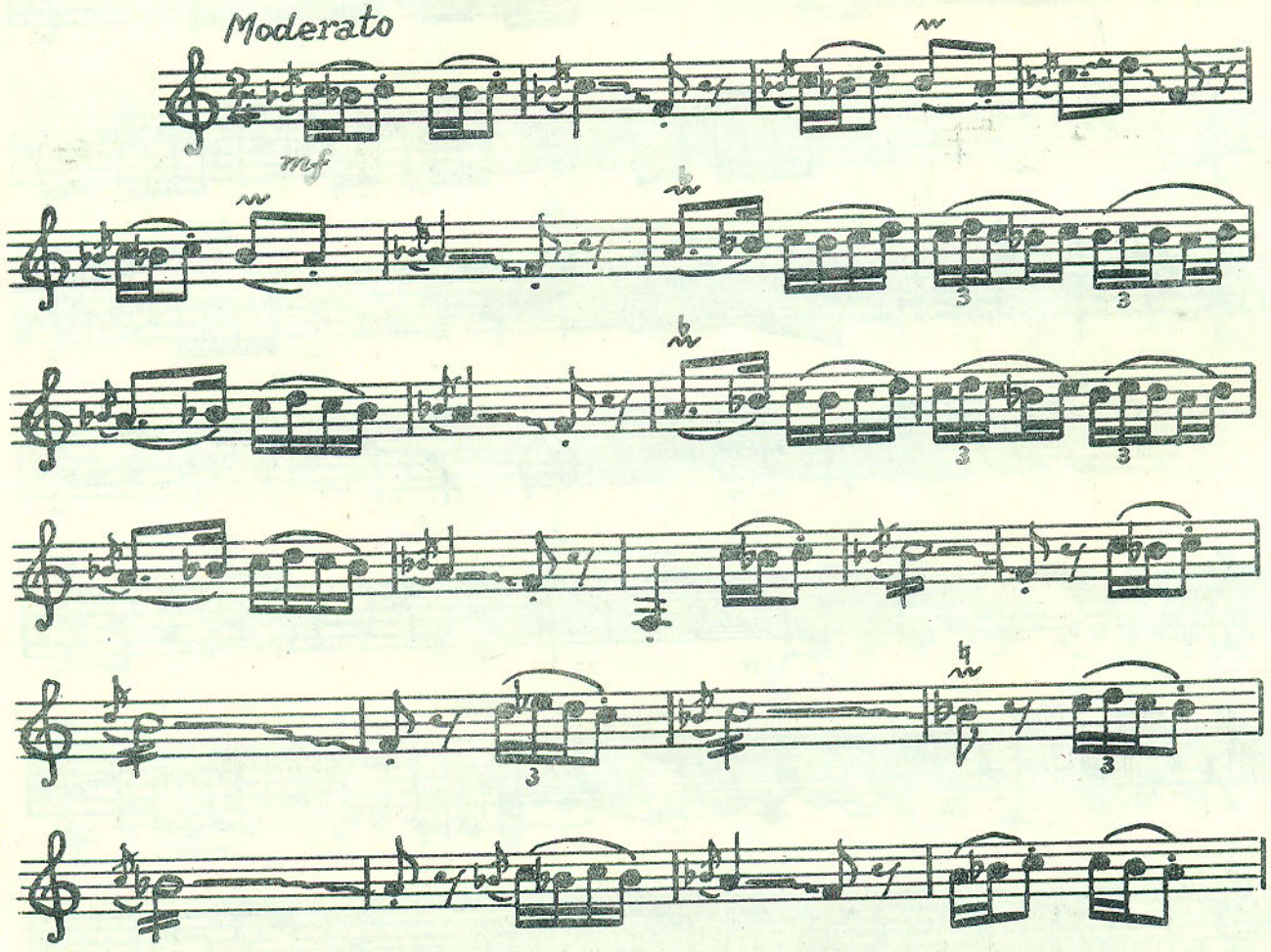

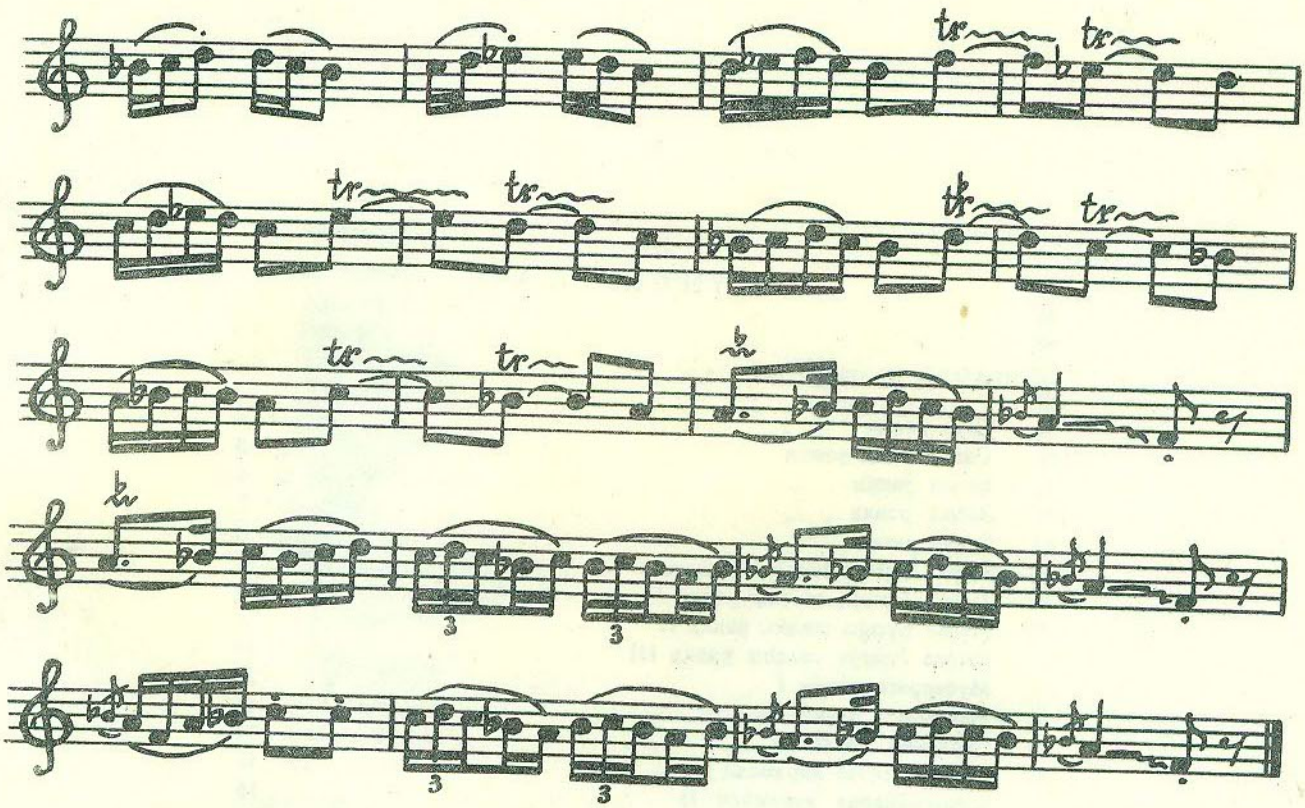

Кәсмә шикәстә

Кесме шикесте

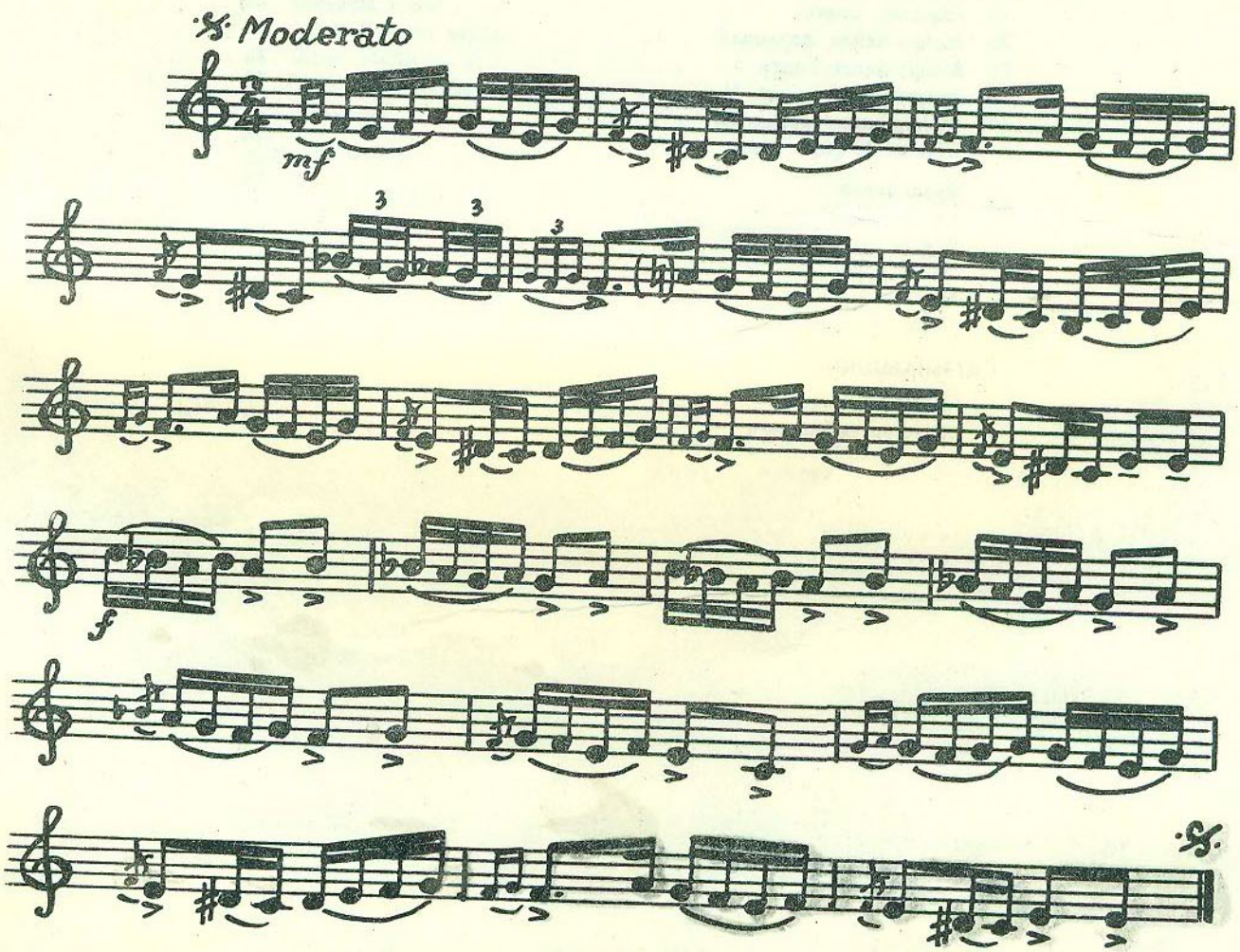

МҮНДӘРИҖАТ

ДӘРАМӘД ВӘ РӘНКЛӘР

Шур рәнки 5
Симаи-шәмс рәнки 5
Һичаз рәнки 6
Забол рәнки 7
Секаһ рәнки 8
Мирзә Һүсејн секаһы дәрамәди 8
Мирзә Һүсејн секаһы рәнки I 10
Мирзә Һүсејн секаһы рәнки II 11
Мирзә Һүсејн секаһы рәнки III 12
Мүбәрригә рәнки I 13
Мүбәрригә рәнки II 14
Чаһаркаһ дәрамәди 14
Бајаты-Шираз дәрамәди I 15
Бајаты-Шираз дәрамәди II 16
Зил бајаты-шираз рәнки I 17
Зил-бајаты-шираз рәнки II 17
Шикәстеји-фарс рәнки 19
Шүштәр дәрамәди 19
Шүштәр рәнки 20
Маһур-һинди дәрамәди 22
Маһур-һинди рәнки I 25
Маһур-һинди рәнки II 26
Маһур-һинди рәнки III 27
Шикәстеји-фарс рәнки 28
Әрак рәнки 28
Гатар рәнки 29
Бајаты-күрд дәрамәди 30
Раһаб дәрамәди 31
Шаһназ рәнки I 32
Шаһназ рәнки II 32

САГИНАМӘЛӘР

Шур сагинамәси 33
Һүмајун сагинамәси 34

ТӘСНИФЛӘР

Бағчаларда
Күлүстан 35
Зеjнәбим 36
Бahар чағында 37
Чики-чики 38
Тач 39
Мәннән олду 40
Тehрани 41
Киләjи 42
Бута 43
Чалал Халыг 43
Отурмушдум хиjабанда 44
Шәби-hичран 45
. 45

САЗ hАВАЛАРЫ

Саз hавасы I 47
Саз hавасы II 48
Саз hавасы II 49

ЗӘРБЛӘР

Симаи-шәмс зәрби 51
Үззал зәрби 52
hеjдәри зәрби 53
Овшары зәрби 54
hерат-Кабили зәрби 55
Мани зәрби 60
Мәнсурijjә зәрби 62
Аразбары 64

ШИКӘСТӘЛӘР

Гарабаг шикәстәси 66
Кәсмә шикәстә 67

7с

СОДЕРЖАНИЕ

ДЕРАМЕДЫ И РЭНГИ

Рэнг Шур 5
Рэнг Симаи-шэмс 5
Рэнг Хиджаз 6
Рэнг Забол 7
Рэнг сегях 8
Дерамед Мирза Гусейн сегяхы 8
Рэнг Мирза Гусейн сегяхы I 10
Рэнг Мирза Гусейн сегяхы II 11
Рэнг Мирза Гусейн сегяхы III 12
Рэнг Мюбаррига I 13
Рэнг Мюбаррига II 14
Дерамед Чахаргях 14
Дерамед Баяты-Шираз I 15
Дерамед Баяты-Шираз II 16
Рэнг Зил-Баяты-Шираз I 17
Рэнг Зил-Баяты-Шираз II 17
Рэнг Шикестеи-фарс 19
Дерамед Шуштер 19
Рэнг Шуштер 20
Дерамед Махур-Хинди 22
Рэнг Махур-Хинди I 25
Рэнг Махур-Хинди II 26
Рэнг Махур-Хинди III 27
Рэнг Шикестеи-фарс 28
Рэнг Эрак 28
Рэнг Катар 29
Дерамед Баяты-кюрд 30
Дерамед Рахаб 31
Рэнг Шахназ I 32
Рэнг Шахназ II 32

САГИНАМЭ

Сагинамэ Шур 33
Сагинамэ Хумаюн 34

ТЭСНИФЫ

Бахчаларда
Гюлистан 35
Зейнабим 36
Бахар чагында 37
Джиги-джиги 38
Тадж 39
Меннен олду 40
Техрани 41
Гилейи 42
Бута 43
Джадал Халыг 43
Отурмушдум хиябанда 44
Шеби-Хиджран 45
. 45

САЗОВЫЕ НАПЕВЫ

Сазовый напев I
Сазовый напев II 47
Сазовый напев III 48
. 49

ЗЕРБИ

Зерби Симан-шэмс
Зерби Уззал 51
Зерби Гейдари 52
Зерби Овшары 53
Зерби Герат.Кабили 54
Зерби Мани 55
Зерби Мансурийя 60
Аразбары 62
. 64

ШИКЕСТЕ

Карабах шикестеси
Кесме шикесте 66
. 67

74

АЗӘРБАЈЧАН ГӘДИМ ЕЛ ҺАВАЛАРЫ

Нот јазысы Елдар Бәһрам оғлу Мәнсуровундур

(Азәрбајчан вә рус дилләриндә)

АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ СТАРИННЫЕ НАРОДНЫЕ НАПЕВЫ

Нотная запись Эльдара Бахрам оглу Мансурова

(на азербайджанском и русском языках)

Баку — Ишыг — 1990

Редактору *Р. Һачыјева*
Рәссамы *Һ. Һачыјев*
Бәдии редактору *И. Карам*
Техники редактору *С. Мәһрәлијева*

Јығылмаға верилмиш 22. 06. 89. Чапа имзаланмыш 11. 12. 89. Кағыз форматы 60×90 1/8. Офсет кағызы. Офсет чап үсулу. Физики чап вәрәги 9,00. Шәрти ч. в. 9,00. Учот нәшр. вәрәги 9,00. Шәрти рәнк б/а 9,30. Тиражы 4000. Сифариш 177. Гијмәти 1 ман. 20 гәп.

Азәрбајчан ССР Дөвләт Мәтбуат Комитәси. «Ишыг» нәшријјаты. Бакы—370601, Гоголь күчәси, 6. Директор Гылман Исмајылов.

3 №-ли Бакы китаб мәтбәәси. 370102, Бакы, Әли Тағызадә күчәси, 4. Директор Фәтәли Фәтәлијев.